

Джон Стайнбек
Тортила Флет

ПРЕДГОВОР

Това е историята на Дани, приятелите на Дани и къщата на Дани. Тая история разказва как тия три неща станаха едно, така че, ако в Тортила Флет заговорите за къщата на Дани, никой не ще мисли, че имате пред вид само дървената постройка, отдавна измазана с вар и обрасла в листата на древната, неподрязвана кастилска роза. Не, когато заговорите за къщата на Дани, всеки ще разбере, че имате пред вид едно цяло от хора, от което блика нежност, радост, благоденяния и, най-сетне, мистична скръб. Защото къщата на Дани прилича на Кръглата маса, а приятелите на Дани приличат на нейните рицари. Тази история ни разказва също и за това, как тяхната група се появи, как разцъфтя и израсна в едно красиво и мъдро общество. Тази история се занимава с приключенията, които са имали приятелите на Дани, с техните мисли и стремежи. И най-сетне тази история, разправя как погина техният талисман и как цялата група се разпръсна.

В Монтерей, този стар град на калифорнийския бряг, всички тия неща са добре известни, те се повтарят и понякога разкрояват, и би било добре да се запише целият цикъл разкази, така че, когато бъдещите учени слушат легендите, да не могат да казват, както казват за крал Артур, за Роланд или за Робин Худ: „Тоя Дани изобщо не е съществувал, нито са съществували приятелите на Дани, нито някаква къща на Дани. Дани е бог, с който са олицетворявали природата, а неговите приятели са първични символи на вятъра, небето и слънцето.“ Целта на тази история е да разсее сега и завинаги презрителните усмивки от устните на килелите учени.

Монтерей лежи върху склона на един хълм с яркосин залив отдолу и висока, тъмна, борова гора отзад. По-ниските части на града са населени от американци, италианци, рибари и работници във фабриките за рибни консерви. Но върху хълма, където гората и градът се размесват, където улиците в своята невинност не знаят що е асфалт и на кръстопътищата няма светофари, старите поселници са се укрепили тъй, както някога древните брители са се укрепили в Уелс. Това са „паисаносите“.

Те живеят във вежди, дървени къщи, сред буренясаи дворища, с надвиснали от гората борове над покривите. Търговският дух не е опетнил паисаносите, те са във от сложната система на американския бизнес и понеже нямат нищо, което би могло да бъде ограбено, използвано

или ипотекирано, тази система не ги напада с такова ожесточение.

Какво представлява един паисано? Той е смес от испанска, индианска и мексиканска кръв. Неговите прадеди са живели в Калифорния от преди сто или двеста години. Той говори английски с паисаноски акцент и испански – също с паисаноски акцент. Когато го питат от коя раса е, с възмущение се кълне, че има чиста испанска кръв, и засуква ръкава си, за да покаже, че меката вътрешна част на ръката му е почти бяла. Цвета на кожата си, който напомня добре обгорена лула от морска пяна, обяснява със слънчевия загар. Той е паисано и живее в този квартал върху хълма над Монтерей, който се нарича Тортила Флет, или Низината Тортила, макар че в същност не е никаква низина.

Дани беше паисано, беше израснал в Тортила Флет и всеки го обичаше, но като едно от кресливите деца на Тортила Флет, не се отличаваше с нищо особено. Той беше свързан чрез кръвни или сърдечни връзки с почти всеки един от Низината. Дядо му бил изтъкнат човек, притежавал две малки къщи в Тортила Флет и бил уважаван за имуществото си. Ако порасналият Дани предпочиташе да спи в гората, да работи по фермите и да изтръгва от един неблагоприятен свят храната и виното си, то не бе, защото му липсваха влиятелни роднини. Дани беше дребен, мургав и настоятелен. На двадесет и пет години краката му имаха точните извивки на конските туловища от двете страни на седлото.

Тъкмо когато Дани навърши двадесет и пет години, беше обявена войната с Германия. Дани и неговият приятел Пайлън, впрочем Пайлън на тукашен език означава онова питие, с което се полива сключена сделка, имаха два галона вино, когато чуха за войната. Големия Джо Портанджи видя блясъка на шишетата между боровете и се присъедини към Дани и Пайлън.

Докато виното в шишетата намаляваше, родолюбието на тримата мъже растеше. И когато виното се свърши, те се спуснаха надолу под ръка, за да изразят своето другарство и да се крепят, и отидоха в Монтерей. Пред един пункт за записване на доброволци високо завикаха в полза на Америка и призоваха Германия да дойде, ако ѝ стиска. Крещейки, заплашваха Германската империя, докато дежурният сержант се събуди, надяна куртката и излезе на улицата да ги усмири. Той ги записа като доброволци.

Сержантът ги строи пред бюрото си. Преминаха през всички тестове, освен този за трезвеност, и тогава сержантът се обърна с въпроси към Пайлън:

– В какъв род войска искаш да отидеш?

– Пет пари не давам! – каза Пайлън безгрижно.

– Според мен ние имаме нужда от такива като теб в пехотата. – И Пайлън беше записан..

Сержантът се обърна към Големия Джо и Портаджи изтрезня.

– А ти къде искаш да отидеш?

– Искам да си отида в къщи – жално каза Големия Джо.

Сержантът записа и него в пехотата. Най-последно погледна Дани, който спеше, както стоеше на краката си.

– А ти къде искаш да отидеш?

– А?

– Питам, в какъв род войска?

– Какво значи това в какъв род войска?

– Какво можеш да вършиш?

– Аз ли? Всичко.

– Какво работеше, преди да дойдеш тук?

– Аз ли? Дерях мулета.

– Охо, виж ти! Колко мулета можеш да караш? Дани се надвеси напред леко и професионално.

– Колко имате?

– Около трийсет хиляди – каза сержантът. Дани махна с ръка.

– Навържете ми ги и ще ги одера! – каза той. Така Дани отиде в Тексас и кара мулета, докато трая войната. Пайлън марширува с пехотата в Орегон, а Големия Джо, както ще се изясни по-нататък, отиде в затвора.

1

КАК ДАНИ, ЗАВЪРНАЛ СЕ ОТ ВОЙНАТА, СТАНА НАСЛЕДНИК И КАК СЕ ЗАКЛЕ ДА ПОКРОВИТЕЛСТВУВА БЕЗДОМНИТЕ

Когато Дани се върна от армията, научи, че е станал наследник и собственик на имущество. Неговият „виехо“, дядо му, беше умрял и оставил на Дани двете малки къщи в Тортила Флет.

Когато Дани чу за това, почувствува се леко обременен от отговорностите на собствеността. Преди изобщо да погледне имуществото си, купи един галон червено вино и го изпи почти сам. Бремето на отговорността се свлече от него и най-лошите страни от природата му излязоха наяве. Той се развика, счупи няколко стола в игралния дом на улица Алварато, предизвика две кратки, но блестящи сбивания. Никои не обърна особено внимание на Дани. Най-сетне неговите криви, разтреперани крака го доведоха до кея, където в този ранен утринен час рибарите италианци се трупяха, надянали гумените си ботуши, за да излязат в морето.

Расовата омраза победи здравия разум в Дани. Той заплаши рибарите.

– Сицилиянски простаци! – нарече ги той. – Отровна смрад от затворническа килия! Крастави кучета! – А после извика: – Вашта мамка въшлива!

Сложи си палеца на носа и направи няколко неприлични жеста около долната половина на тялото си. Рибарите само се ухилиха, махнаха с весла и казаха:

– Здрасти, Дани! Кога се върна? Намини довечера. Имаме от новото вино!

Дани беше вбесен. Той изкрещя:

– Плюя ви на главите келяви! А те отвърнаха:

– Довиждане, Дани! Довечера ще се видим. – После се качиха на малките си лодки, гребаха до фара, запалиха моторите и отпърпориха навътре.

Дани беше оскърбен. Той се върна към улица Алварато, чупеше прозорци по пътя и на втората пресечка един полицай го хвана за ръката. Дани изпитваше голямо уважение към закона и затова безропотно се

остави да го водят. Ако не се връщаше току-що от армията след победа-та над Германия, щяха да го осъдят поне на шест месеца. Но сега съдията го осъди само на тридесет дни.

И тъй, Дани престоя един месец върху нара си и градския затвор на Монтерей. Веднъж драскаше мръсни рисунки по стените, а друг път си мислеше за своята кариера в армията. Времето в тази килия на градския затвор течеше мъчително за Дани. Понякога докарваха по за една нощ някой пияница, но, общо взето, престъпността в Монтерей беше в застой и Дани стоеше самотен. Отначало дървениците го дразнеха малко, но после те свикнаха с вкуса му, а той с ухапванията им и между тях се възцари мир.

Дани измисли една сатирична игра. Като хванеше някоя дървеница, смачкваше я на стената, чертаеше с молива кръг около нея и пишеше: „Кметът Клъф“. После хващаше друга и пишеше имената на останалите градски съветници. За кратко време той украси едната стена със смачкани дървеници, всяка от които носеше името на някой изтъкнат местен функционер. Рисуваше им уши и опашки, правеше им дълги носове и мустаци. Тито Ралф, надзирателят, беше скандализиран, но не се оплака, защото Дани не беше включил в рисунките нито съдията, който го бе осъдил, нито полицейските власти. Дани изпитваше огромно уважение към закона.

Една нощ, когато затворът беше съвсем безлюден, Тито Ралф влезе в килията на Дани с две шишета вино. Един час след това той излезе за още вино и Дани го придружи. В затвора им беше станало скучно. При Торели купиха вино и стояха, докато собственикът ги изхвърли. Тогава Дани се изкачи по хълма и легна сред боровете да спи, а Тито Ралф се довлече обратно и написа доклад, че затворникът е избягал.

Когато яркото слънце събуди Дани по пладне, той реши да се крие целия ден, за да избегне преследването. Прибягваше и се спотайваше в храстите. Оттам надничаше скришом като гонена лисица. Привечер сметна, че-е спазил всички правила на прозорливостта, измъкна се и тръгна по работа.

Работата на Дани беше много проста. Той отиде до задната врата на един ресторант.

– Имате ли малко сух хляб за моето куче? – попита той готвача. И докато този доверчив човек увиваше хляба, Дани открадна две свински пържоли, четири яйца, един агнешки котлет и една мухобойка.

– Някой ден ще ви платя – каза той.

– Няма защо да плащаш за отпадъци. Ако не беше ги взел, щях да

ги хвърля.

При тези думи Дани се почувствува по-добре; реши, че кражбата не е толкова страшна. Щом хората разбираха така нещата, той явно е невинен. Върна се при Торели, размени четирите яйца, котлета и мухобойката за една водна чаша гроздова ракия и се оттегли в гората, за да приготви вечерята си.

Нощта беше тъмна и влажна. Мъглата висеше като мека марля върху боровете, които пазеха земните граници на Монтерей. Дани наведе глава и забърза, за да намери подслон в гората. Пред себе си видя друга бързаща фигура и когато разстоянието намаля, позна припряната походка на своя стар приятел Пайлън. Дани беше щедър човек, но си спомни, че бе продал цялата си храна освен двете свински пържоли и торбата със сух хляб.

Няма да се обаждам на Пайлън – реши той. Виж го ти как върви, като че ли носи най-малко печена пуйка.

Внезапно Дани забеляза, че Пайлън ласкаво притиска палтото си на гърдите.

– Хей, Пайлън, амиго! – извика Дани.

Пайлън закричи още по-бързо. Дани премина в тръс.

– Пайлън, мой малки приятелю! Къде си се понесъл така бързо?

Пайлън се покори пред неизбежното и зачака. Дани бе нашрек, докато се приближаваше, но гласът му Звучеше възторжено.

– Знаеш ли как съм те търсил, мой най-сладък от всички верни приятели! Ето, тук съм взел две големи пържоли от най-хубавото божие прасе и цяла торба сладък бял хляб. Дай да разделим тия дарове, Пайлън, мое мило и добро човече!

Оня вдигна рамене.

– Както кажеш – измърмори той яростно. Закричиха заедно из гората. Пайлън беше озадачен. Най-после той се спря и загледа своя приятел.

– Дани – каза тъжно той. – Отде разбра, че имам шише с коняк под палтото?

– Коняк? – извика Дани. – Ти имаш коняк? Да не би да е за някоя болна стара майка? – добави наивно той. – Или да не би да го пазиш за нашия господ-бог Исус, когато отново се появи на земята? Че какъв съм аз, твоят приятел, та да съдя за какво ти е този коняк? Аз и не знам дори дали го имаш. А освен това не съм жаден. Няма и да го пипна. Виж, ти си вземи от пържолите, но твоят коняк си е само твой.

Пайлън отговори твърдо:

– Дани, съгласен съм да си разделим коняка честно, наполовина! Длъжен съм обаче да следя да не го изпиеш всичкия.

Тогава Дани промени темата:

– Аз ще приготвя пържолите ей в тая просека, а ти опечи сладките филийки от торбата! Сложи тук своя коняк! Тук той е по-добре – хем него ще гледаме, хем ще се гледаме един друг!

Накладоха огън, опекоха пържолите и изядоха твърдия хляб. Конякът бързо отстъпваше надолу в шишето. След като се наядоха, изтегнаха се край огъня и нежно засмукаха шишето като две изтощени пчели. Мъглата оцветяваше палтата им в сива влага. Вятърът скръбно въздишаше в клоните на боровете около тях. След време самотността налегна Дани и Пайлън. Дани си спомни своите изгубени приятели.

– Къде е Артър Моралес? – попита Дани, обърна длани нагоре и протегна напред ръце. – Загинал във Франция – отговори той сам, обърна длани надолу и отпусна ръце в отчаяние. – Загинал за родината. Загинал в далечна страна. Сега чужденци минават край гроба му и не знаят, че там лежи Артър Моралес. – Той отново обърна длани нагоре. – Къде е Пабло, този добър човек?

– В затвора – каза Пайлън. – Откраднал една гъска и се скрил в храстите. Но гъската го клъвнала, той изпищял и го хванали. Сега ще лежи шест месеца в затвора.

Дани въздъхна и промени темата, защото разбра, че най-разточително бе изразходвал единствения си познат, за когото можеше да се говори с възвишено чувство. Но самотността още го мъчеше и търсеше отдушник.

– А ние тук сме седнали... – започна най-сетне той.

– С отчаяни сърца – продължи Пайлън ритмично.

– Не, това не е стихотворение – каза Дани. – А ние тук сме седнали, бездомни. Дадохме живота си за родината и ето че сега нямаме покрив над главите си.

– Никога не сме и имали – каза Пайлън, за да го утеши.

Дани мечтателно засмука шишето, докато Пайлън го хвана за лакътя и го взе.

– Спомням си – каза Дани – вица за човека, който имал цели две къщи с флърци... – За миг той остана с отворена уста. – Пайлън! – извика той. – Пайлън, мой скъпи приятелю от детинство! Забравих! Аз съм наследник! Имам две къщи!

– С флърци? – попита Пайлън с надежда в гласа. – Ти си един пиан лъжец! – продължи той.

– Не, Пайлън, честна дума! Моят вѐехо умря! Аз съм наследникът. Аз, любимият внук.

– Ти си единственият внук – каза реалистът Пайлън. – А къде са тия къщи?

– Нима не знаеш дома на моя вѐехо в Тортила Флет, Пайлън?

– Тук, в Монтерей?

– Да, тук в Тортила Флет!

– А здрави ли са тия къщи?

Дани се отпусна назад, изнемощял от вълнение.

– Не знам. Съвсем забравих, че съм техен собственик.

Пайлън седеше мълчалив и съсредоточен. Лицето му стана печално. Той хвърли шепа борови игли в огъня и се взря в пламъците, които диво се извисиха между двамата и отново погаснаха. Дълго време той гледа лицето на Дани с дълбока тревога, после шумно въздъхна; още веднъж въздъхна.

– Всичко е свършено – каза той тъжно. – Хубавите времена отлетяха. На твоите приятели ще им бъде мъчно, но с какво може да помогне мъката им?

Дани пусна бутилката, Пайлън я пипна и я постави в своя скут.

– Защо свършено? – попита Дани. – Това пък какво е?

– То не е за пръв път – продължи Пайлън. – Докато човек е беден, той си мисли: ако имах пари, щях да ги разделя с моите добри приятели. Но щом дойдат парите, и щедростта изчезва. Така е и с теб, мой бивши приятелю. Ти се издигна над приятелите си. Сега си собственик. Ще забравиш приятелите си, които деляха всичко с теб, дори своя коняк!

Думите му сразиха Дани.

– Не, Пайлън! – извика той. – Аз никога няма да те забравя!

– Така мислиш сега – каза Пайлън студено. – Но когато имаш две къщи, в които да спиш, тогава ще видим. Тогава аз ще бъда само един беден паисано, а ти ще вечеряш на една маса с кмета.

Дани неуверено се надигна и се хвана за едно дърво.

– Пайлън, кълна се, че каквото имам, ще бъде твое! Докато имам къща, и ти ще имаш къща! Дай да пия!

– Трябва да го видя, за да го повярявам – каза Пайлън с обезкуражен глас. – Ако бъде така, то ще е чудо на чудесата. Хора ще идват от хиляди километри, за да го видят... А освен това шишето се свърши.

2

КАК ЖАЖДАТА ЗА МЯСТО В ОБЩЕСТВОТО СЪБЛАЗНИ ПАЙЛЪН И КАК ТОЙ ИЗОСТАВИ ГОСТОПРИЕМСТВОТО НА ДАНИ

Адвокатът се сбогува с тях пред вратата на втората къща, качи се в своя „Форд“ и забоботи надолу към Монтерей.

Дани и Пайлън стояха пред небоядисаните колци на стобора и гледаха с възхищение имуществото – една ниска къща, отдавна измазана с вар, с прозорци без завеси, кухи и слепи. Но там, пред вратата, растеше голям храст розова кастилска роза, а сред бурена в предния двор червенееше мушкатото на дядото.

– Тази е по-хубавата – каза Пайлън. – Тази е по-голяма от другата.

Дани държеше в ръка нов шперц. Той пристъпи на пръсти по скърцащата веранда и отвори входната врата. Голямата стая си беше същата от времето, когато дядото бе още жив. Светлочервеният календар от 1906 година, коприненото знаме на стената със страшния Боб Ивънс, който гледа между кулите на един броненосец, закованото букетче изсушени червени рози, нанизите от прашни червени пиперки и чесън, херметическата печка, разбитите столове-люлки.

Пайлън погледна през вратата.

– Три стаи – каза той и дъхът му спря. – И креват. И печка. Е, щастливи ще бъдем тук, Дани.

Дани предпазливо ходеше по къщата. Той имаше лоши спомени от своя вйехо. Пайлън излетя като стрела пред него и влезе в кухнята.

– Умивалник с течаща вода – извика той и пусна крана. – Не тече, Дани, трябва да идеш в общината и да им кажеш да пуснат водата.

Те стояха и се усмихваха един на друг. Пайлън забеляза, че неспокойствието на собственика се изписва вече върху лицето на Дани. Явно бе, че до последния си час това лице нямаше да се освободи от печата на грижата. Никога вече Дани нямаше да чупи прозорци, щом имаше свои. Пайлън беше прав – той се бе издигнал над приятелите си. Той бе напрегнал мишци, за да издържи сложността на живота. Но преди да напусне завинаги своето старо и просто съществуване, един вик на болка се изтръгна от устата му:

– Пайлън! Бих искал ти да имаш къщата, а аз да идвах да живея с

тебе!

После Дани отиде в Монтерей да уреди пускането на водата, а Пайлън заскита из буренаците в задния двор. Там имаше овощни дървета, сухи и черни от старост, превити и счупени поради негледане. Над плевелите надничаха няколко прилични на палатки кокошарника. Имаше и обръчи за бъчви, купчина пепел и един прогизнал дюшек. Пайлън погледна през плета в кокошарника на мисис Моралес и след минутно размишление направи в плета няколко малки дупки за кокошките. „На тях ще им хареса да мътят в тази висока трева“ – реши той добродушно и помисли как би могъл да направи двоен капан, ако и петлите почнат да влизат през плета, да закачат кокошките и да не ги оставят да мътят.

„Да, тук ще си живеем щастливо.“ – отново си каза той.

Дани се върна възмутен от Монтерей.

– Общината иска депозит.

– Депозит?

– Да, първо искат три долара, че тогава щели да пуснат водата.

– Три долара са три галона вино! – отсъди Пайлън свирепо. – По-добре да ги изпием, а после ще заемем кофа вода от съседката мисис Моралес.

– Но ние нямаме тези три долара, за да купим виното!

– Знам това – рече Пайлън. – Може би ще трябва да заемем и малко вино от мисис Моралес. Следобедът изтичаше.

– Утре ще се обзавеждаме – каза Дани. – Утре ще мием и ще чистим. А ти ще изкорениш бурените и ще ги хвърлиш долу в дерето!

– Бурените ли? – извика ужасен Пайлън. Само за тия бурени не ми говори! – И той сподели идеята си за кокошките на мисис Моралес.

Дани се съгласи веднага.

– Приятелю мой! – възкликна той. – Радвам се, че ще живеем заедно. Сега аз ще потърся малко сухи дърва, а ти трябва да намериш нещо за вечеря.

Пайлън се сети за коняка и реши, че това е несправедливо.

„Ето че му ставам задължен – горчиво си помисли той. – Ще ми отиде свободата! Заради къщата на тоя скръндза скоро ще трябва и роб да му стана!“

Но все пак отиде да потърси вечеря.

Две улици по-нагоре, до началото на боровата гора, Пайлън среща един недоизрасъл петел от плимутска порода, който ровеше из улицата. Петелът бе достигнал онази юношеска възраст, когато гласът става дрезгав, но краката, вратът и гърдите са още голи. Може би защото си

мислеше добродушно за кокошките на мисис Моралес, Пайлън изпита съчувствие към този малък петел. Той бавно го подкара към тъмната борова гора и петелът побягна пред него.

Пайлън си мислеше:

„Бедната ми мъничка птица! Та ти си ми цялото голо-голеничко! Колко ли ти е студено в ранните утрини, когато пада сланата и въздухът преди изгрев все повече и повече се захладва! Добрият дядо господ не винаги е добър към малките птици.“ И продължи да си мисли: „Ти сега си играеш на улицата, бедно петленце! А утре някой автомобил ще връхлети отгоре ти. И ако те убие, това ще е щастие за теб. Но той може само да ти счупи крака или да ти откъсне едното крило. Тогава през целия си живот ще се влачиш и ще страдаш. Животът ще е много тежък за теб, мой малки петльо!“

Той се движеше бавно и внимателно. От време на време петелът се опитваше да кривне встрани, но Пайлън винаги беше на мястото си и го водеше накъдето си иска. Най-сетне петелът изчезна в боровата гора и Пайлън се завтече след него.

За честта на душата му трябва да кажем, че петлето дори не изхрипя. Същото това петле, на което Пайлън предричаше да живее в страдания, умря в мир, или поне в спокойствие. А това говори доста за сръчността на Пайлън. След десет минути той излезе от гората и се отправи към къщата на Дани. Малкият петел, оскубан и лишен от крайници, се намираще на части в джобовите му. Ако имаше правило, с което се съобразяваше повече от всичко друго, то беше това: никога, при каквито и да било обстоятелства, да не носи със себе си перата, главата и краката, защото без тях никоя птица не може да бъде разпозната.

Вечерта накладоха огън от шишарки в печката. Пламъците запищяха в комина. Дани и Пайлън, добре нахранени, стоплени и щастливи, седяха на столовете и кротко се люлееха напред-назад. Докато вечеряха, те бяха запалили свещ, но сега само светлината от пролуките на печката разсейваше мрака в стаята. Врѣх на удоволствието бе дъждът, който зачука по покрива. Тук-таме прокапваше, по малко вода, но то бе на такива места, където не би седнал никой.

– Всичко е много добре! – каза Пайлън. – Като се сетя за нощите, когато спяхме на студа! Ето как трябва да се живее!

– Да, чудна работа – каза Дани. – От години съм бил все без къща. А сега имам две. Аз не мога да спя в двете къщи.

Пайлън не обичаше да губи време.

– Тая работа и мене ме гложди. Защо не дадеш под наем другата

къща? – предложи той. Краката на Дани изгърмяха върху пода.

– Пайлън! – извика той. – Как не ми е дошло на ума досега! – Идеята все повече му харесваше. – Но кой ще я наеме Пайлън?

– Аз ще я наема. Ще ти плащам по десет долара месечно.

– Петнайсет – настоя Дани. – Къщата е хубава.

Петнайсет си заслужава.

Пайлън замърмори, но се съгласи. Той би се съгласил и на много повече, защото виждаше по Дани как се издига човек, когато живее в свой дом, а Пайлън копнееше да изпита сам такава чувство.

– Значи, разбрано – заключи Дани, – Ти наемаш къщата ми, О, аз ще бъда добър хазяин. Няма да те тормозя.

Като изключим годините в армията, Пайлън никога през живота си не беше притежавал петнайсет долара. Но все пак, мислеше си той, има цял месец, докато дойде време да се плаща наемът, а за един месец кой знае колко неща могат да се случат.

Те продължиха да се люлеят доволно край огъня.

След малко Дани излезе за няколко минути и се върна с десетина ябълки.

– И без това щяха да изгният на дъжда – оправда се той.

Пайлън, за да не остане назад, стана и запали свещта. Влезе в спалнята и след миг се върна с един порцеланов леген, една кана, две червени стъклени вази и букетче шраусови пера.

– Не е хубаво да имаш наоколо си много чупливи неща – каза той. – Когато се счупят, ти става мъчно. По е добре хич да ги нямаш.

Той откачи изкуствените рози от стената.

– А с това ще поздравим сенъора Торели – обясни той и излезе.

Не след дълго се върна вир-вода от дъжда. Видът му обаче беше победоносен, защото в ръката си държеше дамаджана с галон червено вино.

По-късно остро спориха за нещо, но никой от тях не обърна внимание кой спечели спора, защото и двамата бяха уморени от вълненията през деня. Виното ги приспа и те легнаха на пода. Огънят загасна, печката пропукваше, докато изстиваше. Свещта се свлече и издъхна в собствената си лой с малки, сини протестни пламъчета. Къщата се стъмни, тиха и спокойна.

3

КАК ОТРОВАТА НА ВЛАДЕНИЕТО ПОДЕЙСТВУВА НА ПАЙЛЪН И КАК ЗЛОТО ВРЕМЕННО ВЪЗТЪРЖЕСТВУВА В НЕГО

На следния ден Пайлън отиде да живее в другата къща. Тя беше също като къщата на Дани, само че по-малка. И тя имаше своята розова кастилска роза пред входа, своя буренясал двор, своите стари безплодни овошки, своите червени мушката, а в съседство беше кокошарникът на мисис Сото.

Дани стана голям човек, понеже беше наемодател, а Пайлън също се издигна в обществената стълбица, понеже беше наемател.

Невъзможно е да се каже дали Дани вярваше, че ще получава наема си, както и дали Пайлън смяташе да го плаща. Но ако смятаха, и двамата се лъжеха. Нито Дани някога го поиска, нито пък Пайлън го предложи.

Двамата приятели често бяха заедно. Стига Пайлън да се появеше с шише вино или парче месо, и Дани непременно му ходеше на гости. Ако, обратното, Дани имаше такъв късмет, Пайлън прекарваше бурни нощи с него. Бедният, той би си платил наема, стига да имаше пари, но никога нямаше – поне за толкова дълго време, та да стигнат до Дани. Пайлън беше честен човек. Понякога се притесняваше, когато мислеше за добрината на Дани и за своята бедност.

Една вечер получи един долар при такива изумителни обстоятелства, че веднага се опита да ги забрави, от страх да не би, ако си ги припомни, да се побърка. Пред хотел „Сан Карлос“ някакъв му беше пхнал долара в ръката и беше казал: „Тичай да донесеш четири бутилки бира! В хотела се свърши!“ Такива неща са почти чудеса, мислеше си Пайлън. Човек трябва да ги приеме на вяра, а не да разпитва за тях и да се мъчи да ги разбере. Той се завтече с долара нагоре, за да го даде на Дани, но по пътя купи един галон вино, а с виното привлече у дома си и две дебелички момичета.

Дани минаваше наблизко, чу врявата и радостно влезе вътре. Пайлън го пое в прегръдките си и заяви, че гостът му можеше да разполага с всичко в дома му. По-късно, когато Дани разполагаше с едното момиче и половината вино, стана наистина хубаво сбиване. Дани изгуби зъб, а

ризата на Пайлън бе разпрана. Момичетата стояха прави, пицяха и рихтаха мъжа, който се случеше да бъде отдолу. Най-сетне Дани се надигна от пода, удари с глава едното момиче в стомаха, то излезе навън и заквака като жаба. Другото задигна две тенджери и го последва.

Известно време Дани и Пайлън ридаха над женското коварство.

– Ти не знаеш какви змии са жените – каза мъдро Дани.

– Знам – каза Пайлън.

– Нищо не знаеш ти!

– Знам!

– Стига си лъгал!

Последва ново сбиване, но не толкова хубаво.

След тази история Пайлън се почувствува по-спокоен за неплатения наем. Не беше ли и той дал гостоприемство на своя собствен хазяин?

Но минаха няколко месеца и Пайлън пак взе да се безпокои за наема. С течение на времето безпокойството му стана нетърпимо. Най-сетне той в отчаянието си отиде при Чин Ки, чисти сепия цял ден и спечели два долара. Вечерта върза вместо шалче своята червена носна кърпичка, сложи официалната шапка на баща си и тръгна към хълма, за да плати на Дани два долара по сметка.

Но по пътя купи два галона вино.

„Така е по-добре – помисли си той. – Ако му дам чиста пара, това няма да покаже колко близък ми е на сърцето моят приятел. Съвсем друго си е подаръкът. И ще му кажа, че двата галона струват пет долара.“

Това беше глупаво и Пайлън го разбираше, но реши да си го позволи. Никой в Монтерей не знаеше по-добре от Дани цената на виното.

Пайлън вървеше радостно. Бе решил да стори това, което бе измислил, и носът му се насочи право към дома на Дани. Крачеше бавно, но твърдо във вярната посока. Под всяка мишница носеше книжна торба и във всяка торба имаше шише с галон вино.

Беше пурпурен здрач, онова хубаво време, когато дневната дрямка е минала, а насладите и разговорите на вечерта още не са започнали. Боровите чернееха в небето, а всички предмети по земята бяха замъглени от смрачаването. Само небето беше ясно като тъжен спомен. Чайките мързеливо се прибираха по крайбрежните скали след дневното си посещение във фабриките за рибни консерви.

Пайлън обичаше красотата и мистиката. Той вдигна очи към небето, а душата му изскочи от тялото и отлетя при вечерната зоря на

слънцето. Онзи несъвършен Пайлън, който интригантствуваше и се биеше, който пиеше и псуваше, бавно се провлачи назад и един друг, замислен и лъчезарен Пайлън се вдигна до чайките, които къпеха нежните си криле в здрача. Той бе красив и неговите мисли не бяха опетнени от себелюбие и долни страсти. И хубаво би било да се знаят мислите му в тоя миг.

„Татко наш, ти си нейде в здрача! – мислеше си той. – Тия птици летят край челото на нашия отец! Мили птици, мили чайки, как ви обичам всичките! Вашите плавни криле милват сърцето ми, както ръката на добрия стопанин милва пълния корем на заспалото куче, както ръката на Исус милва детските главички! Мили птици! – мислеше си той. – Отлетете до Светата майка на сладкото страдание и й дайте моето открито сърце! – И тогава той произнесе най-хубавите думи, които знаеше: – Аве Мария, ти, пълна с благодат!“

Краката на лошия Пайлън бяха спрели да се движат. В същност лошият Пайлън за миг бе спрял да съществува. (Чуй това ти, всевиждащ ангеле, който държиш сметка за делата ни!) Не е имало, няма и не ще има по-чиста душа от душата му в тоя миг. Лошият булдог на Галвес доближи изоставените крака на Пайлън, които самотно стояха в мрака. И булдогът на Галвес изсумтя и отмина, без да ухапе краката.

Една пречистена и спасена душа е двойно по-заплашена от злото, тъй като всичко в света се обединява срещу нея. Дори сламките под коленете ми – казва свети Августин – крещят, за да ме откъснат от моята молитва!

Душата на Пайлън не беше предпазена дори от собствените си спомени, защото, докато гледаше птиците, той си спомни, че мисис Пастано понякога смилаше месо от чайки, за да готви тамали, и този спомен го накара да усети глад, а гладът смъкна обратно душата му от небето. Продължи да върви и пак се превърна в същата коварна смесица от добрина и злина. Лошият булдог на Галвес се обърна, заръмжа и тръгна назад, като вече съжаляваше, че е пропуснал великолепната възможност да ухапе Пайлъновите крака.

Факт установен и отбелязан в много истории, е, че душата, способна да извърши най-голямото добро, е способна да извърши и най-голямото зло. „Кой би могъл да бъде по-греховен от новозаблудения свещеник?“ кой – по-похотлив от доскорошната девственица? А може би само така ни се вижда!

Току-що завърнал се от небето, Пайлън, без да съзнава, беше твърде възприемчив към всяка зла сила, към всяко нечисто влияние, което

изпълваше нощта около него. Наистина краката му още вървяха към дома на Дани, но в тях вече нямаше нито желание, нито убеждение. Те чакаха и най-малкия знак, за да сменят посоката. Той вече си мислеше как ще се напие, ако изпиеше сам двата галона вино, и нещо повече – колко дълго можеше да го държи.

Беше почти мръкнало. Пращният път не се виждаше, нито се виждаха канавките от двете страни. Не трябва да се извлича никакъв етичен извод от факта, че в този миг, когато мислите на Пайлън бяха достигнали колебливото като перце равновесие между великодушието и себелюбието, в същия този миг се случи Пабло Санчес да седи в хендека край пътя и да изпитва нужда от цигара и чаша вино.

Ах, молитвите на милионите хора – колко често те трябва да се сблъскват и унищожават едни други по пътя си към божия трон!

Най-напред Пабло чу стъпки, после видя една неясна фигура и накрая позна Пайлън.

– Хей, амиго! – извика той възторжено, – Какъв е тоя тежък товар, дето си го понесъл?

Пайлън спря като закован и погледна в хендека.

– Аз мислех, че си в затвора – рече той свирепо. – Чух, че са те хванали с гъска?

– Бях, Пайлън, бях! – каза весело Пабло. – Но не ме посрещнаха добре. Съдията каза, че присъдата не ме оправила, а полицията пък каза, че съм ядъл колкото за трима. Така че – завърши гордо той – сега съм пушат под гаранция.

Пайлън спаси душата си от греха на себелюбието. Наистина той не занесе виното в къщата на Дани, но веднага покани Пабло да го изпият заедно в къщата, която беше взел под наем. Ако две пътеки на щедростта се отделят от големия път на живота и само една може да бъде следвана, кой би могъл да отсъди коя е по-добрата?

Двамата с Пабло радостно влязоха в малката къща. Пайлън запали свещ и достави два празни буркана вместо чаши.

– Наздраве – каза Пабло.

– За твое! – отвърна Пайлън, И след няколко секунди:

– За наше! – каза Пабло.

– Да сме живи и здрави! – пожела Пайлън. Те постояха малко.

– Твой покорен слуга! – каза Пайлън.

– Зло да ни размине! – рече Пабло.

Два галона са много вино, дори и за двама паисаноси. В духовно отношение шишетата биха могли да се градуират така: под гърлото на

първото шише – сериозен и съсредоточен разговор. Пет сантиметра по-долу – сладостни и тъжни спомени. Осем сантиметра по-долу – мисли за някогашни щастливи любови. 15 сантиметра по-долу – мисли за някогашни нещастни любови. Дъното на първото шише – всеобща и неопределена скръб. Под гърлото на второто шише – черна, мъчителна потиснатост. Два пръста по-долу – песни за смъртта или за напразните копнежи. Един пръст по-долу – каквато и да е друга песен, стига човек да я знае. Тук градуирането спира, защото след това следите се губят и няма сигурност. От тази точка нататък всичко може да се случи.

Но да се върнем към първата чертичка: тоест сериозния и съсредоточен разговор, тъй като на това място Пайлън нанесе своя удар.

– Пабло – подхвана той, – не ти ли омръзна да спиш в канавките мокър, бездомен, самотен и без приятели?

– Не – каза Пабло.

Пайлън убедително смекчи гласа си.

– Така мислех и аз, моето момче, докато бях мръсен скитник. И бях доволен, защото не знаех колко хубаво е да си имаш малка къщичка и покрив над главата, и градинка. Ех, Пабло, това е то истинският живот!

– Хубаво е, да – съгласи се Пабло. Тогава Пайлън направи скока си.

– Видж какво, Пабло, защо не вземеш под наем част от моята къща? Тогава никога вече няма да спиш на студена земя. Никога няма да ти влиза в обувките твърдият пясък от пристанището. Кажй, не би ли живял тук с мен?

– Разбира се – каза Пабло.

– Слушай тогава! Ти ще плащаш само петнайсет долара на месец. И ще разполагаш с цялата къща, освен моето легло, а също и с цялата градина. Помисли си, Пабло! И ако някой рече да ти напише писмо, ще има адрес, на който да ти го изпрати.

– Разбира се – каза Пабло. – Ще ми порасне работата тогава.

Пайлън въздъхна от облекчение. До тоя миг той не бе усещал колко мъчително е тежал върху плещите му дългът към Дани. Макар да беше напълно сигурен, че Пабло никога няма да плати наема, това обстоятелство не пречеше на тържеството му. Ако някой път Дани поискаше пари, той можеше да каже: „Ще платя, когато Пабло ми плати!“

Минаха към по-долната чертичка и Пайлън си спомни колко щастлив е бил като малко момче.

– Тогава няхах грижи, Пабло. Тогава не знаех що е грях. Колко щастлив бях!

– Никога след това вече не сме били щастливи – с тъга се съгласи

Пабло.

4

КАК ДЖИЗЪС МАРИЯ КОРКОРАН, ЕДИН ДОБЪР ЧОВЕК, НЕВОЛНО СТАНА ПРОВОДНИК НА ЗЛОТО

Животът течеше гладко за Пайлън и Пабло. Едно утро, когато слънцето бе изскочило върху боровете, а синият залив се гърчеше и блестеше под тях, те бавно и замислено станаха от леглата си.

Това е времето на тихата радост – слънчевото утро. Искрящата роса е още по тревата и всяко стръкче държи по един бисер, който е хубав, макар да няма стойност. Това не е време за бързане и суетене. В утрото мислите са бавни, дълбоки, златни.

Пабло и Пайлън, по сини дочени панталони и сини ризи, се разходиха в дерето зад къщата и след малко се върнаха, за да седнат на слънце пред верандата, да слушат клаксоните от улиците на Монтерей и да обсъждат с блуждаещи, сънливи гласове събитията в Тортила Флет; защото животът върви напред и всеки ден в Тортила Флет стават хиляди неща.

– Ако капчиците на росата бяха диаманти – каза Пабло, – щяхме да бъдем много богати. Цял живот щяхме да прием до насита.

Но Пайлън, над когото проклятието на реализма тежеше и винаги го мъчеше, добави:

– Тогава всеки би имал колкото щещ диаманти-Те нямаше да имат цена, а виното винаги струва пари. По-добре щеще да бъде всеки ден да вали вино вместо дъжд и да имаме варел, за да го събираме.

– Само че да е хубаво вино: – вметна Пабло, – а не киселаш като оня, дето го донесе последния път!

– Не съм плащал за него – каза Пайлън. – Някой го беше скрил в тревата край танцувалния салон. Какво искаш от вино, което си намерил в тревата?

Седяха и с безразличие махаха ръце, за да пъдят мухите.

– Вчера Корнилия Руис намушила черния мексиканец – забеляза Пайлън.

С леко любопитство Пабло вдигна вежди.

– Имало е бой, така ли? – попита той.

– О, не! Черния не знаел, че Корнилия вчера си е хванала нов.

Опитал се да влезе. Тогава Корнилия го намушила.

– Той е трябвало да знае – каза Пабло поучително.

– Бил долу, в града, когато Корнилия си хванала новия. Черния само се опитал да влезе през прозореца, когато тя заключила вратата.

– Черния е глупак – каза Пабло. – Заклала ли го е?

– О, не! Само го ръгнала в ръката. Корнилия не била много ядосана. Тя просто не искала Черния да влезе.

– Корнилия не е твърде добродетелна – каза Пабло. – Но все пак тя вече десет години прави литургии за упокой на баща си.

– Той има нужда от тях – забеляза Пайлън. – Беше лош човек, макар и да не бе лежал в затвора, а и никога не ходеше да се изповядва. Когато старият Руис умираше, свещеникът отишъл да го изповяда и оня си признал всичко. Корнилия разправя, че свещеникът на излизане бил бял като вар. Но после свещеникът казваше, че не вярва и половината на това, което Руис изповядал.

С котешка ловкост Пабло уби една муха, кацнала на коляното му.

– Руис винаги е бил лъжец – каза той. – Душата му има нужда от много литургии. Но ти мислиш ли, че една литургия ще хване, щом парите за нея идват от джобовете на мъже, които са преспивали в къщата на Корнилия?

– Литургията си е литургия – рече Пайлън. – Ако някой ти продава чаша вино, не те пита откъде си взел парите. Също така и господ не се интересува откъде иде литургията. Той просто обича да има литургия, както ти обичаш да имаш вино. Отец Мърфи все ходеше за риба и светото писание месеци наред миришеше на скумрия, но от това не стана по-малко свято. Тия работи са за свещениците, ние няма какво да си блъскаме главите с тях. Сега се чудя отде да намеря няколко яйца. Не ще да е зле да имаме по едно яйце, а?

Пабло си нахлупи шапката над очите да не му блести слънцето.

– Чарли Милър ми каза – рече той, – че Дани ходел с Роза Мартин, оная от рода на Портаджи. Пайлън се надигна разтревожен.

– Може би това момиче иска да се ожени за Дани? Тия Портаджи все им се ще да се женят и много обичат парите. Та ако те се оженият, Дани ще ни заяде за наема. Тая Роза ще иска нови рокли. Всички жени са такива. Знам ги аз!

Пабло също изглеждаше обезпокоен.

– Може би, ако ние поговорим с Дани... – предложи той.

– Дани сигурно има яйца – каза Пайлън. – Кокошките на мисис Моралес добре носят.

Те си обуха обувката и бавно тръгнаха към къщата на Дани. Пайлън се наведе, вдигна лъскавото капаче на бирена бутилка, изпусва и го хвърли.

– Някой мръсник го е сложил нарочно – каза той, – за да се лъжат хората, че е монета!

– Аз го видях още снощи – каза Пабло. Той погледна в един съседски двор, където зелената царица вече узряваше, и реши, че това трябва да си го има наум.

Дани седеше на предната веранда, до розовия храст, и си мърдаше палците на краката, за да гони мухите.

– Здравейте, амигос! – поздрави ги той равнодушно.

Седнаха до него и си свалиха шапките и обувката. Дани извади торбичка тютюн и няколко вестника и ги даде на Пайлън. Пайлън погледна едва ли не стъписан, но не възрази.

– Корнилия Руис намущкала черния мексиканец – каза той.

– Чух за това – отвърна Дани. Пабло заговори кисело.

– Това са жените. Не останаха вече свестни между тях.

– Опасно е да се ходи с жени – продължи Пайлън. – Чух, че имало една от младите Портаджи, тук в Тортила Флет, която можела да навлеche на всеки мъж такова нещо, та да я помни цял живот, щом като е бил толкова глупав сам да си го потърси!

Пабло възмутено зацъка с език. Той протегна ръце напред.

– И какво ни остава тогава? – попита той. – Щом нямаш в никого доверие!

Те гледаха Дани в лицето, но там не се изписа никаква тревога.

– Момичето се казва Роза – рече Пайлън. – Но не искам да й кажа второто име.

– Аха, ти говориш за Роза Мартин – забеляза Дани без особен интерес, – Добре де, какво можеш да очакваш от един Портаджи?

Другите двама въздъхнаха с облекчение.

– Как са кокошките на мисис Моралес? – между другото запита Пайлън.

Дани тъжно поклати глава.

– Умряха до една. Мисис Моралес беше засадила малко фасул в саксии и саксии се спухаха. Тя даде фасула на кокошките, а кокошки-те взеха, че умряха до една.

– И къде са сега тия кокошки? – попита Пабло, Дани махна пренебрежително с ръка.

– Някой казал на мисис Моралес да не яде тия кокошки, защото ще

се отрови, но ние извадихме вътрешностите и ги продадохме на касапина.

– И отрови ли се някой? – попита Пабло. – Не. Аз мисля, че кокошките са си били съвсем здрави.

– Може би си купил малко вино с парите от тези кокошки? – опита се да познае Пайлън. Дани му се усмихна цинично.

– Мисис Моралес купи вино и аз снощи ѝ бях на гости. Тя е доста мила жена и не е чак толкова стара! Пабло и Пайлън отново се разтревожиха.

– Братовчед ми Уили казва, че била на петдесет години – рече възбудено Пайлън. Дани вдигна рамене.

– Е та що от това на колко години е – философски забеляза той. – Кръвта ѝ е гореща. Има си къща и двеста долара в банката. – Тук Дани за миг се замисли. – Ще ми се да направя подарък на мисис Моралес.

Пайлън и Пабло се загледаха в краката си и напрегнаха всичките си умствени сили, за да избягнат онова, което щеше да последва. Но усилието им остана напразно.

– Ако имах малко пари – каза Дани, – щях да ѝ купя една голяма кутия с шоколадови бонбони. – Той многозначително погледна своите наематели, но те и двамата мълчаха. – Трябват ми един-два долара.

– Чин Ки суши сепия – забеляза Пайлън. – Може би, ако почистиш сепия половин ден.. Дани постави въпроса направо.

– Не ми отива на мен като собственик на две къщи да чистя сепия. Но може би, ако ми платите малко от наема...

Пайлън сърдито се надигна.

– Все с тоя наем! – извика той. – Добре тогава, изхвърли ни на улицата, да спим в канавката, а ти се изтягай в мекото легло! Да вървим, Пабло! Да вървим да търсим пари за тоя сребролюбец, за тоя дърт скръндза!

Двамата излязоха на двора.

– Отде ще ги вземем парите? – попита Пабло.

– Не знам – отвърна Пайлън... – Може и да не ни иска пак!

Но безчовечната постъпка на Дани беше дълбоко развълнувала душевното им спокойствие.

– Занапред, като го виждаме, ще му викаме „дърт скръндза“! – рече Пайлън. – Толкова години сме му приятели! Когато бе в нужда, го хранехме! Когато му бе студено, го обличахме.

– Кога бе това? – попита Пабло.

– Как кога? Ами ако се нуждаеше от нещо и ние го имахме, нямаше

ли да му го дадем? Ето какви истински приятели му бяхме ние! И сега той потъпква нашето приятелство, за да купи шоколадови бонбони на някаква си дърта и дебела брънтя!

– Шоколадовите бонбони са вредни за човека – каза Пабло.

Многого вълнения бяха изтощили Пайлън. Той седна в канавката край пътя, опря с ръка брадичката си и остана така, неутешим.

Пабло също седна, но по-скоро за да си почине, защото неговото приятелство с Дани не беше толкова старо и хубаво както на Пайлън.

Дъното на канавката беше покрито със суха трева и храсти. Гледай-ки надолу в скръб и болка, Пайлън забеляза човешка ръка да стърчи изпод един от храстите. А до ръката шише, пълно до половината с вино. Той хвана Пабло за ръката и посочи нататък.

Пабло се опули.

– Тоя да не е умрял?

Пайлън бе дошъл вече на себе си, дишаше спокойно и мислеше ясно.

– Ако е умрял – каза той, – това вино не му трябва. Няма да му го сложат в гроба!

Ръката се раздвижи, размести храстите и откри калното лице и късата червена брада на Джизъс Мария Коркоран.

– Здравей, Пайлън! Здравей, Пабло! – изръмжа той.

Пайлън скочи от ръба на канавката при него.

– Амиго! Джизъс Мария! Ти си много зле. Джизъс Мария се усмихна нежно.

– Само съм пиян! – промърмори той. После се изправи на коленете си. – Елате да пием, приятели! Хубаво да си пийнем! Има още много!

Пайлън се пресегна през лакът и докопа шишето. Той глътна четири пъти и около половин литър от виното изчезна. Тогава Пабло пое шишето. Той заигра с шишето като котка с мишка. Обърса устата си с ръкав. Вдъхна от виното. Отпи две-три предварителни глътки и остави няколкото капки в устата си, за да измъчи сам себе си. После рече: „Пресвета Дево, какво вино!“ Вдигна шишето и червеното вино щастливо заромони в гърлото му.

Дълго преди Пабло да свърши, Пайлън отново се пресегна и обърна мек и възхитен поглед към своя приятел Джизъс Мария.

– Да не си намерил съкровище в гората? – попита той. – Или някой велик човек е умрял и те е споменал в своето завещание, мой мили приятелю?

Джизъс Мария беше човеколюбец и винаги бе изпълнен с доброта.

Той се изкашля и плю.

– Дайте ми да пия! – рече той. – Гърлото ми засъхна. Ще ви кажа как стана тая работа.

Той отпи мечтателно, като човек, който е имал толкова много вино, че може, докато го пие, да си почива, може дори да разлее малко от него, без да съжалява за това.

– Бях легнал да спя на брега преди две нощи – поде той. – На брега до плажа. През нощта вълните докараха една празна лодка. Хубава малка лодка, и то заедно с греблата! Качих се вътре и я закарах в Монтерей. Можех да взема за нея двайсет долара, но пазарлъкът не тръгна, та накрая се съгласих на седем.

– Остана ли ти нещо от тях? – възбудено попита Пайлън.

– Нали това ви разправам – продължи гордо Джизъс Мария. – Купих два галона вино и ги докарах тук, в гората, и тогава отидох на разходка с Арабела Грос. Купих ѝ от Монтерей чифт копринени кюлоти. Тя много ги хареса – бяха едни мекички и съвсем розови! После ѝ купих шише уиски, а след туй срещнахме едни войници и тя току тръгна с тях!

– Ето как задигат на добрия човек парите! – извика ужасен Пайлън.

– О, не! – отвърна мечтателно Джизъс Мария. – И без това трябваше вече да си отива. И тогава аз дойдох тук и легнах да спя.

– Значи, нямаш повече пари?

– Не знам – рече Джизъс Мария. – Чакай да видя! – Той бръкна в джоба си и изкара оттам три смачкани банкноти от по един долар и една десетцентовта монета.

– Тази вечер – каза той – ще купя за Арабела Грос едно от ония работи, дето се връзват отзад и повдигат гърдите.

– Искаш да кажеш ония малки копринени джобчета, дето са закачени на една ивица?

– Аха! – потвърди Джизъс Мария. – И те не са чак толкова малки, колкото си мислиш! – Той се поизкашля.

Изведнъж Пайлън наостри уши.

– Това е от нощния въздух – каза той. – Слушай, хич не е хубаво да се спи на открито. Хайде, Пабло, ние ще го вземем в нашата къща, да го излекуваме от настинката му. Дробовете му вече са пострадали, но ние ще го оправим.

– Какво дрънкаш ти бе! – възпротиви се Джизъс Мария. – Аз съм си много добре.

– Така си мислиш! – каза Пайлън. – Така мислеше и Рудолфо Келинг! А ти сам отиде на погребението му преди месец! Така мислеше и

Анджелина Васкес! А умря миналата седмица!

Джизъс Мария се изплаши.

– Какво мислиш, че ми има?

– Това е от спането на открито – каза мъдро Пайлън. – Дробовете ти са пострадали.

Пабло скри шишето с виното в храсталака и така го маскира, че всеки, който минеше, щеше да умре от любопитство, докато разбере какво съдържат бурените.

Пайлън вървеше до Джизъс Мария и от време на време го хващаше под ръка, за да му напомни, че е болен човек. Те го закараха в своя дом, поставиха го на леглото и макар че времето бе топло, завиха го с едно старо одеяло. Пабло със съчувствие заговори за бедните хора, които страдат и се мъчат от туберкулоза. Пайлън изнежи гласа си до немайкъде, Той възторжено заговори за щастието да живееш в малка къща. Когато нощта дойде и всичкото вино се изпие, и всичките приказки се изприказват, и навън студени мъгли се впият в земята като духове на гигантски пиявици, тогава човек не отива да легне в опасната влага на дерето. Не, човек се прибира, ляга в дълбоко, удобно и топло легло и спи като малко дете.

В този момент Джизъс Мария заспа. Пайлън и Пабло трябваше да го събудят и да му дадат да пие. Тогава Пайлън заговори с трогателно умиление за сутрините, когато човек лежи в своето топло гнездо, докато слънцето се вдигне толкова високо, че да се усети горещината му. Човек тогава не подскача и не зъзне в утрото, нито трие ръцете си, за да ги запази от премръзване.

Най-сетне двамата се надвесиха над Джизъс Мария като два хищни и безмълвни териера, които са настигнали своята плячка. Те дадоха на Джизъс под наем своя дом за петнайсет долара на месец. Той с радост прие. Тримата си стиснаха ръцете. Шишето отново излезе от бурените. Пайлън отпи голяма глътка, защото знаеше, че най-трудната му задача е още пред него. Той спомена за нея съвсем кротко и между другото, докато Джизъс Мария пиеше от шишето.

– А сега ще трябва да ни платиш само три долара в аванс.

Джизъс Мария остави шишето и го погледна ужасено.

– Не! – избухна той. – Аз съм обещал на Арабела Грос да ѝ купя едно от ония малки работи. Наема ще си платя, като му дойде времето.

Пайлън разбра, че е сгрешил.

– Когато лежеше на плажа край брега, нали добрият господ ти пра-ти тази малка лодка? Как мислиш, затова ли ти я изпрати добрият

господ, за да купуваш копринени кюлоты на някаква си фабрична флърца? Не, господ ти я изпрати, за да ти спаси живота, за да не спиш повече на открито и да не простинеш. Мислиш ли, че, господ се интересува от гърдите на Арабела? А освен това – продължи той – ние ти искаме само два долара. За един долар ще можеш да вземеш едно от ония работи, толкова голямо, че ще крепи и вимето на крава!

Джизъс Мария все още упорствуваше.

– Виж какво ще ти кажа – продължи Пайлън. – Ако не платим на Дани два долара, ще бъдем изхвърлени на улицата и това ще е по твоя вина. Ти ще ни береш греха, че пак ще трябва да спим в канавките.

Нападнат от много страни едновременно, Джизъс Мария Коркоран отстъпи. Той подаде две от измачканите банкноти.

И ето че напрегнатата атмосфера веднага отлетя от стаята и на нейно място се възцари мир, спокойствие и дълбоко топло другарство. Пайлън си отдъхна. Пабло отнесе обратно одеялото на леглото си и разговорът се поднови.

– Ще трябва да дадем тези пари на Дани. След като бяха утолили първата си жажда, сега смучеха виното от бурканите.

– Какво толкова са му притрябвали на Дани тия два долара? – попита Джизъс Мария.

Пайлън се настрои да откровеничи. Ръцете му за-играха като пеперуди-близнаци и само китките ги задържаха да не полетят на пода.

– Дани, нашият приятел, е тръгнал с мисис Моралес. Ама да не мислиш, че е глупак. Мисис Моралес има двеста долара в банката. Дани иска сега да купи голяма кутия шоколадови бонбони и да я поднесе на мисис Моралес.

– Шоколадовите бонбони са вредни за човека – забеляза Пабло. – От тях болят зъбите.

– Това си е работа на Дани – каза Джизъс Мария. – Ако той иска зъбите на мисис Моралес да я болят, то си е негова работа. Какво ни е грижа нас за зъбите на мисис Моралес?

Лицето на Пайлън се помрачи от неспокойствие.

– Но, – твърдо възрази той – ако нашият приятел Дани занесе шоколадовите бонбони на мисис Моралес, и той ще опита от тях. Тогава и него ще го болят зъбите.

Пабло загрижено поклати глава.

– Ще бъде много лошо, ако ние, като приятели на Дани, от които той зависи, станем причина да го болят зъбите.

– Какво да правим тогава? – попита Джизъс Мария, макар че и той,

и всички знаеха много добре какво да правят. Всеки от тях учтиво изчакваше другият да направи неизбежното предложение. Мълчанието продължи. Пайлън и Пабло почувстваха, че не е редно предложението да изхожда от тях, тъй като би могло да се сметне, че те са заинтересовани страни.

Джизъс Мария пък, мълчеше от уважение към домакините, но когато тяхното мълчание му даде да разбере какво се очаква от него, той веднага пристъпи към въпроса.

– Един галон вино също е добър подарък за една дама – каза той с приятен глас.

Пайлън и Пабло се учудиха на неговата блестяща находчивост.

– Ние ще кажем на Дани, че ще бъде по-добре за неговите зъби да купи вино вместо шоколадови бонбони.

– Но може Дани да не обърне внимание на нашия съвет. Ако човек даде пари на Дани, никога не може да каже какво ще направи той с тях. Напук на всичко може да купи шоколадови бонбони и тогава всичките ни грижи ще идат напразно.

Те бяха превърнали Джизъс Мария в човека, който изразява мислите им, който разрешава трудните положения.

– А защо да не купим самите ние виното и после да го дадем на Дани? – предложи той. – Тогава няма опасност.

– Точно така! – извика Пайлън. – Ето какво трябва да направим!

Джизъс Мария се усмихна скромно, доволен, че неговите схващания се приемат така единодушно. Той знаеше, че рано или късно някой от тях тримата трябваше да ги изрази.

Пабло изля последните капки вино в бурканите и след толкова много безпокойства те уморено го изпиха. Бяха горди, че са намерили такава логично разрешение и при това са изхождали от интересите на своя приятел.

– Огладнях – рече Пабло.

Пайлън стана, отиде до вратата и погледна слънцето.

– Минава пладне – каза той. – Пабло и аз ще мръднем до Торели да вземем виното, а ти, Джизъс Мария, върви в Монтерей да намериш нещо за ядене. Може би мисис Бруно от кея ще ти даде малко риба. А може да докопаш отнякъде и парче хляб.

– Я по-добре да дойда с вас – каза Джизъс Мария. Той подозираше, че някакви други мисли, също така логични и неизбежни, почват да се мътят в главите на неговите приятели.

– Не, Джизъс Мария! – твърдо отвърнаха те. – Сега е два часът или

горе-долу толкова! След един час ще бъде три. По това време ще те чакаме тук и ще хапнем. А може да имаме и по чаша вино с хапването.

Макар и неохотно, Джизъс Мария се отправи към Монтерей, а Пабло и Пайлътн радостно тръгнаха надолу, към кръчмата на Торели.

5

КАК СВЕТИ ФРАНЦИСК ПРОМЕНИ ДЪРЖАНИЕТО СИ И НАЛОЖИ ЕДНО МАЛКО НАКАЗАНИЕ НА ПАЙЛЪН, ПАБЛО И ДЖИЗЪС МАРИЯ

Следобедът на този ден дойде така незабелязано, както идва старостта на щастливия човек. В лъчите на слънцето се появи малко злато. Заливът стана по-син и крайбрежният вятър набърчи водите му. Ония самотни въдичари, които вярваха, че рибата кълве повече при прилив, напуснаха скалите и местата им бяха заети от други, които бяха убедени, че рибата кълве повече при отлив.

В три часа вятърът се обърна, тихо задуха от залива към сушата и донесе мириса на всякакъв вид водорасли. По празните места, на Монтерей кърпачите на мрежи оставиха совалките си и свиха цигари. Из улиците на града пълни дами, в чиито очи се криеше онази умора и мъдрост, които човек така често вижда в очите на прасетата, влизаха в мощни автомобили и се понасяха към морето и към чашите с джинфиз в хотел „Дел Монте“. На улица Алварадо шивачът Хуго Мачадо сложи върху вратата на магазина си бележка с надпис „Ще се върна след пет минути“ и се прибра в къщи за целия ден. Боровете се поклащаха бавно и сладно. От стотици кокошарници кокошките с кратки гласове се оплакваша от злата си съдба.

Пайлън и Пабло седяха под кастилската роза в двора на Торели, безмълвно пиеха вино и предоставиха на следобеда да ги отвлича в мудна леност.

– Добре е, че няма да занесем два галона с вино на Дани – каза Пайлън. – Той е човек, който не знае мярка в пиенето.

Пабло се съгласи.

– Дани изглежда здрав – каза той, – но всеки ден чувам да умират тъкмо такива хора. Я си спомни Рудолфо Келинг! Спомни си Анджелина Васкес!

Реализмът на Пайлън постепенно взе връх.

– Рудолфо падна в каменоломните до Пасифик Гроуф – забеляза той с лек упрек в гласа, – Анджелина се отрови с развалена сардела. Но – продължи добродушно той – аз разбирам какво искаш да кажеш. Има много хора, които са умрели и от недостатъчно пиене на вино.

Целият Монтерей постепенно почна инстинктивно да се подготвя за нощта. Мисис Гутьерес нарязва люти чушлета в своята енчилада. Рупърт Хоган, пътиепродавецът, наля вода в джина и го остави настрана, за да го сервира след полунощ. После си сложи малко черен пипер в своето вечерно уиски. В танцувалния салон на Ел Пасео Булет Розендал отвори кутия бисквити и ги нареди като груба кафява дантела върху чиниите от официалния сервиз. Дрогерията „Палас“ прибра навесите над витрините си. Една малка група от хора, прекарвали следобеда пред пощата в разговори с познатите си, се отправи към гарата да посрещне делмонтския експрес, който идеше от Сан Франциско. Преситените чайки се дигаха от консервните фабрики и полетяха към крайбрежните скали. Пеликани в редици заскачаха упорито над водата, за да прекарат там нощта. В рибарските лодки италианците навиха мрежите си на големи макари. Малката мис Алма Алварес, която беше на девет-десет години, положи своя дневен букет от розов здравец пред изображението на света Богородица върху външната стена на църквата „Сан Карлос“. В съседното методистко село Пасифик Гроуф женското християнско въздържателно дружество се срещна на чай и разговори и изслуша една ниска дама, която описваше силно и картинно пороците и проституцията в Монтерей. Тя смяташе, че трябва да се излъчи комитет, който да посети тези места, за да види точно в какво ужасно състояние са те. Те бяха проучвали това състояние толкова често, че сега се нуждаеха от нови факти.

Слънцето отиваше на запад и доби оранжева руменина. Под розовия храст в двора на Торели Пабло и Пайлън привършиха първия галон с вино. Торели излезе от дома си и премина през двора, без да съгледа своите стари клиенти. Те почакаха, докато той се изгуби по пътя към Монтерей, след това влязоха в къщата и със съвършено умение изкопчиха по една вечеря от мисис Торели. Те я потупваха отзад, наричаха я „сладко патенце“, позволяваха си малки ухажорски свободи с личността ѝ и накрая я оставиха, поласкана и леко разрошена.

Сега вече в Монтерей мръкна и светлините се появиха. Кротко заблестяха прозорците. С неоновите си блясъци киното започна да зове: „Децата на ада“... „Децата на ада“... Една малка, но фанатична група от хора, които вярваха, че рибата кълве повече вечер, зае място на студениите крайморски скали. Тънка мъгла се провлачи по улиците и се усука около комините, а въздухът се изпълни с приятна миризма на горящи борови клони.

Пабло и Пайлън се върнаха под своя розов храст и седнаха на

земята, но не бяха толкова доволни както по-рано.

- Стана студено – каза Пайлън и отпи глътка вино, за да се стопли.
- Да се приберем в къщи, там е топло – предложи Пабло.
- Само че няма дърва за печката.
- Добре де – рече Пабло. – Ти вземи виното и ме чакай на въгъла.

Пайлън почака около половин час. Той чакаше търпеливо, защото знаеше, че има неща, които дори приятелството не може да отмени. Докато чакаше, внимателно гледаше към улицата, по която бе заминал Торели, защото Торели беше енергичен човек и на него не му минаваха обяснения, дори и да бяха грижливо обмислени и стилно издържани. Освен това си знаеше, че Торели има италиански пресилени и съвсем безпочвени схващания за чисти съпружески отношения. Но Пайлън напразно стоеше нащрек. Никакъв Торели не се прибра внезапно в къщи. След малко Пабло се появи и Пайлън със задоволство и възхищение забеляза, че носи наръч борови клони от склада на Торели.

Преди да стигнат в къщи, Пабло не спомена нищо за последното си преживяване. Тогава той тихо повтори думите на Дани:

- Гореща кръв има това сладко патенце!

Пайлън кимна в тъмното и каза спокойно и разсъдливо:

– Човек рядко намира на едно място всички неща: вино, храна, любов и топливо – Ние не бива да забравяме Торели, мой приятелю! добре е да се познава такъв човек. Някой път може и да му подарим нещо..

Накладоха буен огън в желязната печка. Двамата приятели приближиха столовете си и сложиха чашите близо до печката, да притоплят малко виното.

И Тази нощ благочестива светлина изпълваше стаята, защото Пабло беше купил свещ, която да запали за свети Франциск. Нещо обаче бе отвлякло вниманието му, преди да довърши своето набожно начинание. В този миг малката вошеница красиво гореше в една мидена черупка, хвърляше върху стената сенките на Пабло и Пайлън и ги караше да танцуват.

- Къде ли се е дянал Джизъс Мария? – забеляза Пайлън.

– Обеща, че ще се върне скоро – каза Пабло. – Той май не е човек, на когото да се довериш.

– Може да му се е случило нещо, което го задържа, Пабло. Джизъс Мария, с тази червена брада и това нежно сърце, винаги се забърква в женски истории.

– На него умът му е като на шуреца – рече Пабло. – Пее, играе и скача. Не е сериозен човек той!

Не чакаха дълго. Тъкмо бяха почнали второто шише, когато Джизъс Мария нахълта вътре. Той се хвана за вратата, за да не падне. Ризата му беше скъсана, а лицето – окървавено. Едното му око беше синьо и изглеждаше твърде зловещо на светлината и свещта.

Пабло и Пайлън се спуснаха към него.

– Бедният ни приятел! Наранен е. Паднал е от скала! Влак го е блъснал!

В думите им нямаше ни най-малка нотка и присмех, но Джизъс Мария разбра, че това е най-смъртоносният вид присмех. Той се взря в тях с удареното си око, което все още имаше волята да се отваря и да гледа.

– И на двамата майките ви са крави, крави без вимета! – забеляза той.

Те отскочиха от него, ужасени от просташката му ругатня.

– Нашият приятел се е побъркал!

– Пукнали са му черепа.

– Налей му малко вино, Пабло!

Джизъс Мария мрачно седна до огъня и погали шишето, а приятелите му търпеливо чакаха да обясни трагедията. Но Джизъс Мария сякаш изпитваше удоволствие да държи приятелите си в неведение за произшествието. Макар Пайлън да се изкашля няколко пъти, а Пабло да гледаше Джизъс Мария с очи, които предлагаха съчувствие и разбиране, Джизъс Мария седеше безмълвно и гледаше печката, виното и благословената свещ. Най-после неговата нелюбезна съдържаност принуди Пайлън също да бъде нелюбезен. Иначе той не виждаше как биха могли да разберат за случилото се.

– Пак ли войниците? – попита той.

– Да – изръмжа Джизъс Мария. – Тоя път подраниха!

– Трябва да са били поне двацет, щом са те наредили така! – забеляза Пабло, за да повдигне духа на приятеля си. – Всички знаят колко си изкусен в боя!

Джизъс Мария доби по-щастлив вид.

– Бяха четирима – каза той. – Но и Арабела Грос им помагаше. Тя ме удари с камък по главата.

Пайлън почувствува, че в него се надига вълна от нравствено негодуване.

– Няма да ти припомням – рече свирепо той – как твоите приятели те предупреждаваха да нямаш нищо общо с тая фабрична флърца!

Той се запита дали наистина е предупреждавал Джизъс Мария и му се стори, че му е говорил.

– Тия евтини бели момичета са много мръсни, приятелю! – намеси се Пабло. – А даде ли й оная работа, дето се връзва отзад на гърба?

Джизъс Мария порови в джоба си и извади един смачкан сутиен от розова изкуствена коприна.

– Нямах време – каза той. – Тъкмо се канех да й го дам. Но и без това още не бяхме отишли в гората.

Пайлън помириса въздуха наоколо и поклати глава с някаква тъжна търпимост.

– Ти си пил уиски. Джизъс Мария кимна.

– А откъде взе уиски?

– От ония войници – отвърна той. – Те го бяха скрили в канала. Арабела знаеше, че е там, и ми каза. Но войниците ни видяха с шишето.

Разказът постепенно се оформяше, Пайлън обичаше така да се разказва. Историята нямаше да прилича на нищо, ако се избълваше бързо. Добрият разказ се състои от полуизречени неща, които слушателят попълва от своя собствен опит. Той взе сутиена от скута на Джизъс Мария, погали го с пръсти и го загледа с вида на човек, който се забавлява. Но след миг радостна светлина озари очите му.

– Сетих се! – извика той. – Ние ще дадем това нещо на Дани като подарък за мисис Моралес!

Пабло посрещна идеята с въодушевление и Джизъс Мария се почувствува в безнадеждно малцинство. Разбирайки неговото поражение, Пабло деликатно напълни буркана му.

Мина малко време и тримата мъже започнаха да се усмихват. Пайлън разказа една много забавна история за нещо, което се случило с баща му. Доброто настроение се върна в компанията. Запяха. Джизъс Мария изпълни бавен танц, за да докаже, че не е сериозно пострадал. Виното все повече намаляваше в шишето, но още преди да се свърши, на тримата приятели се доспа. Пайлън и Пабло пропълзяха до леглото, а Джизъс Мария се настани удобно на пода до печката.

Огънят изгасна. Дълбоките мелодии на съня изпълниха къщата. Само в предната стая нещо мърдаше. С невероятна бързина благословената свещ изстрелваше своето малко копиеподобно пламъче ту нагоре, ту надолу.

По-късно тази свещица даде възможност на Пайлън, Пабло и Джизъс Мария да помислят върху някои етични проблеми. Една малка восячна пръчка с дебел конец в нея – такова нещо, ще кажете, отговаря само на известни физически закони и на нищо друго. Нейното поведение, ще помислите, се определя от принципите на топлината и изгарянето.

Вие палите фитила, възсъхът пламва и фитилът намалява; свещта гори няколко часа, свършва, и това е всичко. Случаят е приключил. Съвсем скоро свещта е забравена и няма да съществува никога вече.

Но забравихте ли, че тази свещ беше благословена? Че в миг на чиста съвест или религиозно въодушевление Пабло я беше посветил на свети Франциск? Ето тук се крие онова начало, което поставя възсъхния цилиндър извън властта на физическите закони.

Свещта насочваше своето светло копие към небето като художник, който изгаря собственото си същество, за да достигне божественост. Свещта ставаше все по-малка и по-малка. Отвън духна вятър и се промъкна през пукнатините на стената. Свещта се наклони. Един копринен календар с лицето на някаква красавица, която гледаше от сърцевината на американска роза, се залюля от стената. Той попадна в светлото копие. Пламъкът лизна коприната и побягна към тавана. Един скъсан тапет също пламна и падна върху куп стари вестници.

От небето светците и мъчениците гледаха надолу с твърди, неумолими лица. Свещта беше благословена. Тя принадлежеше на свети Франциск. На нейно място тази нощ свети Франциск щеше да палне голяма свещ.

Ако беше възможно да се измерят дълбините на съня, човек би казал съвсем справедливо, че Пабло, чието виновно действие предизвика пожара, спеше по-дълбоко дори и от двамата си приятели. Но тъй като бездната на съня е неизмерима, може да се каже само, че той спеше много дълбоко.

Пламъците бягаха по стените, намериха малки дупки в покрива и изскочиха в нощта. Къщата се изпълни с ревящия глас на огъня. Джизъс Мария несръчно се обърна и започна да си сваля палтото насън. Тогава една горяща летва падна върху лицето му. Той скочи с писък и застана ужасен сред яростта на огъня.

– Пайлън! – изкрещя той. – Пабло! – И изтича в другата стая, изрита приятелите си от леглото и ги избута от къщата. Пайлън все още стискаше розовия сутиен.

Те застанаха до горящата къща и погледнаха пред вратата, която огънят заграждаше като червена завеса. И вътре на масата можаха да видят, че шишето е с цели пет сантиметра вино в него.

Пайлън усети, че у Джизъс Мария се поражда диво желание за подвиг.

– Недей! – извика той. – Нека загине в пламъците като наказание, задето го оставихме.

До тях долетя воят на сирените и ревят на пожарните автомобили, които бяха тръгнали от пожарната команда в Монтерей и сега изкачваха нагорнището на втора скорост.

Пайлън бързо се обърна към Джизъс Мария.

– Бягай и кажи на Дани, че къщата му гори. Бързо бягай, Джизъс Мария!

– Защо ти не отидеш?

– Слушай! Дани не знае, че ти си наемател на къщата му. Той може би ще се разсърди малко на Пабло и на мене.

Джизъс Мария схвана логиката в думите и побягна към къщата на Дани. Къщата не светеше.

– Дани! – развика се той. – Дани, къщата ти гори!

Никой не отговори.

– Дани! – викна той отново.

В съседната къща на мисис Моралес се отвори прозорец. Дани извика ядосано:

– Какво искаш, по дяволите!

– Втората ти къща гори, Дани! Къщата, дето живеят Пабло и Пайлън!

За миг Дани не каза нищо. След това попита:

– Дойде ли пожарната команда?

– Да – викна Джизъс Мария. По това време цялото небе беше осветено. Можеше да се чуе пукането на горящите греди.

– Добре де! – каза Дани. – Щом пожарната команда не може да направи нищо, Пайлън смята ли, че аз мога да направя нещо?

Джизъс Мария чу как прозорецът се затваря с трясък, обърна се и заситни към пожара. Той знаеше, че не беше подходящ момент да се вика Дани, но в противен случай как би могло да му се съобщи? Ако не бяха казали на Дани за пожара, той можеше да се ядоса. Джизъс Мария беше доволен че все пак го е уведомил. Сега отговорността лежеше върху мисис Моралес.

Къщата беше малка, ветровита, стените бяха съвсем сухи. Може би откак горя китайският квартал, не е имало такъв бърз и резултатен пожар. Пожарникарите погледнаха пламтящите стени и почнаха да поливат храстите, дърветата и съседните къщи. За по-малко от час къщата изчезна напълно. Чак тогава маркучите се насочиха към догарящата купчина, да угасят въглените и пепелта.

Пайлън, Пабло и Джизъс Мария стояха рамо до рамо и гледаха всичко това. Половината население на Монтерей и цялото население на

Тортила Флет, с изключение на Дани и мисис Моралес, щастливо стояха и наблюдаваха пламъците. Най-после, когато всичко свърши, когато само облак пара се издигаше от черния куп, Пайлън мълчаливо се обърна и закрачи.

– Къде отиваш? – повика го Пабло.

– Отивам в гората да си доспя – каза Пайлън. – И те съветвам и ти да дойдеш с мен. Ще бъде по-хубаво Дани да не ни вижда за известно време.

Другите двама мрачно кимнаха и го последваха към боровата гора.

– Нека да ни бъде за урок – рече Пайлън. – Тази работа ни научи никога да не оставяме през нощта вино в къщи.

– Следващия път – каза Пабло безнадеждно – ще го оставим навън, а тогава пък някой ще го открадне.

6

КАК ТРИМА ГРЕШНИЦИ СЕ РАЗКАЯХА И ДОБИХА ДУШЕВЕН МИР. КАК ПРИЯТЕЛИТЕ НА ДАНИ СЕ ЗАКЛЕХА ВЪВ ВЕЧНА ДРУЖБА

Когато слънцето изскочи над боровете, когато земята се стопли и нощната роса изсъхна по листата на мушкатото, Дани излезе на входа да поседи на слънце и да размисли на по-топло върху известни събития. Той си свали обувката и сви пръстите на краката си върху затоплените дъски на верандата. Рано сутринта беше излязъл и видял квадратната купчина от пепел и извити водопроводни тръби, която до вчера беше неговата втора къща. Беше си позволил да изпита за малко общоприетия гняв срещу безгрижните си приятели, беше потъгувал за миг над преходността на земните притежания, която прави духовните притежания много по-ценни. Беше поразмислил как вече е загубил положението си на човек, който дава къща под наем; и след като хаосът на всички тези необходими и почтени чувства бе задоволен и изчезна, накрая се отдаде на своето истинско чувство: чувството, че най-после поне една от грижите му е изчезнала.

„Ако къщата не беше изгоряла – мислеше си той, – аз щях да ламтя за наема. Приятелите ми щяха да изстинат към мен, защото щяха да ми дължат пари. Сега ние можем да бъдем отново свободни и щастливи.“

Но Дани знаеше, че трябва да бъде малко строг към приятелите си, защото иначе щяха да го помислят за твърде мек. Затова, докато седеше на верандата и пдеше мухите с ръка, която криеше повече предупреждение, отколкото заплаха, той си помисли за нещата, които трябваше да каже на своите приятели, преди да ги прибере отново под стряхата на своята топлота. Трябваше да им покаже, че не е човек, който може да бъде мамен. Но той копнееше по-скоро да се свърши с всичко това и пак да стане тоя Дани, когото всички обичаха, тоя Дани, когото хората търсеха, щом имат галон вино или парче месо. Като собственик на две къщи го бяха смятали за богат и той беше пропуснал много гуляи.

Пайлън, Пабло и Джизъс Мария спаха дълго върху боровите иглички в гората. Нощта им беше донесла толкова ужасни преживявания, че бяха уморени. И все пак слънцето изгря най-после в лицата им със съвсем обеден жар, полазиха ги мравки, а две сини сойки застанаха наблизко

и ги нарекоха с какви ли не лоши имена.

Но това, което наистина прекрати съня им, беше една група туристи, които насядаха от другата страна на храсталака и отвориха голяма кошница. Миризмите ѝ се понесоха към тях и те се събудиха, станаха и тогава пред тях отново се появи сериозността на положението им.

– Как почна пожарът? – плачливо попита Пабло, но никой не знаеше.

– Може би ще е по-добре за известно време да отидем в друг град – предложи Джизъс Мария. – В Уотсънвил или Салинас, те са хубави градове.

Пайлън извади сутиена от джоба си и погали с ръка меката розовина. После го дигна към слънцето и погледна през него.

– Това само отлага нещата – реши той. – Аз мисля, че ще е по-добре да идем при Дани и да си признаем грешката като малки деца при баща си. Тогава той няма да ни каже нищо лошо, защото ще му стане мъчно, И освен това, нали ще занесем подарък за мисис Моралес?

Неговите приятели кимнаха в знак на съгласие. Очите на Пайлън се насочиха през гъстия храсталак към групата туристи и по-специално към голямата кошница, откъдето идваше пронизващата миризма на пържени яйца с чер пипер. Носът му се набърчи като на заек, Той се усмихна и за миг изпадна в тиха мечтателност.

– Аз малко ще ви напусна, приятели – рече той. – По-късно ще се срещнем при каменоломната. Ако можете да се удържите, по-добре ще е да не вземате кошницата.

Те тъжно го гледаха, а Пайлън стана и тръгна между дърветата под прав ъгъл с групата и кошницата. Когато след няколко минути се чу да лае куче, да кукурига петел, някой да се смее дрезгаво, да ръмжи дива котка, да се пищи и да се вика за помощ, Пабло и Джизъс Мария никак не се учудиха, но групата туристи останаха изненадани и заинтригувани. Те оставиха кошницата си и се затичаха към разнообразните звуци.

Пабло ѝ Джизъс Мария послушаха Пайлън, Те не взеха кошницата, но шапките и ризите им останаха завинаги след това изцапани от пържени яйца.

Към три часа следобед тримата разкаяни грешници бавно вървяха към къщата на Дани. Ръцете им бяха пълни с дарове за помирение: портокали, ябълки, банани, буркани с маслини и туршия, сандвичи с шунка, сандвичи с варени яйца, бутилки с газирана вода, картофена салата в кесийка с импрегниран картон и един брой от „Сатърди ивнинг поуст“.

Дани ги видя да идват, стана и се помъчи да си припомни нещата,

които трябваше да им каже. Те се наредиха пред него и сведоха глави.

– Кучета мръсни! – завика им Дани. – Грабители на почтени къщи. Хайвер от пиявици! – Той нарече майките им крави, а бащите им – дърти овни.

Пайлън отвори чантата, която държеше, и изложи сандвичите с шунка. Дани каза, че няма повече доверие в приятелите си, че вярата му е била попарена, а приятелството му – потъпкано. И тогава престана да си спомня по-нататък, защото Пабло извади изпод пазвата си две пържени яйца с черен пипер. Но Дани се върна към по-старите поколения и се усъмни в добродетелта на техните баби и в мъжките способности на техните дядовци.

Пайлън измъкна розовия сутиен и го остави да се люлее безшумно на пръста му.

Тогава Дани забрави всичко. Той седна на верандата, приятелите му също седнаха и пакетите бяха отворени. Ядоха до болка. Един час по-късно се отпуснаха на верандата, за да си починат и да смелят спокойно храната си, а Дани попита между другото, като нещо съвсем странично:

– Как почна пожарът?

– Не знаем – обясни Пайлън. – Бяхме легнали да спим и той е почнал. Може би имаме врагове.

– Може би бог има пръст в него – каза с жар Пабло.

– Кой може да каже какво кара добрият бог да прави това, което прави? – добави Джизъс Мария.

Когато Пайлън подаде сутиена и обясни, че това е за подарък на мисис Моралес, Дани остана сдържан, Той погледна недоверчиво сутиена. Стори му се, че неговите приятели много ласкаят мисис Моралес.

– Тя не е жена, на която да се правят подаръци – отсъди той най-после. – Много често ние сами се връзваме за жените, като им подаряваме копринени чорапи.

Той не обясни на приятелите си студенината, която беше настъпила в отношенията му с мисис Моралес, откак бе станал собственик само на една къща, нито пък би могъл, от кавалерство към мисис Моралес, да разкаже за своето собствено задоволство от тази студенина.

– Ще прибера това малко нещо – каза той. – Някой път може да дотрябва на някого.

Когато се спусна вечерта и стана тъмно, те влязоха в къщата и накладоха огън от шишарки в печката.

За да им докаже, че им прощава напълно, Дани донесе литър

гроздова ракия и сподели нейния огън с приятелите си.

Те преминаха с лекота към своя нов начин на живот.

– Твърде лошо е, че всички кокошки на мисис Моралес са мъртви – забеляза Пайлън.

Но дори и това не намали щастието им.

– Тя ще си купува нови две дузини в понеделник – каза Дани.

Пайлън се усмихна доволно.

– Ония кокошки на мисис Сото не бяха добри – рече той. – Аз посъветвах мисис Сото да им дава смлени стридени черупки, но тя не ми обърна внимание.

Те изпиха ракията и това им стигна, за да засили сладостта на приятелството.

– Хубаво е да имаш приятели – каза Дани, – Колко самотен се чувства човек, ако няма приятели, с които да седне и да сподели своята ракийца.

– Или своите сандвичи – бързо добави Пайлън. Пабло още не беше надделял угризенията на съвестта си, защото подозираше какви обрати в небесната политика бяха причинили пожара на къщата.

– На света има много малко приятели като тебе, Дани – каза той. – На малцина е дадено такова щастие да имат приятел като тебе.

Преди Дани да потъне напълно под вълните на приятелството, той направи едно предупреждение.

– Само няма да ми лягате в леглото – заповяда той, – Това е единственото нещо, което ще си е само за мене.

Макар че никой не бе споменал нищо, всеки от четиримата знаеше, че занаят пред всички ще живеят в къщата на Дани.

Пайлън въздъхна от удоволствие. Свърши се с безпокойствата по плащането на наема; свърши се с отговорността да дължиш пари. Той вече не беше наемател, а гост. В ума си благодари на бога за пожара на втората къща.

– Ние всички ще бъдем щастливи тука, Дани – каза той. – Вечер ще седим край огъня и приятелите ни ще идват на гости. А от време на време все ще имаме по чаша вино, за да пием за приятелството!

Тогава Джизъс Мария, обхванат от безумието на благодарността, направи необмислено обещание. В същност ракията стори това, заедно с нощта край огъня и пържените яйца с чер пипер. Той чувствуваше, че получава големи дарове, и искаше също да се отплати с някакъв дар.

– А от днес нататък – обяви той – наш дълг и наше бреме ще бъде да снабдяваме винаги къщата и Дани с храна. Никога вече няма да

оставим гладен нашия приятел!

Пайлн и Пабло погледнаха тревожно, но думите бяха вече казани: красиви и щедри думи. Никой не можеше безнаказано да ги върне назад. Дори Джизъс Мария разбра, след като ги изрече, величието на своето изявление. Те можеха само да се надяват, че Дани ще го забрави.

„Защото – си каза Пайлн, – ако спазваме това обещание, то ще е по-лошо от наем. Ще бъде направо робство.“

– Кълнем ти се, Дани! – каза той.

Те седнаха до печката със сълзи на очи. Обичта, която изпитваха един към друг, беше почти непоносима.

Пабло избърса влажните си очи с опакото на ръката си и повтори думите на Пайлн.

– Ние ще си живеем тука много щастливо – каза той.

7

КАК ПРИЯТЕЛИТЕ НА ДАНИ СЕ ПРЕВЪРНАХА В
СИЛА НА ДОБРОТО. КАК ПОМОГНАХА НА
БЕДНИЯ ПИРАТ

Много хора виждаха Пирата всеки ден и някои му се смееха, а други го жалеха, но никой не го познаваше добре и никой не се спираше с него. Той беше едър, широкоплещест човек с огромна черна и рошава брада. Носеше дочени панталони и синя риза, нямаше шапка. Като слизаше в града, обуваше обуца. Когато срещаше възрастни хора, очите му почваха да играят встрани и той добиваше скрития израз на животно, което би побягнало веднага, ако не го беше страх да обърне гръб на неприятеля си. По този израз паисаносите в Монтерей разбираха, че неговият ум не беше израснал заедно с тялото му. Те го наричаха Пирата поради неговата брада. Всеки ден хората го виждаха да тика по улиците своята количка с борина, докато я продадеше всичката. И винаги по петите му вървяха в група неговите пет кучета.

Енрике приличаше малко на хрътка, макар и опашката му да беше гъста и мека; Пахарито беше кафяв и къдрав, и това са единствените две неща, които можеха да се видят в него; Рудолф беше куче, за което минувачите казваха: „Това е чисто американско куче.“ Пухчо беше мопс. А сеньор Алек Томпсън – особен вид сърдейл. Те вървяха един до друг зад Пирата, отнасяха се към него с голямо уважение и винаги се грижеха за благополучието му. Когато седнеше да си почине от тикането на количката, те всички се мъчеха да седнат в скута му и да се оставят да им гали ушите.

Някои хора виждаха Пирата рано сутрин по Алварадо стрийт, други го виждаха да цепи борина, трети знаеха, че продава подпалки, но никой освен Пайлън не знаеше всичко, което правеше Пирата. Пайлън знаеше всекиго и всичко за всекиго.

Пирата обитаваше един изоставен кокошарник в двора на една изоставена къща в Тортила Флет. Той би сметнал за нахалство от своя страна да живее в самата къща. Кучетата живееха около него и върху него и на Пирата това се харесваше, защото те го топлеха и в най-студените нощи. Ако краката му бяха изстинали, той трябваше само да ги опере в горещия корем на сеньор Алек Томпсън. Кокошарникът беше

толкова нисък, че Пирата трябваше да пълзи вътре по ръце и крака.

Рано сутрин, преди да съмне, Пирата изпълзваше от своя дом-кокошарник, а кучетата го следваха с наежени козини и кихаха от студения въздух. Тогава цялата група слизаше в Монтерей и се хващаше на работа по протежението на една от уличките. Четири или пет ресторанта имаха задни входи към тази уличка. През всеки от тях Пирата влизаше в кухните на ресторантите, топли и изпълнени с миризмата на храна. Готвачите ръмжаха, но навсякъде му слагаха пакети с отпадъци в ръцете. Сами не знаеха защо го правят, но го правеха.

Щом Пирата обиколеше всички входи и напълнесе ръцете си с пакети, той се качваше обратно до Монроу стрийт, влизаше в едно празно място, а кучетата възбудено се струпваха около него. Тогава отваряше пакетите и нахранваше кучетата. За себе си вземаше по резен хляб или парче месо от всеки пакет, но не избираше най-доброто. Кучетата седяха около него, облизваха нервно муцуните си и местеха лапи, докато чакаха храната. Те никога не се бореха за нея и това беше много чудно. Кучетата на Пирата не се биеха помежду си, но затова пък се биеха с всичко друго, което бродеше на четири крака по улиците на Монтерей. Беше красива гледка да видиш как петте в група гонеха като зайци фоксриерите и шпицовете.

Докато излапваха всичко, съмваше. Пирата седяше на земята и гледаше как небето синее в утрото. Под себе си той виждаше шхуните да навлизат в морето, натоварени с дървен материал. Чуваше как камбаната на шамандурата до Китайския нос нежно звъни. Кучетата седяха около него и доглозгваха кокалите. Пирата по-скоро се вслушваше в деня, отколкото го виждаше, защото, докато очите му не се движеха, лицето му изразяваше съсредоточено внимание. Големите му ръце се протягаха към кучетата и пръстите му ласкаво работеха из твърдата козина. След половин час Пирата отиваше до ъгъла на празното място, махаше чувалената покривка от своята количка и изкопаваше брадвата си от земята, където я закопаваше всяка вечер. После закарваше количката до горе и оттам – до гората и намираще някое умиращо дърво, пълно със смола. До обед натрупваше товара за двайсет и пет цента.

Всичко това можеше да се види, но никой не беше в състояние да каже какво правеше той със своя четвърт долар. Никога не го харчеше. През нощта, пазен от кучетата, отиваше в гората и скриваше спечеления през деня четвърт долар при стотици други. Някъде криеше много събрани пари.

Пайлън, този умен човек, от когото не избягваха подробностите от

живота на неговите близни и който изпитваше двойно удоволствие да разкрива всички ония тайни, които лежах дълбоко загнездени в съзнанието на познатите му, откри съкровището на Пирата по логичен път. Пайлън разсъждаваше така: „Всеки ден този Пират печели четвърт долар. Ако му платят два десетака и петак, той влиза в първия магазин и ги разменя за четвърт долар. Той не харчи никога парите си. Ясно е тогава, че ги крие.“

Пайлън се опита да определи размера на съкровището. Пирата от години живееше по този начин. Шест дни в седмицата той цепеше борина, а в неделя отиваше на черква. Дрехите си вземаше от задните врати на къщите, храната си – от задните врати на ресторантите. Като стигна до по-големите числа, Пайлън дълго се мъчи да ги пресметне, но накрая се отказа.

„Пирата трябва да има най-малко сто долара“ – реши той.

Дълго време размишляваше над тези неща. Но едва след глупавото и възторжено обещание да хранят Дани мисълта за съкровището на Пирата доби наистина лично значение за него.

Преди да се заеме със самия въпрос, Пайлън премина през цял ред дълги и зашеметяващи размишления. Той изпитваше голямо съжаление към Пирата.

„Бедният малък безумец! – каза си той. – Бог не му е дал разсъдка, който би трябвало да има. Този беден малък Пират не може да се грижи за себе си. Защото вижте го как живее в мръсотията на оня стар кокошарник! Храни се с отпадъци, годни само за кучетата му. Дрехите му са изтъркани и парцаливи. И тъй като не му достига ум, той си крие парите.“

След като обоснова по начало съжалението си, Пайлън продължи към решението, което искаше да вземе.

„Ще бъде ли достойно – помисли си той – друг да се погрижи за него, след като сам той не може да го стори? Да му се купуват топли дрехи, да му се дава човешка храна. Но – припомни си той – аз нямам пари, за да направя тези неща, макар и да ми се ще от все сърце! Как ще могат тогава да се извършват всичките тези добрини?“

В този миг той вече се приближаваше до някъде. Като котка, която цял час се е примъквала към врабчето, Пайлън беше готов за своя скок.

„Сетих се! – възкликна мисълта му, – Ето как ще стане това! Пирата има пари, но, не му стига умът да ги използва! А аз имам ум. Ще му предложа моя ум, та да си служи с него! По своя воля ще му дам моя ум. И това ще бъде добрината, която ще сторя на този малък безумец!“

Това беше една от най-хубавите логични пострройки, които Пайлън някога бе изграждал. Обзе го стремежът на художника да покаже своята творба пред публиката. „Ще кажа на Пабло“ – помисли си той. Но се запита дали би трябвало да го прави. Пабло беше ли напълно честен? Не би ли се изкусил да употреби част от тези пари за свои цели? Пайлън реши да не рискува поне засега.

Понякога човек с удивление вижда, че коремът на всяко черно и грозно създание е бял като сняг. А от друга страна е тъжно да се разбере, че язви покриват скритите части на ангелите. Чест и слава на Пайлън, защото той знаеше как да открива и показва на света доброто, което се крие във всяко лошо нещо. Но той не беше сляп, както толкова много слепци, за лошото в добрите неща. Трябва със скръб да се признае, че не притежаваше нито глупост, нито едностранчивост, нито жажда за възнаграждение, за да стане светец. За него беше достатъчно да върши добрини и да бъде възнаграден от топлината на братството между хората.

Същата нощ посети кокошарника, където живееше Пирата със своите кучета. Дани, Пабло и Джизъс Мария седяха до печката, видяха го, че излиза, и не казаха нищо. Защото те деликатно помислиха, че или го е обзело опиянението на любовта, или пък се е сетил откъде може да се вземе малко вино. И в двата случая това не беше тяхна работа, докато самият той не им кажеше за какво е излязъл.

Беше съвсем тъмно, но Пайлън имаше свещ в джоба си, тъй като щеше да бъде хубаво, докато говорят, да наблюдава лицето на Пирата. Освен това носеше и един голям, сладък кейк, който Сузи Франсиско, работничка в пекарната, му беше дала срещу рецептата, с която да спечели любовта на Чарли Гусман. Чарли беше пощенски раздавач, караше моторетка и Сузи винаги носеше със себе си една мъжка шапка, за да си я сложи наопаки, ако някога Чарли я поканеше да я повози. Пайлън смяташе, че Пирата ще хареса кейка. Нощта беше много тъмна. Той се промъкваше по една тясна улица, оградена с празни места и буренясаи, изоставени градини.

Големият булдог на Галвес изскочи с ръмжене от двора и Пайлън му заизрича ласкави комплименти.

– Хубаво куче – каза той нежно, както и – мило куче – и двете неща: ужасни лъжи. Все пак те направиха впечатление на булдога, защото той се върна в двора на Галвес.

Най-после стигна до изоставеното място, където живееше Пирата. Сега знаеше, че трябва да бъде внимателен, защото на всекиго бе

известно, че кучетата на Пирата, стига само да подозрат, че някой мисли зло на господаря им, ставаха по-лоши от дяволи. Щом Пайлън стъпи в двора, той дочу дълбоки и застрашителни ръмжения от кокошарника.

– Пирате! – викна той. – Аз съм твоят добър приятел Пайлън! Идвам да поговоря с тебе!

Настана мълчание. Кучетата спряха да ръмжат.

– Пирате! Това съм аз. Пайлън! Отвърна му дълбок и сърдит глас:

– Махай се! Аз спя сега. И кучетата спят. Тъмно е, Пайлън! Върви да спиш!

– Имам свещ в джоба – каза Пайлън. – Тя ще светне като слънце в твоя тъмен дом. Нося ти също и голям сладък кейк!

От кокошарника се чу леко дърпане и борба.

– Ела тогава! – каза Пирата. – Аз ще кажа на кучетата, че всичко е наред.

Докато се приближаваше през бурените, Пайлън чу как Пирата нежно говори на кучетата си и им обяснява, че това е човек, който няма да им стори нищо лошо. Той се приведе пред тъмната врата, драсна клечка кибрит и запали свещта.

Пирата седеше на мръсния под, а кучетата бяха около него. Енрике взе да ръмжи и трябваше да бъде убеждаван отново.

– Този не е толкоз умен като другите – каза Пирата любезно. Очите му приличаха на очите на дете, което се забавлява. Когато се усмихваше, едрите му бели зъби блестяха от светлината на свещта.

Пайлън подаде торбата.

– Приказан кейк за тебе.

Пирата взе торбата, погледна в нея, усмихна се щастливо и извади кейка, всички кучета се ухилиха, загледаха го, заместиха лапи и заоблизваха муцуни. Пирата разчупи кейка на седем части. Едната даде на Пайлън, нали му беше гост.

– Ето, Енрике – каза той. – Ето и за тебе, Пухчо. Ето и твоего, сеньор Алек Томпсън.

Всяко куче получи своя дял, излапа го з очакване за още. Най-после Пирата изяде парчето си и показа празните си ръце на кучетата.

– Виждате, че няма повече – каза той.

Кучетата веднага легнаха край него.

Пайлън седна на пода и сложи свещта на земята, пред себе си. Пирата го оглеждаше срамежливо. Пайлън мълчеше и чакаше през главата на Пирата да минат най-различни предположения. Най-после той каза.

– Знаеш ли, че приятелите ти се безпокоят за тебе? Очите на Пирата

се изпълниха с удивление.

– За мене? Моите приятели? Какви приятели?

– Ти имаш много приятели, които мислят за тебе. Те не идват да те видят, защото, сигурно Смятат, че ще наранят твоята гордост, ако те видят как живееш в този кокошарник, как се обличаш в дрипи и ядеш смет заедно с кучетата си. Но тези твои приятели се безпокоят, защото се страхуват, че лошият живот ще ти докара болести.

Пирата следеше думите му с безмълвно удивление, а умът му се мъчеше да разбере всички тези нови неща, които чуваше. Той дори не мислеше да се усъмни в тях, щом Пайлън ги беше казал.

– И аз имам всички тези приятели? – рече той; изумено. – Та аз не знаех това! И приятелите ми се безпокоят за мен? Аз не знаех това. Ако знаех, нямаше да ги карам да се безпокоят. – Той се изкашля от вълнение. – Разбери, Пайлън, на кучетата им е добре тука. А покрай тях и на мене ми е добре. Не съм мислил, че приятелите ми се безпокоят за мене. – Сълзи изплуваха в очите на Пирата.

– Все пак – каза Пайлън. – Като те гледат как живееш, приятелите ти се тревожат.

Пирата погледна към земята и се помъчи да мисли ясно, но както ставаше винаги, щом срещнеше някакъв проблем, умът му се помрачаваше и от него не идваше помощ, а само ЧУВСТВО на безпомощност. Той погледна кучетата, за да намери в тях подкрепа, но тъй като всичко това не беше тяхна работа, те бяха отново заспали. Тогавя той неспокойно се взря в очите на Пайлън.

– Ти трябва да ме научиш какво да правя. Аз нищо не разбирам от тия работи!

Всичко беше много лесно. То беше толкова лесно, че Пайлън се почувствува засрамен. Той се подвоуми, почти се отказа от плановете си, но после реши, че ще го е много яд на себе си, ако не го направи.

– Твоите приятели са бедни – поде той. – На тях им се иска да ти помогнат, но нямат пари. Ако имаш скрити пари, извади ги. Купи си дрехи. Яж храна, която не е хвърлена от другите хора. Извади парите си от скривалището, Пирате!

Докато говореше, той втрепенено се взираше в лицето на Пирата. Забеляза, че в очите се мярна подозрение, а после – гняв. За миг Пайлън разбра със сигурност две неща: първо, че Пирата има скрити пари, и, второ, че няма да е лесно да се стигне до тях. Второто го зарадва. Пирата щеше да бъде тактически проблем, а това се нравеше на Пайлън.

Сега Пирата отново го гледаше, а в очите му имаше лукавство и

освен това притворна искреност.

– Нямам никакви пари – каза той.

– Но, приятелю, аз всеки ден те виждам да печелиш по четвърт долар от борина и никога не съм те зърнал да си харчиш парите!

Този път умът на Пирата му дойде на помощ.

– Аз ги давам на една стара жена – каза той. – Нямам никакви пари. – И с тона на гласа си ясно показва, че не желае да говори повече за това.

„Значи, ще трябва с хитрост“ – помисли си Пайлън. Нужно беше да хвърли в играта всички способности, които бяха така изострени в него. Той стана вдигна свещта.

– Исках само да ти кажа, че приятелите ти се безпокоят за тебе – рече той укоризнено. – Ако ти сам не се опиташ да им помогнеш, аз не мога нищо да сторя за тебе.

В очите на Пирата отново се върна нежността.

– Кажи им, че съм здрав – помоли той. – Кажи на моите приятели да дойдат да ме видят. Аз няма да бъда горд. Ще се радвам да ги видя по всяко време. Нали ще им го кажеш от мое име?

– Ще им кажа – отвърна грубо Пайлън. – Но твоите приятели не ще бъдат доволни да видят, че не правиш нищо за тяхно успокоение.

Пайлън духна свещта и излезе в мрака. Той знаеше, че Пирата никога нямаше да каже къде е неговото съкровище. То трябваше да бъде открито с коварство, взето със сила, и тогава на Пирата щяха да се дадат всички добри неща. Това беше единственият начин.

И така, Пайлън си постави за цел да следи Пирата. Той го следеше в гората, когато Пирата ходеше да цепи своята борина. Залягаше и го чакаше нощем край кокошарника. Говореше му надълго и нашироко, но от всичко това не излизаше нищо. Съкровището беше така далеч, както и преди. То или седеше заровено в кокошарника, или беше скрито някъде навътре в гората и Пирата го посещаваше само през нощта.

Дългите безплодни бдения изчерпаха търпението на Пайлън. Той знаеше, че има нужда от помощ и съвети. И кой по-резултатно би могъл да му ги даде освен неговите другари Дани, Пабло, и Джизъс Мария? Кой би бил по-ловък и по-хитър от тях? Кой би се стопил от добросърдечие към Пирата с такава лекота?

Сподели с тях мислите си, но най-напред ги подготви така, както беше подготвил и себе си. Бедността на Пирата, неговата безпомощност и накрая – разрешението. Когато стигна до разрешението, неговите приятели бяха обзети от лудо желание да вършат благотворителност. Те го аплодираха. Лицата им сияеха от доброта. Пабло пресметна, че би

трябвало да има много повече от сто долара в съкровището.

Когато радостта им се уталожил и премина във възторжена готовност за работа, те пристъпиха към конкретни планове.

– Ще трябва да го следим – каза Пабло.

– Но аз вече съм го следил – възрази Пайлн. – Изглежда, че той скришом изпълнява през нощта и тогава човек не може да го следи отблизо, защото кучетата го вардят като дяволи. Няма да е толкова лесно.

– Опита ли се да го убедиш с добро? – попита Дани.

– Да. Но напразно.

Накрая не Друг, а Джизъс Мария, този човечен мъж, намери изхода.

– Мъчно ще бъде да се следи, докато живее в кокошарника – каза той. – Но я си помислете, че живее тука с нас! Той или ще проговори пред нашата доброта, или пък ще е по-лесно да узнаем къде ходи нощем.

Приятелите дълго обмисляха това предложение.

– Понякога нещата, които му дават в ресторантите – промълви Пабло, – съвсем не са за изхвърляне. Веднъж го видях с една пържола, от която липсваше само малко месо.

– Трябва да е събрал към двеста долара – обади се Пайлн.

Дани изказа едно възражение:

– Но тия кучета!... Той ще докара със себе си и кучетата!

– Те са много добри кучета-рече Пайлн. – Слушат го напълно. Ти можеш да начертаяш един кръг и да кажеш: „Дръж си кучетата вътре в тоя кръг!“ Той ще им каже и те ще си стоят в кръга.

– А друг път видях Пирата с почти половин кейк, и кейкът беше само малко полян с кафе – продължи Пабло.

Въпросът беше уреден. Приятелите се обединиха в комитет и комитетът посети Пирата.

Беше твърде тясно в този кокошарник, когато всички се вмъкват вътре. Пирата се опитваше да прикрие щастieto си, като говореше с груб глас.

– Напоследък времето нещо не беше хубаво – рече той, за да поддържа разговора. – Няма да повярвате, че един път намерих във врата на Рудолф кърлеж, голям колкото гълъбово яйце.

Като всеки домакин и той се изказа с пренебрежение за своя дом.

– Малко е тесен – каза той. – Не е удобно място да ти идват на гости приятели. Но пък иначе е топло и уютно, особено за кучетата.

Тогава Пайлн взе думата. Той каза на Пирата, че това

безпокойство по него просто мори приятелите му, но ако той дойде да живее заедно с тях, тогава те отново ще могат да спят спокойно.

Това падна като гръм от ясно небе за Пирата. Той се взря в дланите си. После погледна кучетата за подкрепа, но те не отговориха на погледа му. Най-сетне той изтри щастieto от очите си с opakото на дясната ръка и изтри ръката в голямата си черна брада.

– А кучетата? – попита меко той. – Ще приемете ли и кучетата? Вие приятели ли сте на кучетата? Пайлън кимна.

– Да, разбира се, и кучетата. Ще им отделим цял един ъгъл.

Пирата се почувствува много горд. Той се изплаши, че няма да се държи както трябва.

– Вървете си сега! – каза той умолително. – Вървете си сега в къщи, а аз ще дойда утре.

Приятелите му разбраха какво усеща. Те изпълзяха от вратата и го оставиха сам.

– Той ще бъде щастлив с нас – каза Джизъс Мария.

– Бедният самотен човечец! – каза Дани. – Ако знаех, щях да го поканя при нас още от по-рано, дори да нямаше съкровище. В сърцата на всички пламна радост.

Те скоро установиха нови отношения. Дани начерта със син тебешир полукръг в единия ъгъл на всекидневната и това беше мястото, където кучетата трябваше да стоят, докато са вътре. На Пирата се отреждаше същото място, за да спи заедно с тях.

– Петимата мъже и петте кучета поизпълниха къщата, но още от самото начало Дани и приятелите му разбраха, че тяхната покана към Пирата им е била внушена от оня бдящ и милосърден ангел, който се грижи за тяхната съдба и ги пази от зло.

Всяка заран, дълго преди да се събудят приятелите, Пирата ставаше от своя ъгъл и следван от кучетата, обикаляше ресторантите и пристанищните складове. Той беше такова същество, че всеки изпитваше топлинната към него. Пакетите му постоянно наедряваха. Паисаносите получаваха неговите дарове и с радост ги използваша: прясна риба, парчета торта, цели резени твърд хляб, месо, което беше леко зеленяло покраищата, но с малко сода се оправяше напълно. И започнаха наистина да живеят.

Това, че те приемаха подаръците му, трогваше Пирата повече от всичко друго, което би могло да бъде направено за него. Очите му светваха от обожание, щом ги видеше да нагъват донесената храна.

Вечер, когато седяха край печката и обсъждаха събитията в

Торгила Флет с лениви гласове на наситени божества, погледът на Пирата се насочваше от уста на уста и неговите устни мърдаха, шепнейки думите, които приятелите му казват. Кучетата с ревност се притискаха в него.

Това са моите приятели – си казваше той нощем, когато къщата беше в мрак, а кучетата се свиваха близо до него така, че да му е топло цяла нощ. Тези хора го обичаха толкова, че от безпокойство не го оставиха да живее сам. Пирата често си повтаряше това, защото беше нещо изумително, нещо невероятно. Неговата количка сега стоеше в двора на Дани, всеки ден той цепеше своята борина и я продаваше. Но Пирата толкова се страхуваше, че може да пропусне някоя дума, която приятелите му ще кажат вечерта, толкова се боеше да не би да не бъде там, за да погълне потока на тази топла и сърдечна дружба, че от няколко дни вече не беше посетил своето съкровище, за да добави в него новоспечелените монети.

Приятелите му бяха добри с него. Отнасяха се нежно и внимателно, но винаги едно око оставаше да го следи. Когато тикаше количката си в гората, един от приятелите му вървеше с него и сядаше на някое повалено дърво, докато той работеше. Когато слизаше в дерето – последното нещо, което вършеше вечер, – Дани, Пабло, Пайлън или Джизъс Мария му правеха компания. И нощем трябваше да бъде съвсем тих, за да се измъкне без някоя сянка подире си.

Една седмица приятелите само наблюдаваха Пирата. Но най-последно бездействието ги умори. Те обаче знаеха, че да действуват пряко, е невъзможно. И така една вечер се постави на обсъждане въпросът за рисковете, които лежат върху скритите съкровища.

Пайлън започна:

– Аз имах един чичо, страшен скъперник, който криеше златото си в гората. И веднъж, като отиде да го види, то беше изчезнало. Някой го намерил и откраднал. Чичо ми беше стар човек и всичките му пари бяха отишли, затова взе, че се обеси.

Пайлън със задоволство забеляза, че по лицето на Пирата се появи съсредоточен израз.

Дани също го забеляза и продължи:

– Моят вйехо, дядо ми, дето я имаше тази къща, също си заравяше парите. Аз не зная колко имаше, но го смятах за богат човек, и сигурно трябва да е имал триста-четиристотин долара. Моят вйехо веднъж изкопа дълбока дупка в земята и сложи парите си в нея, после я зарови и посипа отгоре борови листа, като си мислеше, че никой няма да разбере

каква е работата, Но когато се върна, дупката беше разкопана и парите ги нямаше.

Устните на Пирата следваха думите му. По лицето му се изписа ужас. Пръстите му се впиха в козината на сеньор Алек Томпсън. Приятелите се спогледаха и за известно време оставиха този въпрос. Те преминаха към любовните изживявания на Корнилия РУИС.

През нощта Пирата изпълзя от къщата и кучетата изпълзяха след него. Пирата безшумно тръгна през гората, като прескачаше със сигурна стъпка храстите и повалените дървета. Пайлън се запрепъва подире му. Но когато бяха изминали може би две мили, Пайлън се заплете в дива лоза. Той спря за миг да си почине и тогава разбра, че всички звуци пред него бяха заглъхнали. Той почака, заслухтя, запълзя наоколо, но Пирата беше изчезнал.

След два часа Пайлън се върна в къщи бавно и уморено. Пирата се беше прибрал и спеше дълбоко между кучетата си. Кучетата дигнаха глави, когато той влезе, и на него му се стори, че за миг му се изхилиха.

На следната сутрин в дерето се състоя конференция.

– Не е възможно да го проследиш – докладва Пайлън. – Той изчезва. Вижда в тъмното. Знае всяко дърво в гората. Трябва да измислим нещо друго.

– Може би един човек не е достатъчен – подхвърли Пабло. – Ако всички го следим, може би все някой от нас ще му хване дирята.

– Нека да продължим разговора довчера – предложи Джизъс Мария. – Сега няма да стигнем до никъде. Една моя позната ще ми даде малко вино – добави той скромно. – Може би ако Пирата пийне малко вино, няма да изчезне така лесно.

Познатата на Джизъс Мария му даде цял галон вино. Какво може да се сравни с щастието на Пирата тази вечер, когато един буркан с вино му бе сложен в ръката, когато той седеше сред своите приятели, сърбаше си виното и слушаше разговора? Такива радости рядко бяха идвали в живота на Пирата. На него му се щеше да притисне тези мили хора до гърдите си и да им каже колко ги обича. Но не биваше да го прави, защото щяха да помислят, че е пиян. На него му се щеше да извърши нещо огромно, за да им покаже обичта си.

– Снощи се разправяхме за заровени пари – поде Пайлън. – Днес пък се сетих за един мой братовчед, който беше много хитър човек. Ако някой на тоя свят знае да крие пари така, че никой да не може да ги намери, това е той. Веднъж той взе парите си и ги скри. Може би вие сте го виждали онзи нещастен бедняк, дето пълзи по пристанището и проси

да му дадат главите на рибите, за да си свари чорба от тях. Това е същият този мой братовчед. Някой му открадна заровените пари.

По лицето на Пирата отново се появи безпокойство.

Следваха разказ след разказ, и във всеки какви ли не злини спохождаха онези, които крият парите си.

– Най-добре е да държиш парите при себе си, от време на време да ги харчиш и да даваш по малко на приятелите си – заключи Дани.

Те отблизо наблюдаваха Пирата и по средата на най-ужасния разказ видяха как безпокойството изчезва от лицето му и на негово място се появява усмивка на облекчение. После той си сръбна от виното и очите му заблестяха от радост.

Приятелите бяха в отчаяние. Всичките им планове пропадаха. Болка пронизваше сърцата им. Ето какво се случваше след всичката им добротата и щедрост! Пирата някак си успяваше да отклони добрината, която те искаха да му направят. Изпиха виното и тъжно легнаха да спят.

През нощта могат да станат много малко неща, които Пайлън да не разбере. Неговите уши оставаха отворени, докато останалото му същество спеше. Той чу как Пирата и кучетата крадешком се измъкват от къщата. Счочи, събуди приятелите си и след миг четиримата следваха Пирата по посока на гората. Беше много тъмно, когато влязоха в гората. Четиримата се натъкнаха на дърветата, уплитаха се в къпините, но все пак дълго съумяваха да чуват как Пирата върви пред тях. Проследиха го дотам, дето предишната нощ го беше проследил Пайлън, и тогава изведнъж ги обгърна само тишина, шепнештата гора и лекият нощен вятър. Обиколиха гората и хресталаците, но Пирата отново беше изчезнал.

Най-после, измръзнали и безутешни, те се събраха заедно и уморено се заклатиха към Монтерей. Докато стигнаха, съмна. Слънцето вече блестеше над залива. От Монтерей към тях се издигаше димът на сутрешните огньовете.

Пирата излезе на верандата и ги поздрави, а лицето му беше щастливо. Те мрачно минаха край него и се наредиха във всекидневната. Там върху масата лежеше голяма платнена чанта.

Пирата влезе след тях.

– Аз те излъгах, Пайлън – рече той. – Казах ти, че няма пари, защото се изплаших. Тогава не знаех още за своите приятели. Ти ми каза колко често се крадат скрити пари и сега аз пак се изплаших, И ей на, снощи се сетих какво да направя. Моите пари ще бъдат сигурни при моите приятели. Никой не може да ги открадне, ако моите приятели ги пазят вместо мене.

Четиримата го загледаха с ужас.

– Вземи си парите обратно и пак ги скрий в гората – яростно каза Дани. – Ние не искаме да ги гледаме.

– Не – отвърна Пирата. – Няма да се чувствавам сигурен, ако пак ги скрия. Но ще бъда щастлив, като знам, че приятелите ми ги пазят вместо мене. Вие няма да ми повярвате, но последните две нощи някой ме следеше в гората, за да ми открадне парите.

Колкото и да беше ужасен ударът, Пайлън, този умен човек, се опита да го отбегне.

– Преди да ни дадеш тези пари, може би ще искаш да вземеш част от тях – предложи той плавно.

Пирата поклати глава.

– Не, Не мога. Аз съм дал обещание. Вече съм събрал почти хиляда четвъртака. Когато събера пълни хиляда, ще купя златен свещник на свети Франциск Асизки... Веднъж имах едно добро куче и кучето се разболя. Тогава обещах златен свещник, който да гори хиляда дни, ако кучето оздравее. И знаете ли – Пирата разпери големите си ръце, – кучето оздравя!

– Някое от тези кучета ли е? – попита Пайлън.

– Не – каза Пирата. – След това онуй куче го смаза един камион.

И така, тя беше напълно загубена, надеждата да се докопат до парите. Дани и Пабло мрачно вдигнаха тежката чанта със сребърни четвъртаци, отнесоха я в другата стая и я сложиха под възглавницата на Дани. След време те щяха да изпитват дори известно удоволствие от мисълта, че толкова пари лежат под възглавницата, но в този момент тяхното поражение беше много тежко. Нищо на света не можеше да им помогне. Техният шанс се беше появил и изчезнал.

Пирата стоеше пред тях и в очите му имаше сълзи от щастие, защото той беше доказал обичта към приятелите си.

– И като си помисля – рече той, – че толкова години съм лежал в този кокошарник и не съм знаел нищо хубаво! Но сега – добави Пирата, – о, сега аз съм много, много щастлив!

8

КАК ПРИЯТЕЛИТЕ НА ДАНИ ТЪРСЕХА
ТАЙНСТВЕНОТО СЪКРОВИЩЕ СРЕЩУ
АНДРЕЕВДЕН. КАК ПАЙЛЪН ГО НАМЕРИ И КАК
СЛЕД ТОВА ЕДИН ЧИФТ РИПСЕНИ ПАНТАЛОНИ
ДВА ПЪТИ СМЕНИ СОБСТВЕНИКА СИ

Ако беше героична натура, Джо Портаджи щеше да прекара много тежки дни в армията. Фактът, че той беше Големия Джо Портаджи, човек с приличен стаж в затвора на Монтерей, не само го отърва от неприятностите на прекаления патриотизъм, но и засили убеждението му, че както дните на човека са наполовина разделени между съня и бдението, така и годините на човека се прекарват наполовина в затвора и наполовина вън от затвора. Докато траеше войната, Джо Портаджи прекара значително повече време в затвора, отколкото вън от затвора.

В цивилния живот човек бива наказван за нещата, които върши; но правилниците на армията добавят към това едно друго начало – те наказват човек за нещата, които не върши. Джо Портаджи никога не можа да разбере това. Той не си чистеше пушката, не се бръснеше, веднъж или два пъти не се върна след отпуска. Към тези недостатъци се прибавяше и склонността му към сериозни разпри, която Джо Портаджи проявяваше винаги, когато му диреха сметка за някое неподчинение.

Обикновено той прекарваше половината си време в затвора. През двете години в армията прекара осемнадесет месеца в затвора. И той съвсем не беше доволен от живота във военния затвор. В градския затвор на Монтерей беше свикнал на удобства, имаше другари. В армията не намери нищо друго освен задължителен труд. В Монтерей срещу него се отправяше само едно обвинение: пиянство и нарушение на обществения ред. Обвиненията в армията до такава степен го изумяваха, че изумлението стана негово постоянно душевно състояние.

Когато войната свърши и всички войскове части бяха разпуснати, Големия Джо имаше все още да излежава присъда от шест месеца. Обвинението беше: явил се на пост в пияно състояние. Ударил един сержант с газена тенекия. Отричал самоличността си (той не можеше да си я спомни, затова бе отричал всичко), Откраднал два галона с варен фасул и яздил коня на майора извън казармата, без да има отпуска.

Ако не беше подписано примирието, Големия Джо може би щеше да бъде разстрелян. Той се върна в Монтерей дълго след като другите ветерани бяха пристигнали и обрала всички наслади на победата.

Когато Големия Джо се спусна от влака, той беше облечен с войнишка мушама, куртка и чифт сини рипсени панталони.

Градът не се беше променил много, като изключим сухия режим, а сухият режим не засягаше Торели. Джо замени мушамата си за галон вино и тръгна да дири приятелите си.

Истински приятели тази вечер не можа да намери, но затова пък в Монтерей не липсваха всички ония порочни и измамни лекета и харпии, които винаги са готови да привлекат човека в ямата на злото. Джо, който не беше много нравствена личност, не изпитваше отвращение към ямата на злото. Той дори я харесваше.

Преди да мине много време, виното му се свърши, а пари той нямаше; и тогава харпиите се опитаха да извадят Джо от ямата на злото. Но той не пожела да бъде изваден, на него там му беше удобно.

Тогава те се опитаха да го изтласкат със сила. Големия Джо почувствува справедлива и страшна мъка, счупи всички мебели и прозорци, изблъска полуголите момичета, които с писъци изскочиха навън, и тогава, като заключение на всичко това, запали постройката. Винаги е опасно да се предизвиква Джо, защото той не знае мярка.

Най-после един полицай се намеси и го хвана за ръката. Джо Портаджи въздъхна щастливо. Той пак си беше у дома.

След къс процес без съдебни заседатели Джо беше осъден на един месец затвор. Той с наслада се налегна на коженото легло и прекара в тежък сън една десета от наказанието си.

Портаджи обичаше затвора на Монтерей. Това беше място, където човек се среща с хора. Когато останеше за по-дълго време, всички негови приятели влизаха при него и пак излизаха. Времето течеше бързо. Дори му стана малко тъжно, когато трябваше да си върви, но тъгата му бе намалена от мисълта, че е много лесно отново да се върне.

Той с удоволствие би слязъл пак в ямата на злото, но нямаше нито вино, нито пари. Тръгна по улиците да дири своите стари приятели Пайлън, Дани и Пабло, но не ги намери. Полицейският сержант каза, че отдавна не са му попадали подръка.

– Трябва да са умрели – каза Джо Портаджи. Той тъжно закрочи към Торели, но Торели не беше дружелюбен с хора, които нямат нито пари, нито вещи за обмяна, така че не дари Големия Джо с особена утеха; но Торели му каза, че Дани е наследил една къща в Тортила Флет и

че неговите приятели живеят с него там.

Големия Джо изпита топло чувство и желание да ги види. Вечерта той закрачи към Тортила Флет да намери Дани и Пайлън. Беше мръкнало и както си вървеше по улицата, срещна Пайлън, който бързаше с делови вид.

– Ей, Пайлън! Аз тъкмо идвах да те видя!

– Здравсти, Джо Портаджи. – Пайлън беше рязък. – Къде се губи досега?

– В армията – отвърна Джо.

Умът на Пайлън явно беше на друго място.

– Аз трябва да вървя.

– Ще дойда с тебе – каза Джо. Пайлън спря и го изгледа.

– Не знаеш ли какво е тази вечер? – попита той.

– Не. Какво е?

– Тази вечер е срещу Андреевден.

Тогава Портаджи разбра. Тази нощ всеки паисано, който не е в затвора, броди неуморно из гората. Това е нощта, когато всички заровени съкровища излъчват изпод земята слаб фосфоресциращ блясък. А в гората имаше много съкровища. През последните двеста години Монтерей беше нападан много пъти и всеки път хората заравяха ценности.

Нощта беше ясна. Пайлън беше излязъл от своята сурова делнична черупка, нещо, което му се случваше от време на време. Тази вечер той беше идеалистът, човекът, който раздава дарове. Тази вечер той бе обзет от мисията да върши добро.

– Можеш да дойдеш с мен, Големи Джо Портаджи, но ако намерим съкровище, аз ще решавам какво да правим с него. Ако не ти изнася, можеш да идеш сам да си търсиш съкровище.

Големия Джо не умееше да проявява собствени усилия.

– Идвам с тебе – каза той. – А за съкровищата пет пари не давам.

Докато стигнаха гората, нощта настъпи. Петите им се набождаха по нападалите борови иглици. Сега Пайлън разбра, че не би могло да има по-съвършена нощ от тази. Висока мъгла покри небето, а зад нея луната светеше така, че пълнеше гората с призрачна светлина. Нямахме оняз резки контури, които ни напомнят за действителността. Стеблата на дърветата не бяха черни дървени клони, а меки, безплътни сенки. Храсталациите губеха форма и сменяха очертанията си в странна светлина. В тази нощ духовете биха могли спокойно да се разхождат, без да ги е страх, но хората няма да повярват в тях, защото тази нощ беше нощ на възшебства и само един безчувствен човек не би усетил това.

От време на време Пайлън и Големия Джо срещаха други иманяри, които неуморно сновяха на зигзаг между боровете. Главите им бяха наведени надолу, те се движеха мълчаливо и не се поздравяваха. Кой би могъл да каже, че всички те са живи, земни хора? Джо и Пайлън знаеха, че някои от тях са сенките на онези някогашни люде, които са заровили съкровищата и които срещу Андреевден се връщат из земята да видят дали златото им още лежи необезпокоено. Пайлън носеше на врата си медальона на своя светец, така не се страхуваше от призраци. Големия Джо държеше пръстите си скръстени. Макар и да се страхуваха малко, те знаеха, че ги покровителствуват сили, достойни да се сравнят с прокобите на нощта.

Докато вървяха, излезе вятър, който пръсна мъглата край бледата луна като тънко петно размазана водна боя. Бягашата мъгла придаде нови очертания на гората и всяко дърво крадешком запълзя, а храстите се раздвижиха безшумно като големи черни котки, Върхарите дрезгаво заговориха на вятъра, предсказваха щастливи съдби и предричаха гибел. Пайлън знаеше, че не е хубаво да се слуша говорът на дърветата, Никога нищо добро не се е случвало на оня, който е узнал бъдещето си, а освен това този шепот беше нечестив. Той престана да обръща внимание на говора на дърветата.

Пайлън се засуети на зигзаг из гората, а Големия Джо ситнеше до него като едро куче, което винаги е нащрек. Самотни мълчаливи хора ги срещаха и отминаваха, без да ги поздравят. Мъртвите също ги отминаваха безшумно, без да ги поздравят.

Долу, от фара на носа, сирената запищя през мъглата и във воя ѝ имаше скръб за всички кораби, които са се разбили в железния риф, както и за всички други кораби, които рано или късно ще намерят там смъртта си.

Пайлън потрепера и му стана студено, макар нощта да беше топла. Той зашепна наум молитви към света Богородица.

Край тях мина някакъв сив човек с наведена глава и не ги поздрави.

Цял час изтече, а Пайлън и Големия Джо крачеха все така неуморно, като умрелите, които бродеха в нощта.

Изведнъж Пайлън спря. Ръката му, стисна ръката на Джо.

– Виждаш ли го? – прошепна той.

– Къде?

– Ей там, вдясно!

– Хм! Да-а-а-а! Май че го виждам!

На Пайлън му се стори, че вижда нежен стълб от синя светлина,

който изскача от земята и блести на десетина ярда от него.

– Големи Джо! – зашепна той. – Намери бързо две пръчки, около метър дълги! Не искам да гледам встрани, че мога да го изгубя от очи!

Той стоеше неподвижен като куче, което прави стойка, докато Големия Джо побягна за пръчки. Пайлън го чу да отчупва от един бор два малки изсъхнали клона. Той чу и как Джо окастри клонките по тях. И през цялото време Пайлън гледаше стъблото от мъглява светлина. Тя беше толкова слаба, че от време на време сякаш изчезваше. Понякога той не беше сигурен, че я вижда. Не отмести очи и когато Големия Джо сложи пръчките в ръката му. Само допря пръчките на кръст и бавно пристъпи напред, като държеше кръста пред себе си. Щом доближи, светлината сякаш угасна, но той беше видял откъде бе излизала тя – една вдлъбнатина в напалалите борони игли с формата на съвършен кръг.

Пайлън положи кръста върху вдлъбнатината и рече:

– Всичко, което лежи тук, е мое, защото аз го открих. Махнете се, зли духове! Махнете се, човешки сенки, дете сте заровили това съкровище. В името на Отца и Сина и светия Дух!

После изпусна тежка въздишка и седна на земята, – Ние го намерихме, о, мой приятелю, Големи Джо! – извика той. – Толкова години го търся и едва сега го намерих!

– Да копаем – каза Големия Джо. Но Пайлън поклати глава нетърпеливо.

– Когато всички духове са още на свобода? Когато е опасно даже да се стои тука? Ти си глупак, Големи Джо! Ние ще седим тук до сутринта, тогава ще отбележим мястото, но чак утре вечер ще копаем. Никой вече не може да види светлината, след като сме я покрили с кръста. А утре вечер няма да има никаква опасност.

Сега, докато седяха на боровите игли, нощта изглеждаше още по-страшна, но кръстът ги огряваше с топлината на своята святост и сигурност като малък огън, накладен на земята. И все пак като огън, накладен на земята, той стопляше само лицата им. Техните гърбове стояха изложени на студа и нечестивата мъгла, която бродеше между дърветата.

Пайлън стана, начерта голям кръг около цялото място и остана вътре в кръга, преди да го затвори.

– Нека в името на светия Исус никоя нечестива сила да не прекрачи тази черта! – изпя той. След това седна отново. Сега двамата с Големия Джо се почувствуваха по-добре. Те, чуваха заглушените стъпки на морните духове-бродници, виждаха слабите светлини, които струяха от прозрачните минаващи сенки, но защитната линия на техния кръг беше

недостъпна. Нищо лошо от този свят, или от другия, не беше в състояние да прекрачи кръга.

– Какво ще правиш с парите? – попита Големия Джо.

Паилън го погледна с презрение.

– Ти, изглежда, никога не си търсил съкровище, Големи Джо Портаджи, щом не знаеш какво се прави с него? Аз, няма да запазя това съкровище за себе си! Ако почна да го вадя, гледайки да го запазя за себе си, тогава съкровището само ще се заравя все по-надолу и по-надолу, като рак в морския пясък, и вече никога не ще го достигна. Не, така не бива? Аз ще изкопая това съкровище за Дани.

Идеализмът на Паилън беше неударжим. Той разказа на Големия Джо колко добър е Дани към своите приятели. – А ние нищо не сме направили за него – каза той. – Не му плащаме наем. Понякога се напиваме и чупим покъщнината. Бием се с него, когато се скараме, и го ругаем, О, ние сме много лоши, Големи Джо! Затова всички заедно, Пабло, Джизъс Мария, Пирата и аз обсъдихме и решихме. Тази нощ ние до един сме в гората да търсим съкровище, И съкровището ще бъде за Дани. Той е толкова добър, Големи Джо, толкова е мил, а ние сме така лоши! Но ако му занесем една торба със злато, той ще бъде щастлив. И само защото моето сърце е изчистено от всякаква корист, затова можах да намеря това съкровище.

– И ти няма да вземеш нищичко от него? – попита недоверчиво Големия Джо. – Нито дори за един галон вино?

Тази нощ у Паилън не бе останала ни следа от лошия Паилън.

– Не, нито една люспа злато! Нито един ръждив гологан! Всичко е за Дани, до стотинка! Джо беше разочарован.

– И аз, вървах с тебе целия този път, без да получа дори чаша вино за това? – оплака се той.

– Когато Дани вземе парите – каза Паилън деликатно. – той може би ще купи малко вино. Разбира се, аз няма да му намеквам за това, защото съкровището си е на Дани. Но мисля, че той може би ще купи малко вино и ако ти си добър към него, може да получиш една чаша.

Големия Джо се успокои, защото от дълго време познаваше Дани. Той реши, че е напълно възможно Дани да купи голямо количество вино.

Нощта се стелеше над тях. Луната залезе и остави гората в приглушена тъмнина. Сирената пищеше в мъглата. През цялата нощ Паилън остана, неопетнен. Той дори произнесе една малка проповед на Големия Джо, както обичат да правят новопокръстените.

– Струва си да бъдеш добър и щедър – каза той. – Не само че си осигуряваш място за вечно щастие на небето, но и получаваш още тук, на земята, награда за добрината си. Човек усеща как в стомаха му се разлива някаква златна топлина, като че ли се е нагълтал с енчилада. Духът божи загръща човека в невидимо палто, по-топло от камилска вълна. Аз не винаги съм бил добър човек, Големи Джо Портаджи! Съвсем честно ти го признавам!

Големия Джо го знаеше много добре.

– Аз бях лош – продължаваше Пайлън в екстаз, той изцяло се наслаждаваше на новите си преживявания. – Аз лъжех и крадах. Развратничех. Блудствувах и споменавах божието име напразно.

– И аз – заяви радостно Големия Джо.

– И какво излезе накрая, Големи Джо Портаджи? Все съм имал едно такова лошо чувство. Знаех, че ще ида в ада. Но сега виждам, че грешникът никога не е толкова лош, че да не бъде простен? Макар и да не съм се изповядал, усещам, че промяната у мене радва бога, защото милостта му бди над мене. И ако и ти промениш живота си, Големи Джо, ако се откажеш от пиенето, от побоищата и от ония момичета, там долу, в заведението на Дора Уилямс, ще изпиташ същите чувства като мене.

Но Големия Джо беше заспал. Щом седнеше на едно място, той никога не можеше да остане дълго време буден.

Пайлън не изпитваше такава голяма наслада от божията милост, щом не можеше да разкаже за нея на Големия Джо, но той все пак седеше на земята и се вглеждаше в мястото на съкровището, докато небето посивя и утрото се появи зад мъглата. Той видя как боровете се очертаха и изскочиха от мрака, Вятърът спря. Малки сини зайци излязоха от храстите и заскачаха по боровите иглици. Очите му се затваряха, но той беше щастлив.

Когато се зазори напълно, той бутна с крак Големия Джо Портаджи.

– Време е да ходим при Дани. Съмна вече – каза Пайлън и хвърли кръста, тъй като повече не бе нужен, и изтри начертания кръг. – Не бива да оставяме знаци – предупреди той, – но трябва да запомним мястото по скалите и дърветата.

– Защо не почнем да копаем още сега? – попита Големия Джо.

– И всички от Тортила Флет да пристигнат, за да ни помогнат, нали? – каза Пайлън саркастично. И Те внимателно огледаха околността и си рекоха:

– Ето тук вдясно има три дървета едно до друго, а вляво – други две. Тук долу има храст, а там има скала.

Най-после напуснаха съкровището, като се мъчеха да помнят пътя, по който вървят.

В къщата на Дани намериха приятелите си изморени.

– Откри ли нещо? – попитаха приятелите.

– Не – бързо каза Пайлън, за да предварди признание от страна на Големия Джо.

– Абе на Пабло му се сторило, че видял светлина, но тя изчезнала, преди да отиде до нея. Пирата пък видял духа на една стара жена и с нея било кучето й.

Пирата се ухили.

– Тя ми каза, че моето умряло куче, било щастливо на оня свят – рече той.

– Водя ви Големия Джо Портаджи, той току-що се връща от армията – обяви Пайлън.

– Здравсти, Джо!

– Тука си имате хубаво местенце – рече Портаджи и се настани удобно на един стол.

– Само няма да ми лягаш в леглото! – предупреди Дани, защото той знаеше, че Джо Портаджи ще остане да живее, при тях. Начинът, по който седна на стола и кръстоса крака, показваше установеност.

Пирата излезе, взе си количката и тръгна из гората да цепи своята борина. Останалите петима легнаха под слънчевата светлина, която вече пробиваше мъглата, и в скоро време заспаха.

Събудиха се чак към средата на следобед. Опънаха ръце, седнаха и равнодушно погледнаха залива под тях, където един кафяв танкер бавно навлизаше в морето. Пирата беше оставил чантите на масата, приятелите ги отвориха и извадиха храната, която им беше донесъл.

Големия Джо слезе по пътеката към разнебитената портичка.

– Ще се видим по-късно – обади се той на Пайлън.

Пайлън неспокойно го наблюдаваше, докато се увери, че Големия Джо слиза надолу към Монтерей, а не отива нагоре към боровата гора. Четиримата приятели седнаха на земята и мечтателно съзерцаваха как идва вечерта.

Джо Портаджи се върна по здрач. Дватама с Пайлън направиха съвещание в двора, на достатъчно разстояние, за да не ги чуят.

– Ще заемем инструменти от мисис Моралес – каза Пайлън. – До нейния курник има лопата и мотика. Като стана съвсем тъмно, те

тръгнаха.

– Отиваме при едни момичета, приятелки на Джо Портаджи – обясни Пайлън. Те пропълзяха в двора на мисис Моралес и заеха инструментите. И тогава Големия Джо извади от бурените край пътя шише с един галон вино.

– Ти си взел съкровището! – извика свирепо Пайлън. – Ти си преда тел, куче мръсно! Големия Джо го успокои.

– Аз не съм казал къде е съкровището – рече той с известно достойнство. – Казах им така: „Намерихме съкровище, но то е за Дани. Когато Дани го получи, аз ще заема от него един долар и ще платя виното.“

Пайлън беше потресен.

– И те ти повярваха и те оставиха да вземеш виното? – попита той.

– Виж какво!... – колебаше се Големия Джо. – Оставих им нещо в залог, за да докажа, че ще им платя долара.

Пайлън се обърна като светкавица и го хвана за гърлото.

– Какво им остави?

– Само едно одеяло, Пайлън – проплака Джо Портаджи. – Само едно малко одеялце!

Пайлън посегна да го разтърсва, но Големия Джо беше толкова тежък, че той успя да разтърси само себе си.

– Какво одеяло? – изкрещя той. – Казвай веднага, какво одеяло си откраднал? Големия Джо заридя.

– Само едно от одеялата на Дани. Само едно-едничко. Той има две. Взех му само онова, мъничкото. Не ме бий, Пайлън. Другото беше по-голямо. Дани ще си го вземе обратно, като намерим съкровището.

Пайлън го обърна и го ритна с вещина и жар.

– Свиня! – изруга той. – Мръсно крадливо говедо! Ти ще вземеш обратно одеялото и ще го върнеш, иначе ще те направя на парчета!

Големия Джо се опита да го умиротвори.

– Ама аз си помислих колко много направихме ние за Дани! – прошепна той. – Помислих си: „Дани ще бъде толкова щастлив, че ще си купи сто нови одеяла.“

– Млък! – рече Пайлън. – Ти ще върнеш същото това одеяло, иначе ще ти строша главата!

Той вдигна шишето, отпуши го и отпи малко, за да успокои възмутената си съвест. След това отново запуши тапата и отказа да даде на Портаджи дори и една капка.

– Като наказание за тази кражба, сега само ти ще копаеш! – нареди

той. – Вземай тия инструменти и върви с мене!

Големия Джо заквича като пале и се подчини. Той не можеше да устои на справедливия гняв.

Дълго време търсеха мястото на съкровището. Беше доста късно, когато Пайлън посочи трите дървета в една редица и каза:

– Ето го!

Заопипваха земята и намериха вдлъбнатината. Лунната светлина им помагаше малко, защото тази нощ по небето нямаше мъгла.

След като нямаше сам да копае, Пайлън си създаде нова теория за изравяне на съкровища.

– Понякога парите са в чували – каза той, – а чувалите са изгнили. Ако копаяш право надолу, може да се повреди нещо.

Той щедро начерта широк кръг около вдлъбнатината.

– Сега изкопай наоколо нещо като дълбок окоп, а после съкровището само ще се покаже.

– Ти няма ли да копаяш? – попита Големия Джо.

Пайлън избухна в ярост.

– Да не би аз да съм крадец на одеяла? – викна той. – Да не би аз да крада одеяла от леглото на приятеля си, който ме подслонява?

– Каквото ще да става, това няма да го копя сам – каза Големия Джо.

Пайлън вдигна един от боровите клони, който само преди една нощ бе послужил за направа на кръста. Той зловещо пристъпи към Големия Джо Портаджи.

– Разбойнико! – изръмжа той, – Мръсна свиньо? Неблагодарнико! Вземай веднага тая лопата!

Смелостта на Големия Джо се изпари и той коленичи за лопатата. Ако съвестта на Джо Портаджи беше чиста, той можеше да протестира, но страхът му от Пайлън, въоръжен с една справедлива кауза и парче боров клон, беше голям.

Големия Джо ненавиждаше самото копаене по принцип. Видът на една движеща се лопата му беше крайно неприятен. Целта, която се преследваше – да повдигаш мръсна пръст от едно място и да я слагаш на друго – очевидно беше глупава и безплодна за всеки човек с по-широк поглед върху нещата. Човек може да копае цял живот и да не получи на практика нищо. Реакцията на Големия Джо беше дори още по-проста: той направо мразеше да копае. Беше влязъл в армията, за да се бие, а през цялото време не беше правил нищо друго, освен да копае.

Но Пайлън висеше над него и прясно изкопаният окоп се разгъна

около мястото на съкровището. Нямаше смисъл да се оплаква от глад, болести или прилошаване. Пайлън беше неумолим, кражбата на одеялото стоеше срещу Джо. Колкото и да виеше, да хленчеше и да вдигаше ръце, за да покаже, че са му излезли пришки, Пайлън висеше над него и го принуждаваше да копае.

Мина полунощ, а окопът беше още три фута дълбок. Петлите на Монтерей пропяха. Луната потъна зад дърветата. Най-после Пайлън разреши да се копае навътре, към съкровището. Лопатите пръст сега отхвърчаха по-бавно. Големия Джо беше изтощен. Тъкмо преди да се азори, лопатата му удари нещо твърдо.

– Ай? – изкрещя той. – Пайлън, стигнахме го! Находката беше голяма и квадратна. Те трескаво закопаха около нея в тъмното, без да могат да я видят.

– Внимавай! – предупреди Пайлън. – Внимавай да не повредиш нещо!

Съмна се, преди да открият какво е. Пайлън долови, че удря на метал и прекна да го види в дрезгавата светлина. Беше доста голям бетонен квадрат. Отгоре му имаше кръгла кафява табелка. Пайлън засрича думите по нея:

„Геодезична служба на Съединените американски щати 1915 година. Надморска височина 600 фута.“

Пайлън седна в дупката и раменете му увиснаха от отчаяние.

– Няма ли съкровище? – плачливо попита Големия Джо.

Пайлън не отговори. Портаджи огледа циментения квадрат и челото му се нагърчи в размисъл. Той се обърна към опечаления Пайлън:

– Не можем ли, да вземем това парче метал и да го продадем?

Пайлън излезе от своята потиснатост.

– Джони Пом-пом намери едно такова – каза той със спокойствието на голямото разочарование. – Джони Пом-пом взе металното парче и се опита да го продаде. За изкопаване на едно такова осъждат на една година затвор. Една година затвор и две хиляди долара глоба.

В мъката си той не искаше нищо друго, освен да се махне от това трагично място. Стана, намери бурени, с които да завие шишето с вино, и тръгна надолу. Големия Джо загрижено заситни след него.

– Къде отиваме? – попита той.

– Не знам – каза Пайлън.

Денят вече блестеше, когато стигнаха до пясъчния бряг, но Пайлън не спря дори и на брега. Той се повлече по твърдия пясък, там, където вълните го миеха, докато Монтерей остана далече зад тях и само

пясъчните дюни зад плажа и нагънатите вълни на залива останаха свидетели на неговата скръб. Големия Джо седна до него и изпита чувството, че е някак отговорен за мълчаливото му страдание.

Пайлън махна бурените от шишето, отпуши го, отпи дълбоко и по-неже скръбта е майка на състраданието, подаде виното на негодника Джо.

– Как само го мислехме! – викна той. – Как мечтите ни тикаха напред! Все си мислех как ще занесем торбите със златото на Дани! Представях си вече как щеше да гледа той! Щеше да се учуди. Дълго време нямаше да повярва. – Взе бутилката от Джо Портаджи и отпи грандиозна глътка. – И сега всичко това изчезна, изпари се в нощта?

Слънцето вече напичаше плажа. Въпреки своето разочарование, Пайлън усещаше, че в него се прокрадва предателско спокойствие, някакво подло желание да открие и добри страни в настоящото положение.

Големия Джо кротко, както си знаеше, беше вече изпил повече, отколкото му се полагаше. Пайлън с възмущение грабна шишето и продължително пи.

– И все пак, подир всичко това – каза той философски, – може би ако бяхме намерили златото, то нямаше да донесе добро на Дани. Той винаги е бил бедняк. Богатството може да го подлуди.

Големия Джо кимна тържествено. Виното все повече намаляваше в шишето.

– Щастието е по-важно от богатството – каза Пайлън. – По-хубаво е да се помъчим да направим Дани щастлив, отколкото да му даваме пари.

Големия Джо кимна отново и си свали обувката.

– Да го направим щастлив, да! Това е то!

Пайлън тъжно се обърна към него.

– Ти си само едно прасе и не заслужаваш да живееш сред хора – нежно му каза той. – Ти, който открадна одеялото на Дани, би трябвало да живееш в кочина и да те хранят с картофени люспи!

От топлото слънце им се приспа. Малките вълни шепнеха по плажа. Пайлън си свали обувката.

– Да си го поделим по братски! – рече Големия Джо и те пресушиха шишето.

Плажът кротко се люлееше, вдигаше се и падаше, сякаш земята диша.

– Ти не си лош човек – каза Пайлън. По Големия Джо Портаджи

беше вече заспал. Пайлън си съблече самото и покри лицето си. След няколко минути и той сладко заспа.

Слънцето пътуваше по небето. Приливът плъзна по плажа, после отстъпи. Ескадрон подскачащи дъждосвирци огледаха спящите хора. Едно скитащо куче ги подуши. Две възрастни дами, които събираха миди, видяха телата им и забързаха в обратна посока, да не би тези мъже да скочат, обхванати от страст, да ги подгонят и престъпно да ги обладаят. Те се сетиха, че е срамота полицията да не прави нищо срещу такива рискове.

– Те са пияни – каза едната.

Другата се вгледа назад към брега, където бяха спящите.

– Пияни свини! – рече тя.

Когато най-после слънцето слезе зад боровете на хълма, който стои над Монтерей, Пайлън се събуди. Устата му беше изсъхнала като стипца, главата го болеше и целият се беше вдървил от коравия пясък. Големия Джо хъркаше.

– Джо – извика го той, но никакъв зов не можеше да стигне до Портаджи. Пайлън се опря на лакът и погледна морето.

„Малко вино ще ми оправи вкуса“ – помисли си той, след което вдигна шишето и не намери нито капка да разкваси изсъхналия си език. После обърна джобовите си с хастарите навън, като се надяваше, че докато е спал, може би е станало някакво чудо, но никакво чудо не беше станало. Имаше едно счупено джобно ножче, за което му бяха отказали чаша вино поне двадесет пъти. Имаше една тапа с въдица за риба, парче мръсен канап, един гвоздей и няколко ключа, които не ставаха на никоя врата. В целия му куп нямаше нищо, което Торели да сметне за ценно, дори и в миг на моментна лудост.

Пайлън замислено погледна Големия Джо.

„Горкият! – помисли си той. – Когато Джо Портаджи се събуди, и той като мене ще има същия лош вкус в устата. Би се зарадвал, ако има малко вино за разкваска.“

Няколко пъти разгърси грубо Големия Джо и когато Портаджи само промърмори нещо и пак захърка, Пайлън пребърка джобовите му. В тях намери едно медно копче за панталон, един малък метален диск, на който пишеше: „Най-добра храна ще получите в ресторанта «При холандеца»“, четири-пет кибритени клечки без главички и малко тютюн за дъвчене.

После седна по турски. Нямаше никаква полза. Трябваше да гние тук на плажа, докато гърлото му отчаяно зовеше за вино.

Той забеляза сукнените панталони на Портаджи и ги пипна с ръка.

„Хубав плат – помисли си той. – Откъде накъде този мръсен Портаджи ще носи такъв хубав плат, когато всичките му приятели ходят с джинси?“

Тогава той си спомни колко зле стояха панталоните на Големия Джо, колко тесни му бяха в кръста, дори когато двете горни копчета оставаха разкопчани, как маншетите с няколко сантиметра не стигаха до глезените.

„Някой с по-прилични размери ще бъде щастлив в тези панталони“ – реши Пайлън.

Той си спомни как Големия Джо окраде Дани и се превърна в ангел, който носи възмездие. Как смееше този тлъст и черен Портаджи да оскърява Дани!

„Като се събуди, ще го набия? – започна да разсъждава Пайлън. – Но неговото престъпление беше кражба. Няма ли да му послужи за урок, ако разбере как се чувства човек, когото са окрали? Какъв смисъл има наказанието, щом няма поука?“

Какво тържество за него. Ако с един замах можеше да отмъсти за Дани, да вкара в пътя Големия Джо, да му даде един урок по етика и да получи малко вино, кой на този свят би могъл да го упрекне в нещо?

Той енергично разтърси Джо Портаджи, а Джо му махна с ръка, като че пъдеше муха. Пайлън сръчно събу панталоните му, сгъна ги и тръгна през пясъчните дюни.

Торели го нямаше, но мисис Торели му отвори. Отначало той се държеше малко тайнствено и накрая предложи панталоните за преглед. Тя решително поклати глава.

– Но гледай! – каза Пайлън. – Ти виждаш само петната и мръсотата! Но я погледни този хубав плат отдолу! Помисли си, сеньора! Ти ще изчистиш петната и ще огладиш панталоните! Торели влиза. Той мълчи, той е нещо мрачен. Тогава ти му подаряваш тези хубави панталони. Виждаш ли как очите му почват да блестят? Виждаш ли колко щастлив е той? Той те взема в прегръдките си! Погледни как той ти се усмихва, сеньора! Нима за такова щастие е скъпо да се даде един галон червено вино?

– Панталоните са изтънели на седалището – каза тя.

Той ги повдигна към светлината.

– Нима може да се види нещо през тях? Не! Изчезнала е само твърдостта, неприятната грубост на плата. Те са в превъзходно състояние.

– Не – отсече твърдо тя.

– Ти си жестока към своя мъж, сеньора! Ти му отказваш такава радост! аз не бих се учудил да го видя, че ходи при други жени, щом ти си толкова безсърдечна! Хайде, поне за един литър!

Най-после нейното съпротивление беше сломено и тя му даде един литър. Пайлън незабавно го изпи.

„Ти се опита да подбиеш цената на своето щастие – упрекна я той. – аз трябваше да искам половин галон.“

Мисис Торели беше твърда като камък. Пайлън не можа да изкопчи нито капка повече. Той седна в кухнята и тъжно се замисли.

„Каква скръндза! Тя ме измами с панталоните на Големия Джо!“

После с болка си спомни за своя приятел, захвърлен там, някъде на брега. Какво ли прави той сега? Ако отиде към града, ще го арестуват, И какво беше направила тази вещица, за да заслужава такива панталони? Тя се беше опитала да присвои панталоните на един негов приятел за някакъв си мизерен литър мизерно вино! Пайлън усети, че в него се разгаря гняв срещу нея.

– Отивам си ей сега! – каза той на мисис Торели. Панталоните висяха навън в една ниша до кухнята.

– Много здраве! – рече мисис Торели през рамо. Тя влезе в своя малък килер да приготви вечерята.

По пътя си Пайлън мина край нишата и взе не само панталоните, но и одеялото на Дани.

Сетне се спусна надолу по плажа към мястото, където беше оставил Големия Джо. Забеляза огън, който ярко гореше на пясъка, и когато наближи, пред пламъците започнаха да минават малки черни фигурки. Беше вече много тъмно, той се ориентираше по огъня. Като доближи още повече, видя, че това е скаутски лагер за девойки. Той продължи внимателно.

Дълго време не можа да види Големия Джо, но накрая го откри да лежи, полузаровен в пясъка, безмълвен от студ и ужас. Пайлън отиде с твърда крачка при него и му подаде панталоните.

– Вземи ги, Големи Джо, и се радвай, че пак ги имаш!

Зъбите на Джо тракаха.

– Кой ми открадна панталоните? Часове вече лежа тук и не смея да мръдна от тези момичета!

С чувството на човек, който изпълнява дълга си, Пайлън застана между Големия Джо и малките момичета, които тичаха около огъня. Портаджи избърса студения влажен пясък от краката си и obu панталоните. Двамата тръгнаха един до друг по тъмния плаж към Монтерей,

където нощните светлини висяха по хълма като огърлица над огърлица. Пясъчните дюни се таяха зад плажа като уморени хрътки, които си почиват, а вълните кротко се упражняваха да удрят брега и тихо съскаха. Нощта беше студена и безразлична, нейният топъл живот се беше скрил и сега тя беше пълна с предупреждения към човека, че той е сам на този свят, сам между себеподобните си, и че няма откъде да получи утеха.

Пайлън още тънеше в мисли и Джо Портаджи усещаше дълбочината на чувствата му. Най-после Пайлън обърна глава към своя приятел.

– Поуката от всичко това е, че е голяма глупост човек да се довери на жена – каза той.

– Ама жена ли ми взе панталоните? – възбудено попита Големия Джо. – Коя беше? Врата ѝ ще извия! И Пайлън поклати глава така тъжно, както старият Йехова, който, почивайки си на седмия ден, е видял, че неговото миросъздание е скучно.

– Тя е наказана – рече той. – Човек ще рече, че тя сама се наказва и това е най-хубавото. Тя имаше твоите панталони, купи ги от алчност, а сега ги няма.

Тези неща бяха отвъд разбирането на Големия Джо. Те бяха тайни, в които е най-добре да не се вниква, още повече, че така го искаше Пайлън. Големия Джо каза смирено:

– Благодаря ти, че ми върна панталоните! Но Пайлън беше толкова потънал във философски размисъл, че дори и благодарностите нямаха за него никаква стойност.

– Това е нищо – каза той. – От цялата работа е ценна само поуката, която имаме.

Те се отдалечиха от брега, завървяха нагоре и минаха покрай голямата сребърна кула на завода за газ.

Големия Джо Портаджи беше щастлив, че е заедно с Пайлън.

„Този човек се грижи за приятелите си – помисли си той. – Дори когато те спят, той бди да не им се случи зло.“

И реши някой път да направи нещо хубаво за Пайлън.

9

КАК ДАНИ БЕ ПОДМАМЕН ОТ ЕДНА ПРАХОСМУКАЧКА И КАК НЕГОВИТЕ ПРИЯТЕЛИ ГО ОТЪРВАХА

Долорес Енграсия Рамирес си живееше в своята къшурка в горната част на Тортила Флет. Работеше като чистачка по домовете на някои госпожи в Монтерей и членуваше в „Дружеството на туземците дъщери от Златния запад“. Тя не беше красива, тази тъмнолика паисана но в движенията на тялото ѝ имаше някакво сладострастие, а в гласа ѝ – известна гърленост, която някои мъже намираха за особено показателни. Когато премрежеше клепачи, очите ѝ пламваха в сънна страст и онези мъже, за които плътта има значение, намираха тази страст привлекателна и дръзновено подканяща.

Станеше ли груба, тя просто беше нетърпима, но заедно с това често я спохождаха и пристъпи на влюбеност, така че в Тортила Флет я наричаха Сладура Рамирес.

Беше приятна гледка, когато в нея се пробуждаше животното. Как се навеждаше тя над пътната врата. Как приспивно шужкаше гласът ѝ! Как леко се поклашат бедрата ѝ ту притиснати до оградата, ту залюлявани назад, като лятна морска вълна, която е стигнала плажа и сега се връща, ту отново притиснати до-оградата! Кой би могъл да вложи толкова дрезгав смисъл в думите: „Ей, амиго! Къде отиваш?“

Вярно е, че гласът ѝ обикновено беше хриплив, лицето ѝ грубо и заострено като тесла, тялото ѝ – възлесто, а желанията ѝ – егоистични. Нейната нежност се проявяваше само веднъж или два пъти в седмицата, предимно вечер.

Когато Сладура чу, че Дани е станал наследник, тя се зарадва и за него. Замечта да стане негова любима, както мечтаеше и всяко друго женско същество в Тортила Флет. Вечер се облягаше на входната врата и чакаше мига, в който той ще мине и ще попадне в нейната клопка. Но дълго време клопката ѝ хващаше само бедни индианци и паисаноси, които нямаша нито къщи и чиито дрехи често бяха бегълци от по-добрите чужди гардероби.

Сладура не беше доволна. Къщата ѝ бе над къщата на Дани, в посока, към която той тръгваше съвсем рядко. Сладура не можеше сама да

отиде да го потърси. Тя беше дама и нейното поведение се определяше от строгите правила на собствеността. Ако Дани, да речем, минеше наблизо, ако те седнеха да си поговорят като стари приятели, ако влезеше да изпие с нея чашка вино за компания, ако природата се окажеше твърде силна, а нейното женско съпротивление – твърде слабо, тогава нямаше да има сериозно нарушение на частната собственост. Но за нея беше немислимо да изостави своята паяжина, опъната пред входната врата.

Много месеци тя напразно чакаше всяка вечер и приемаше само ония скромни дарове, обути в дочени панталони, които случаят й изпращаше. Но тъй като в Тортила Флет има твърде ограничен брой пътеки, рано или късно Дани неизбежно щеше да мине край входната врата на Долорес Енграсия Рамирес, така и стана.

През цялото време, откак двамата се познаваха, не бе имало случай, при който Сладура да извлече повече изгода от минаването на Дани, защото Дани точно тази сутрин бе намерил цяла бъчонка с медни гвоздеи, загубени от Централната снабдителна компания, Тъй като наблизо нямаше нито един служащ от компанията, той бе сметнал, че те са изхвърлени като ненужен баласт. Дани изсипа медните гвоздеи от бъчонката и ги прибра в един чувал. После зае от Пирата количката, помоли и самия Пират да я бутне вместо него и занесе находката си в Западната снабдителна компания, където продаде гвоздеите за три долара. Бъчонката подари на Пирата.

– Можеш да си държиш в нея разни работи – каза му той. Пирата много се зарадва.

И сега Дани се спускаше по склона и се насочваше с пълна точност към Торели. Трите долара бяха в джоба му.

Гласът на Долорес прозвуча дрезгаво, нежен като бръмченето на пчела.

– Ей, амиго, къде отиваш?

Дани спря. Неговите планове претърпяха изменение.

– Как си, Сладур?

– Какво значение има как съм! Никой от приятелите ми не се интересува как съм! – отвърна тя лукаво. И бедрата й се поклатиха грациозно, като вълни, които се движат в кръг.

– Какво искаш да кажеш? – попита Дани.

– Ами че ето, например моят приятел Дани дошъл ли е досега да ме види?

– Аз сега идвам да те видя – галантно каза Дани. Тя отвори малко вратата.

– Ще влезеш ли да пийнем по чаша вино за доброто приятелство?

Дани влезе в къщурката.

– Какво си правил в гората? – изгука тя.

Тогава Дани направи грешка. Той самохвално ѝ разказа за сделката, извършена от него, и ѝ издрънка за трите долара.

– Разбира се, аз имам съвсем малко вино – рече тя. – Дето се вика, колкото да напълня два напръстника!

Те седнаха в кухнята на Сладура и изпиха по чаша вино. След малко Дани храбро и енергично нападна добродетелта ѝ. За свое удивление той срещна съпротива, съвсем несъответстваща на нейните размери и репутация. У него се пробуди грозният звяр на похотливостта. Той беше ядосан. Едва когато си тръгна, нещата се изясниха.

Тогава дрезгавият глас рече:

– Ако искаш, ела да се видим довечера, Дани! – Очите на Сладура плуваха в мъгла от сънни обещания. – Човек трябва да държи сметка и за съседите – тактично обясни тя.

Тогава той разбра.

– Ще дойда – рече Дани.

Беше следобед. Дани се спусна по улицата, отново насочил се към Торели: и звярът в него се промени. От хищен, ръмжащ вълк той се превърна в голяма, космата, сантиментална мечка.

„Ще взема малко вино за милия Сладур!“ – реши той.

Докато слизаше, кого можеше да срещне, ако не Пабло? Пабло имаше цели две дъвки. Той даде едната на Дани и тръгна с него.

– Къде отиваш?

– Сега нямам време за приятели – кисело каза Дани. – Първо, отивам да купя малко вино за една дама. Можеш да дойдеш с мене, но повече от една чаша няма да получиш. Омръзна ми вече да купувам вино за дами, а приятелите ми да го изпиват всичкото.

Пабло се съгласи, че такова поведение е наистина нетърпимо. Колкото до него лично, той не търсел виното на Дани, а само неговата компания.

Отидоха у Торели. Изпиха по чаша вино от току-що купения галон. Дани призна, че е подло да дадеш на приятеля си само една малка чаша. Въпреки страстния протест на Пабло, те изпиха още по една.

„Дамите – помисли си Дани – не бива да пият много вино. Те много лесно оглупяват от виното, а пък и то притъпява чувствата, дето на човек му се ще да буйствуват у една дама!“

Те изпиха още по няколко чаши. Половин галон беше достатъчно

шедър подарък, още повече, че Дани смяташе да слезе в града и да купи друг подарък. Премериха половин галон и изпиха остатъка. После Дани скри шишето в бурените край канавката.

– Ще ми се и ти да дойдеш с мене да купим заедно подаръка, Пабло – каза той.

Пабло разбра причината за тази покана. Тя се криеше наполовина в желанието Пабло да му прави компания и наполовина в страха да остави виното, докато Пабло е сам и знае мястото. Слязоха към Монтерей, като се стремяха да имат достоен вид и да вървят по права линия.

Мистър Саймън от компанията „Саймън – инвестиции, бижута и кредит“ ги посрещна в магазина си. Името на магазина определяше широките граници на всички артикули, които компанията продаваше, тъй като вътре имаше саксофони, радиоапарати, пушки, ножове, рибарски въдици и стари монети; всичко това на оказион, но в същност по-добро от ново, защото бе добре разработено.

– Бихте искали да купите нещо? – попита мистър Саймън.

– Да – каза Дани.

Собственикът изреди някои стоки и изведнъж спря по средата на едно изречение, защото видя, че Дани гледа голяма алуминиева прахосмукачка. Торбата за праха беше на сини и жълти квадрати. Кабелът ѝ беше дълъг, черен и гладък. Мистър Саймън отиде при нея, избърса я с ръка, застана отстрани и потъна във възхищение.

– Интересува ли ви тази прахосмукачка? – попита той.

– Колко?

– За тази четиринайсет долара.

Това не беше истинската цена, а по-скоро едно усилие да се разбере с колко пари разполага Дани. А Дани пожела да купи прахосмукачката, защото тя беше голяма и лъскава. Нито една жена в Тортила Флет нямаше прахосмукачка. В този миг той забрави, че в Тортила Флет няма електричество. Той сложи двата долара на тезгяха и изчака да мине експлозията; яростта, гневът, мъката, бедното семейство, разорението, мошеничеството, бяха изгънати полировката ѝ, цветът на торбата, необикновено дългият шнур, та дори, ако се вземе само стойността на метала!... И когато всичко това заглъхна, Дани излезе, носейки в ръце прахосмукачката.

Твърде често, за да убива време през следобедите, Сладура вадеше прахосмукачката и я облягаше на някой стол. Когато приятелките ѝ идваха да я видят, тя я буташе напред-назад, да покаже колко леко се плъзга. И самата Долорес бръмчеше като мотор, за да имитира

прахосмукачка, която работи.

– Моят приятел е богат човек – казваше тя. – Аз смятам, че съвсем скоро ще прокарат електрически ток направо в къщи, и тогава, само като каже „бррр“ и хоп – цялата къща ще е чиста!

Приятелките ѝ се опитваха да омаловажат подаръка, като казваха: „Колко жалко е, че не може да се използва тази машина!“ Или пък: „бе то, да си кажем правата, няма нищо по-хубаво от метлата и лопатата, стига само да знаеш как да си служиш с тях!“ – но тяхната завист беше безсилна пред прахосмукачката. Благодарение на нейното притежание Сладура се издигна до върха на обществената стълбица в Тортила Флет. Хората, които не ѝ помнеха името, я наричаха „Онази с машината за метене“. Често, когато неприятелите ѝ минаваха край нейната къща, Сладура се появяваше до прозореца и буташе напред-назад прахосмукачката, а от гърлото ѝ се разнасяше оглушително бръмчене. Наистина, след като беше премитала къщата дни наред все по този начин, тя продължаваше да тика прахосмукачката насам-натам по силата на теорията, че тя, разбира се, чисти по-добре с електричество, но човек не може да има всичко наведнъж.

Тя предизвика завист в много домове. Нейното държане стана достойно и пълно с грация и тя държеше брадичката си високо изправена, както подобава на една собственица на машина за метене. В разговора си тя често я споменаваше:

– Рамон мина тази заран, когато тиках прахосмукачката...

– Не бяха минали и три часа, откакто пометох с прахосмукачката, и Луиза Митър си поряза ръката.

Но в своето обществено издигане тя не пренебрегна Дани. Гласът ѝ заръмжаваше от вълнение, когато той беше при нея. Тя извиваше снага като млад бор срещу вятъра. И той прекарваше всяка вечер в къщата на Сладура.

Отначало неговите приятели не обръщаха внимание на отсъствието му, защото в правото на всеки мъж е да си има такива малки афери. Но след като минаха цели седмици и от твърде бурния семеен живот Дани взе да бледнее и да става безразличен към света, приятелите му дойдоха до убеждението, че благодарността на Сладура за прахосмукачката не е от полза за здравето на Дани. Те изпитваха и ревност, че такова едно положение може толкова дълго време да отнема всичките му интереси.

Пайлън, Пабло и Джизъс Мария Коркоран поред се опитаха да прелъстят и завладеят гнездото на неговите чувства, но колкото и да бе поласкана от вниманието им, Сладура остана вярна на мъжа, който я бе

издигнал до такива висоти на обществото. С оглед на бъдещето тя се опита да остане добра приятелка и на тримата, защото знаеше колко нетрайно е щастието, но иначе твърдо отказа да сподели с приятелите на Дани онова, което сега за сега беше посветено изцяло на Дани.

Тогавя в отчаянието си приятелите образуваха група, предназначена за нейното съкрушаване.

Може би Дани дълбоко в душата си беше вече почнал да изпитва досада от чувствата на Сладура и от задълженията, които те му налагаха. Но ако в него наистина имаше такава промяна, той не би я признал пред себе си!

Веднъж, в три часа следобед, Пайлън, Пабло, Джизъс Мария и унило следващият ги Джо Портаджи се върнаха тържествуващи, след като бяха прекарали в неимоверни усилия целия ден. За организираната от тях кампания Пайлън бе вложил и използвал до последна граница своята безжалостна логика, Пабло – своя артистичен финес, а Джизъс Мария Коркоран – своята нежност и човечност. Големия Джо не беше допринесъл нищо.

Сега те се връщаха като четирима ловци след гонка, още по-щастливи от факта, че победата им бе трудна за постигане. А в Монтерей един нещастен, изумен италианец постепенно достигаше до убеждението, че е бил измамен.

Пайлън носеше шише с галон вино, скрито във вързоп бръшлян. Те радостно нахлуха в къщата на Дани и Пайлън сложи галона на масата.

Дани се събуди от дълбокия си сън, усмихна се, тихо стана от леглото и извади бурканите. Той наля виното. Неговите четирима приятели се строполиха на столовете. Това беше един твърде изтощителен ден.

Те пиеха кротко в късния следобед, в това време на странен преход. Тогавя почти всеки човек в Тортила Флет си почива, размисля над ония неща, които са станали с него през току-що изтеклия ден, и разсъждава за възможностите на вечерта. За много неща може да се разисква в такъв един следобед.

– Тази заран Корнилия Руис си хвана нов човек – забеляза Пайлън. – Един с плешива глава. Името му е Килпатрик. Корнилия казва, че миналата седмица старият ѝ човек не се прибрал цели три нощи. Това не ѝ харесало.

– Корнилия е жена, която не се задържа на едно място за дълго – каза Дани. Той самодоволно се сети за своята сигурна връзка, зациментирана с подарената прахосмукачка.

– Бащата на Корнилия беше още по-лош – рече Пабло. – Той

никога не казваше истината. Веднъж ми взе назаем един долар. Колко пъти съм казвал на Корнилия за това, но тя все се прави на ударена.

– Кръвта вода не става. Крушата не пада по-далеч от корена си – издекламира Пайлън поучително.

Дани отново наля бурканите и галонът свърши. Той печално погледна празното шише.

Джизъс Мария, този приятел на хората, тихо заговори:

– Пайлън, знаеш ли, видях Сузи Франсиско! Тя каза, че лекарството работело много добре. Досега Чарли Газмън вече три пъти я бил возил на моторетката си. Първите два пъти, когато му дала любовното лекарство, на него му прилошало. Отначало помислила, че то не струва. Но сега Сузи казва, че когато пожелаеш, можеш да ходиш при нея и да си вземаш по някоя бисквита.

– Какво имаше в това лекарство? – попита Пабло. Пайлън стана тайнствен.

– Това не мога да ви кажа. Но ми се струва, че на Чарли Газмън му е прилошало от жельдите.

Галонът с вино се свърши прекалено бързо. Всеки от петимата приятели усещаше такава остра жажда, че тя се превърна в мъчително желание. Пайлън погледна през спуснати клепки своите приятели. Те също го погледнаха. Заговорът беше готов.

Пайлън се изкашля.

– А бе, Дани, какво си направил ти, та целият град ти се смее!

Дани го погледна уплашено.

– Какво искаш да кажеш? Пайлън се изкикоти.

– Хората казват, че си купил машина за метене на една дама и че тази машина ще работи само ако прокарат жици в къщата. Такива жици струват маса пари. Някои смятат този подарък за много смешен.

Дани се почувствува неудобно.

– Тази дама харесва машината за метене – каза той, за да се защити.

– Как няма да я харесва? – съгласи се Пабло. – Тя разправяла, че си й обещал да прокараш жици в нейната къща, та да може машината за метене да проработи.

Дани доби още по-объркан вид.

– Наистина ли го е казвала?

– На мене така ми го разправиха.

– Никакви жици няма да й прокарам – извика Дани.

– Ако не ми беше и на мене смешно, щеше да ме е яд, че хората се подиграват с моя приятел – забеляза Пайлън.

– А какво ще направиш, когато тя поиска да ѝ прокараш тия жици?
– попита Джизъс Мария.

– Ще ѝ кажа „не“ – рече Дани. Пайлътн се засмя.

– Ще ми се да съм там и да видя това с очите си. Не е толкова лесно да кажеш на такава дама „не“! Дани разбра, че приятелите му са настроени срещу него.

– Какво да правя? – попита той безпомощно.

Пайлътн повика на помощ своя здрав разсъдък и своя реализъм, за да разреши въпроса.

– Ако тази дама нямаше машината за метене, тя нямаше да иска и жици – каза той.

Приятелите кимнаха в знак на съгласие.

– Така че – продължи Пайлътн – цялата работа е да ѝ се отнеме машината за метене.

– О, тя няма да ми позволи да си я взема – възрази Дани.

– Тогава ние ще ти помогнем – каза Пайлътн. – Аз ще взема машината, а в замяна ти можеш да занесеш на тази дама един галон вино. Тя няма дори да разбере къде е изчезнала машината за метене.

– Някой съсед ще те види, като я изнасяш.

– О, не! – каза Пайлътн. – Ти, Дани, си стой тука! Аз ще прибера машината.

Дани въздъхна с облекчение, като видя, че добрите му приятели помат всички трудности.

Едва ли в Тортила Флет можеше да се случи нещо и Пайлътн да не знае за него. Неговият буден ум веднага си вземаше бележка от всичко, което очите виждаха или ушите чуваха. Той знаеше, че всеки ден, към четири часа следобед, Сладура отива на пазар. Върху този неин неизменен навик той построи и своя план.

– По-добре е ти да не знаеш нищо за тази работа – каза той на Дани.

Пайлътн си беше приготвил в двора ютена торба. Той отрязва с ножчето си разкошен клон от розовия храст и го пхна в торбата.

Като стигна къщата на Сладура, той откри, че тя е излязла, тъй както се беше надявал.

„Тази машина наистина е на Дани“ – каза си той.

Цялата работа, да влезе вътре, да сложи прахосмукачката в торбата и изящно да постави розовия храст в отвора на торбата, му струва не повече от миг.

На излизане от двора той срещна Сладура. Пайлътн учтиво си свали шапката.

– Минавах, та рекох да те видя – каза той. – Е, няма ли да влезеш сега?

– Не. Имам работа долу, в града. Закъснял съм.

– Къде си тръгнал с този розов храст!

– Един човек в Монтерей иска да го купи. Много хубав розов храст.

Виж как силно мирише!

– Мини някой друг път, Пайлън!

Докато спокойно слизаше по улицата, той не дочу вика на ярост.

„Може да не й потрябва скоро“ – помисли си той.

Половината задача беше разрешена, но другата половина тепърва предстоеше.

„Какво ще прави Дани с тази машина за метене? – запита се Пайлън. – Ако я държи при себе си, Сладура ще разбере, че той я е взел. Мога ли да я хвърляна улицата? Не, защото все пак тя има стойност. Работата е хем да се отървем от нея, хем да извлечем изгода от стойността й.“

Сега вече цялата задача бе разрешена. Пайлън се упъти надолу към къщата на Торели.

Прахосмукачката беше голяма и лъскава. Когато Пайлън отново излезе на пътя, той носеше по един галон вино във всяка ръка.

В къщата на Дани приятелите го посрещнаха с мълчание. Той сложи едното шише на масата, а другото – на пода.

– Донесох подарък да занесеш на дамата – каза той на Дани. – А тук има малко вино и за нас.

Те щастливо се посгъстиха около него. Жаждата им бушуваше като гневен пожар. Когато първият галон изчезна, Пайлън вдигна буркана към светлината на свещта и погледна през стъклото.

– Нещата, които стават, нямат сами по себе си значение – каза той. – Но от всяко нещо, което става, може да се извлече поука. От това, което днес стана, ние научихме, че какъвто и да е подаръкът, особено за дама, той не трябва да довежда до даването на втори подарък. Ние научихме също така, че е грешно да се дават подаръци с голяма стойност, защото те могат да докарат до алчност.

Първият галон беше свършил. Приятелите погледнаха Дани, за да видят как приема въпроса. Той бе стоял тихо през цялото време, но сега видя, че приятелите му очакват нещо от него.

– Тази дама имаше гореща кръв – каза той разсъдливо. – Тази дама имаше милозлива душа. Но по дяволите! – изруга той, – Това ми омръзна! – Той посегна към второто шише и отпуши тапата.

Пирата, който седеше в ъгъла при кучетата си, се усмихна и с възторг прошепна:

– По дяволите! Това ми омръзна! „Какви хубави думи!“ – помисли си Пирата, Едва бяха преполовили второто шише и едва бяха изпели две песни, когато при тях влезе младият Джони Пом-пом.

– Бях при Торели – каза той. – О, този Торели е полудял! Той вика като бесен! Удря с юмруци по масата!

Приятелите не проявиха изгарящо любопитство:

„Нещо, значи, се е случило... Ами сигурно Торели си го заслужава. Колко пъти само е отказвал на почтените си клиенти по чашка вино.“

– Какво е станало с Торели? – попита Пабло, Джони Пом-пом пое един буркан с вино.

– Торели казва, че купил от Пайлън машина за метене и когато я прикачил на електрическата жица, тя не работела. Тогава той погледнал вътре и видял, че тя няма мотор. Торели казва, че ще убие Пайлън.

Пайлън беше шокиран.

– Не знаех, че тази машина е дефектна – каза той. – Но не съм ли казал аз, че Торели заслужава всякакво зло? Машината струва три-четири галона вино, а този скъперник Торели даде за нея само два.

Дани изпита към Пайлън топло чувство на благодарност. Той отпи малко вино и млясна с уста.

– Това вино на Торели става все по-лошо и по-лошо – каза той. – То по начало си беше помия, дето и прасетата не помирисват, но напоследък е станало толкова лошо, че дори и Чарли Марш няма да иска да го пие.

Те всички усетиха, че поне малко са отмъстили на Торели.

– Смятам, – каза Дани – да купуваме виното си от другаде, ако Торели не си вземе бележка.

10

КАК ПРИЯТЕЛИТЕ УТЕШИХА ЕДИН ЕФРЕЙТОР И ПОЛУЧИХА В ОТГОВОР УРОК ПО БАЩИНСКА ЕТИКА

Джизъс Мария Коркоран беше образец на човечност. Той винаги се опитваше да облекчи страданието, да излекува скръбта, да сподели щастieto. Нямаше друг Джизъс Мария, лош или нечестив. Неговото сърце беше достъпно за всеки, който се нуждаеше от него. Неговите находчивост и остроумие бяха на разположение на всеки, който чувствуваше липсата им по-остро, отколкото Джизъс Мария.

Не друг, а той носи на гръб Хосе де да Нарие четири мили, когато Хосе си счупи крака. А когато мисис Палочико изгуби любимата си коза, онази, хубавата, дето даваше млекце и сирене, пак Джизъс Мария намери дирите на козата, спаси я от заколение и накара Големия Джо да я върне обратно. Джизъс Мария беше и оня, който един път извади пияния Чарли Марш от канавката, където той лежеше в собствената си мръсотия – подвиг, за който се изисква не само добро сърце, но и здрав стомах.

Заедно със способността си да върши добрини Джизъс Мария притежаваше и таланта да намира положения, при които се създаваше нужда да се вършат добрини.

Той си беше спечелил такава слава, че веднъж Пайлън бе рекъл:

– Ако този Джизъс Мария се бе посветил на църквата, аз ви казвам, че Монтерей щеше да има свой светец в календара!

Джизъс Мария разливаше доброта от най-дълбоките гънки на душата си и още със самото си отдаване добротата се възобновяваше.

Джизъс Мария имаше обичай да стои всеки ден край пощата, първо, защото можеше да срещне там много свои познати и, второ, защото на ветровития ъгъл край пощата можеше да разглежда краката на толкова много момичета. Не трябва да се смята, че в това второ съображение се криеше някаква вулгарност. По-скоро бихме могли да обвиним някого, че ходи в художествената галерия или на концерти. Джизъс Мария просто обичаше да гледа краката на момичетата.

Един ден, след като два часа бе висял край пощата с много малко успех, той стана свидетел на жална сцена. По тротоара вървеше

полицая, който водеше младо, около шестнайсетгодишно момче, а момчето носеше бебе, увито в парче сиво одеяло. Полицията казваше:

– Пет пари не давам, че не ти разбирам приказките! Ти не можеш да седиш цял ден в канавката. Ще видим ние кой си ти.

А момчето, на испански, с особен акцент, казваше:

– Но, сеньор, аз не правя нищо лошо. Защо ме арестувате?

Полицаят видя Джизъс Мария.

– Хей, паисано! – викна той. – Я виж какво ми дрънка тоя метис!

Джизъс Мария се приближи и заговори момчето:

– Мога ли да ви бъда полезен?

От радост момчето изля цял куп думи.

– Дойдох тук да търся работа. Едни мексиканци ми казаха, че тук имало работа, а няма никаква работа. Аз си седях в канавката да си почина, когато този човек дойде и ме задърпа.

Джизъс Мария кимна и се обърна към полицая:

– Направил ли е малкият някакво престъпление?

– Не, но вече три часа седи в канавката на улица Алвараво!

– Той е мой приятел – каза Джизъс Мария. – Аз ще се погрижа за него.

– Добре тогава, но го дръж по-далеч от канавката!

Джизъс Мария и неговият нов приятел тръгнаха нагоре.

– Аз ще те заведа в къщата, където живея. Там все ще намерим нещо за хапване. Какво е това бебе?

– Това е моето бебе – каза момчето. – Аз съм ефрейтор и това е моето бебе. То сега е болно, но когато порасне, ще стане генерал!

– От какво е болно то, господин ефрейтор? – Той откри лицето на бебето и то наистина изглеждаше много зле.

Съчувствието на Джизъс Мария се увеличи.

– Къщата, където живея, принадлежи на моя приятел Дани и той е много добър човек, господин ефрейтор. Той е човек, на когото можеш да разчиташ, когато си в беда. Виж какво, сега ние ще отидем там и този Дани ще ни даде подслон. Моята приятелка мисис Палочико има коза, така че от нея ще вземем и малко мляко за бебето.

За първи път по лицето на ефрейтора се появи доволна усмивка.

– Хубаво е да имаш приятели – каза той. – В Тореон аз имах много приятели, които биха стигнали до просешка тояга, само и само да ми помогнат. – Той почна да се хвали малко пред Джизъс Мария. – Някои от тях са богати хора, но, разбира се, не знаят, че сега съм изпаднал в нужда.

Пайлън им отвори вратата на двора и те влязоха заедно. Дани, Пабло и Големия Джо седяха във всекидневната и чакаха както всеки ден да стане чудо, което да им донесе храна. Джизъс Мария натика момчето в стаята.

– Това е един млад войник, ефрейтор – обясни той. – Носи бебе и бебето е болно.

Приятелите пъргаво наскочаха. Ефрейторът отгърна сивото одеяло от лицето на бебето.

– Наистина е болно – каза Дани. – Може би ще трябва да викнем доктора. Но войникът поклати глава.

– Никакви доктори. Не обичам доктори. Това бебе не плаче и не яде много. Може би, като си почине, ще му мине.

В този миг Пайлън влезе и погледна бебето.

– Това бебе е болно – каза той.

Пайлън веднага пое командуването в ръцете си, Разпореди Джизъс Мария да иде при мисис Палочико, за да заеме малко козе мляко; Големия Джо и Дани – да потърсят някоя шайга, да я натъпчат със сено и да я подплатят с овча кожа. Ефрейторът стоеше напред всекидневната и кротко се усмихваше на тези добри хора. Най-после бебето бе сложено в шайгата, но очите му бяха равнодушни и то отказа да пие млякото.

Пирата влезе и донесе торба скумрии. Приятелите сготвиха рибата и я сложиха за вечеря. Бебето не яде дори и от скумрията. Един след друг приятелите скачаха и отиваха да видят бебето. Когато се навечеряха, те насядаха край печката и се приготвиха за спокойна вечер.

Ефрейторът седеше мълчалив и не говореше нищо за себе си. Приятелите бяха малко обидени от това, но разбираха, че с течение на времето той ще им разкаже всичко. Пайлън, за когото знанието беше като злато – трябва да копаеш, за да си го набавиш, – подхвърли няколко прирамки, за да разбие съдържаността на ефрейтора.

– Рядко нещо е човек да види млад войник с бебе в ръце – деликатно подметна той. Ефрейторът се ухили от гордост. Пабло добави:

– Това бебе сигурно е било намерено в градината на любовта, А този вид бебета са най-хубавите, защото в нея има само добри неща.

– Ние също сме били войници – каза Дани. – Когато умрем, ще ни закарат върху лафет до гроба и цяла една стрелкова бригада ще гръмне в залп за нас.

Те почакаха да видят дали ефрейторът ще поправи поведението си след възможността, която му предлагаша. Ефрейторът отговори на очакванията им.

– Вие сте добри към мене – каза той. – Вие сте така добри и мили, както биха били моите приятели в Тореон. Това е моето бебе, бебето на моята жена.

– А къде е твоята жена? – попита Пайлън. Ефрейторът спря да се усмихва.

– Тя е в Мексико – каза той. После се оживи. – Аз срещнах един човек и той ми рече нещо много интересно. Каза ми, че човек може да направи от едно бебе каквото пожелае. „Ти само от време на време ще казваш на бебето какво искаш да стане то и когато порасне, то ще стане това“ – каза той. И сега аз непрестанно казвам на моето бебе: „Ти ще станеш генерал.“ Вие как мислите – ще стане ли?

Приятелите учтиво кимнаха.

– Може би ще стане – каза Пайлън. – Никога не съм чувал за такова нещо.

– По двайсет пъти на ден му казвам: „Мануел, един ден ти ще станеш генерал. Ти ще имаш еполети и много ордени. Сабята ти ще е от злато. Ще яздиш жребец. Какъв живот те чака, Мануел!“ Човекът рече, че той сигурно ще стане генерал, ако-аз му казвам, че ще стане.

Дани се надигна и отиде до щайгата.

– Ти ще станеш генерал – каза той на бебето. – Когато пораснеш, ще станеш голям генерал!

Другите се струпяха около него да видят дали заклинанието има някакъв резултат.

Пирата прошепна: „Ти ще станеш генерал“ и се запита дали същият метод би могъл да се приложи и към кучетата.

– Бебето е много болно – каза Дани. – Трябва да го държим на топло.

Те се върнаха по местата си.

– И тъй, твоята жена е в Мексико? – подхвърли Пайлън.

Ефрейторът набърчи чело, замисли се за малко и после се усмихна светло.

– Аз ще ви кажа за нея. Това не е нещо, което се казва на непознати, но вие сте ми приятели. Аз бях войник в Чихуахуа и бях прилежен и чист, и редовно си смазвах пушката и затова станах ефрейтор. И тогава се ожених за едно хубаво момиче. Не знам дали тя не се ожени за мене заради нашивката на пагона, но беше много хубава и млада. Очите ѝ светеха, имаше хубави бели зъби, а косата ѝ беше дълга и лъскава. И така съвсем скоро се роди бебето.

– Това е хубаво – каза Дани. – Ще ми се да съм на твоето място. Няма

нищо по-хубаво от едно бебе.

– Да – потвърди ефрейторът. – Аз бях щастлив. Но ето че отидохме да кръстим бебето, а аз носех колан, макар че не го пише никъде в устава. И когато излязохме от църквата, един капитан с пагони, с колан и със сабя от сребро видя жена ми. И скоро жена ми избяга, И тогава аз отидох при този капитан и му казах: „Върни ми жената!“, а той ми каза: „На тебе май не ти е мил животът, щом приказваш така на по-старши!“

Ефрейторът разпери ръце и вдигна рамене, за да покаже скритата си мъка.

– О, разбойник! – извика Джизъс Мария.

– И тогава ти събра приятелите си, нали? И тогава ти уби този капитан, нали? – отгатна Пайлън. Ефрейторът погледна срамежливо.

– Не. Нищо не можеше да се направи. Първата нощ някой стреля по мене през прозореца. Вторият ден едно оръдие гръмна по погрешка и снарядът падна толкова близо до мене, че взривът ме събори, И тогава аз напуснах това място и взех бебето със себе си.

По лицата на приятелите се изписа свирепост, а очите им опасно засвяткаха. Пирата изръмжа от своя ъгъл, и кучетата също изръмжаха.

– Ах, защо не сме били там! – извика Пайлън. – Щяхме да го накараме оня капитан да се проклена, че се е родил. Моят дядо веднъж бе пострадал нещо от един свещеник и той вкара тоя свещеник в един обор и го върза гол на един стълб, а до него остави едно малко теле-сукалче. О, има си то начини!...

– Аз бях само ефрейтор – каза момчето. – Не можех да не избягам.

Сълзи на срам бликнаха от очите му.

– Кой би помогнал на един ефрейтор, когато срещу него е един капитан? Затова аз избягах с бебето Мануел. Във Фреско срещнах този мъдър човек и той ми каза как да направя от Мануел това, което искам. И аз сега казвам по двайсет пъти на ден на бебето:

„Ти ще станеш генерал. Ти ще носиш еполети и златна сабя.“

Това беше драма, пред която експериментите на Корнилия Руис изглеждаха неинтересни и празни. Това беше положение, което изискваше действие от страна на приятелите. Но мястото, където се бе разиграла драмата беше толкова далече, че тяхната намеса беше невъзможна. Те с възхищение гледаха ефрейтора. Той беше толкова млад за такова приключение.

– Как ми се ще – каза злобно Дани – да бяхме сега в Тореон. Пайлън щеше да изготви план за действие. Много лошо е, че не можем да отидем там.

Големия Джо Портаджи стоеше буден, което показваше колко много го е очаровала историята за ефрейтора. Той отиде до щайгата и погледна вътре.

– Ти ще станеш генерал – каза той. И после: – Хей! Я гледайте! Това бебе мърда много особено!

Приятелите се струпаха около него. Спазмите бяха вече почнали. Малките крачета ритяха надолу, а след това се изпъваха. Ръчичките безпомощно се помъчиха да хванат нещо, после бебето се изви и потрепера.

– Доктор! – викна Дани. – Да викаме доктор! Но и той, и всички други знаеха, че няма смисъл да викат никого. Настъпващата смърт носи мантия, която никой не може да сбърка. Докато те гледаха, бебето се вцепени и борбата свърши. Устата му зина, Бебето беше мъртво. Дани кротко покри щайгата с одеялото. Ефрейторът стоеше съвсем изправен и се вираше пред себе си толкова поразен, че не можеше нито да говори, нито да мисли.

Джизъс Мария положи ръка на рамото му и го заведе до един стол.

– Ти си съвсем млад – каза той, – Ще имаш още много бебета.

Ефрейторът изохка:

– Та то е мъртво сега! И никога няма да стане генерал с колан и сабя!

В очите на приятелите имаше сълзи. В ъгъла кучетата отчаяно квичаха. Пирата беше заровил голямата си глава в козината на сеньор Алек Томпсън.

С мек глас, който звучеше почти като благословия, Пайлън каза:

– Сега ти сам трябва да убиеш този капитан. Ние ценим твоя благороден план за отмъщение, но той е вече остарял и ти трябва сам да отмъстиш. Стига да можем, ще ти помогнем и ние.

Ефрейторът обърна към Пайлън неразбиращ поглед.

– Да отмъстя? – попита той. – Да убия капитана? Какво говориш ти?

– Твоят план беше съвсем ясен – каза Пайлън. – Бебето щеше да порасне и да стане генерал; и след време то щеше да намери този капитан и да го убие в бавни мъки. Това беше добър план. Чакаш дълго време и след това нанасяш удара! Ние, твоите приятели, напълно го одобряваме.

Ефрейторът с изумление загледа Пайлън.

– Какво е пък това? – рече той. – Аз нямам нищо общо с този капитан. Той е капитан.

Приятелите пристъпиха напред. Пайлън изкрещя:

– Тогава защо е била цялата тази работа? Защо е трябвало бебето да става генерал?

Ефрейторът изглеждаше малко смутен.

– Ами че дълг на всеки баща е да иска за детето си нещо хубаво! Аз исках Мануел да е по-щастлив от мене.. – И това е всичко? – извика Дани.

– Вижте какво! – каза ефрейторът. – Моята жена беше хубава и не беше някаква курва. Тя беше добра жена и този капитан я взе. Той имаше малки пагони и малък колан, а сабята му беше само посребрена. Помислете си – каза ефрейторът и разпери ръце, – щом този капитан с малки пагони и малък колан може да ми вземе жената, какво би могъл да вземе един генерал с голям колан и златна сабя!

Настъпи дълго мълчание, през което Дани, Пайлън, Пабло, Джизъс Мария, Пирата и Големия Джо Портаджи размисляха над този възглед. И когато го премислиха, зачакаха Дани да се изкаже.

– Жалко е – каза Дани най-последно, – че толкова малко родители вземат тъй присърце щастието на децата си. Сега на нас ни е мъчно повече от всякога, че бебето си отиде. Какъв ли щастлив живот го очакваше с баща като тебе!

Всички приятели тържествено кимаха с глави.

– Какво ще правиш сега? – попита Джизъс Мария, който пръв беше открил ефрейтора.

– Ще се върна в Мексико – каза ефрейторът. – По душа аз съм войник. Може би ако продължавам редовно да си смазвам пушката, някой ден аз самият ще стана офицер. Кой знае?

Шестимата приятели го погледнаха възхитени. Те бяха горди, че познават такъв човек.

11

КАК ПРИ НАЙ-НЕБЛАГОПРИЯТНИ
ОБСТОЯТЕЛСТВА ЛЮБОВТА ОСЕНИ ГОЛЕМИЯ
ДЖО ПОРТАДЖИ

За Големия Джо Портаджи да изпитва любов значеше да върши любов. Ето историята на една от неговите любви.

В Монтерей валеше; от високите борове целия ден капеше вода. Паисаносите от Тортила Флет не излизаха от домовете си и от всеки комин се дигаше на синкави стълбове пушек от накладени борови дървета, така че въздухът ухаеше на чисто и свежо.

В пет часа следобед дъждът спря за няколко минути и Големия Джо Портаджи, който беше прекарал по-голямата част от деня под една лодка на плажа, изскочи и тръгна нагоре към къщата на Дани. Беше премръзнал и изгладнял.

Едва бе стигнал покрайнините на Тортила Флет, когато небесата рухнаха отново и заваля като из ведро. За миг Големия Джо бе измокрен до кости. Той изтича в най-близката къща, за да се подслони от дъжда, и това беше къщата на лелка Игнасия.

Тази дама беше на четиридесет и пет години, дългогодишна вдовица с мъничко състояние. Обикновено тя беше намръщена и сурова, защото във вените ѝ течеше повече индианска кръв, отколкото се считаше за прилично в Тортила Флет.

Когато Големия Джо влезе, тя току-що беше отворила галон с червено вино и се готвеше да посвети една чаша от него на стомаха си. Нейният опит да прибере шишето под стола излезе безуспешен. Големия Джо стоеше на вратата и от него по пода се сечедаше вода.

– Влез и се подсуши – каза лелка Игнасия. Големия Джо гледаше шишето, както куче гледа хлебарка. Той влезе в стаята. Дъждът беснееше по покрива. Лелка Игнасия разрови жарта в печката.

– Ще пийнеш ли чаша вино?

– Да – каза Големия Джо. Преди още да привърши първата чаша, очите на Големия Джо отново се заковаха на шишето. Той изпи три чаши, преди да благоволит да промълви думица и преди да изчезне вълчийт блясък от очите му.

Лелка Игнасия отписа шишето с виното. Тя също взе да пие заедно

с Джо като единствено средство да запази поне малко от виното за себе си. Едва като напълни четвъртата му чаша, Големия Джо се отпусна и се отдаде на насладата си.

– Това вино не е от Торели – каза той.

– Не. Взех го от една италианка, моя приятелка. – Тя наля следващата чаша.

Ранната вечер настъпи. Лелка Игнасия запали газена лампа и сложи малко дърва в огъня. Щом като е било писано виното да бъде изпито, то ще бъде изпито – помисли си тя. Очите ѝ критично обшариха и одобриха едрата снага на Големия Джо Портаджи. Тя почувствува в гърдите си топлота.

– Ти си работил цял ден на дъжда, бедничкият! – каза тя. – Хайде, съблечи си самото и го сложи да съхне!

Големия Джо рядко лъжеше. Неговият ум не можеше да работи достатъчно бързо.

– Бях под една лодка на плажа. Спах – каза той.

– Но ти, горкият, си се измокрил целият!. Тя го огледа, очаквайки отговор на своята доброта, но по лицето на Големия Джо не се четеше нищо освен благодарност, че не е на дъжда и че пие вино. Той бутна напред чашата си, за да бъде отново напълнена, Тъй като не беше ял целия ден, виното му оказваше дълбоко въздействие.

Лелка Игнасия пак постави въпроса:

– Не е хубаво да стоиш с мокро сако. Ще изстинеш и ще се разболееш. Хайде, ела да ти помогна да си свалиш самото.

Големия Джо удобно се намести в стола си.

– Така ми е добре – каза упорито той. – Лелка Игнасия си наля още една чаша. Дървата в огъня уютно запращяха и пропъдиха шума от потропането на дъжда по покрива.

Големия Джо не правеше абсолютно нищо, за да бъде любезен, галантен или поне да забелязва присъствието на своята домакиня. Той пиеше виното си на големи глътки. Усмиваше се глупаво на печката. Люлееше се леко на стола.

В лелка Игнасия се надигнаха гняв и отчаяние.

„Това прасе – помисли си тя, – Това едро и мръсно животно! По-добре да бях спасила от дъжда един вол. Всеки друг мъж би казал поне една мила дума.“

Големия Джо пак бутна напред чашата си, за да бъде напълнена.

Тогава лелка Игнасия направи героично усилие.

– Хубаво е да си в топла къща през такава нощ – каза тя. – Навън

дъжд се лее, а печката си гори! Това е тъкмо време хората да са мили един към друг. Ти не сещаш ли същото?

– Но да! – рече Големия Джо.

– Може би светлината ти блести в очите? – попита тя срамежливо.
– Искаш ли да угася лампата?

– Хич даже не ми блести – каза Големия Джо, – Но ако искаш да не хабиш газта, карай!

Тя духна лампата и къщата потъна в мрак. След това се върна на своя стол и зачака да се събуди неговата мъжественост. Тя чуваше лекото люлеене на стола му. От пукнатините на печката излизаше малко светлина и озаряваше лъскавите ъгли на мебелите. Стаята почти сияеше от топлина. Лелка Игнасия чу, че столът на Джо спря да се люлее и стегна мускули, за да го отблъсне. Нищо не се случи.

– Като си помислиш – каза тя, – че в такава буря човек може да бъде навън, да зъзне под някой навес или да лежи на студения пясък под лодките! Но не: ти си седиш на хубав стол; пиеш хубаво вино, имаш за компания една дама, която ти е приятелка...

Големия Джо не отговори. Тя вече нито го чуваше, нито го виждаше. Лелка Игнасия отпи от чашата си и се освободи от всякаква добродетелност.

– Моята приятелка Корнилия Руис ми е казвала – рече тя, – че много от най-добрите ѝ приятели са идвали за пръв път при нея, за да се скрият от дъжда и студа. Тя ги е подслонявала и после са ставали добри, приятели.

По посока на Големия Джо се чу лек звук на счупено. Тя разбра, че е изтървал чашата си, но и след счупването не последва никакво движение.

„Може би му е прилошало – помисли си тя. – Може би е припаднал!“

Тя скочи, запали клечка кибрит и я доближи до фитила на лампата. После се обърна към своя гост.

Големия Джо спеше величествено. Краката му се простираха пред него. Главата му се беше отпуснала назад. Устата му беше широко отворена. Докато тя го гледаше, удивена и потресена, от устата му се раздаде мощно дрезгаво хъркане. Големия Джо просто не можеше да се чувства топло и удобно и да не заспи.

Мина миг, преди лелка Игнасия да се оправи от обърканите чувства, които я обзеха. Тя беше наследила доста индианска кръв, но не се разкрещя. Не, макар и тръпнейки от ярост, тя пристъпи до кошчето,

където държеше дървата си, дигна едно по-едро, премери го на тежина, пусна го и вдигна друго. После бавно се обърна към Големия Джо Портаджи. Първият удар попадна в рамото и го свали от стола.

– Свиньо! – изписка лелка Игнасия, – Шкембе мръсно! Марш навън в тинята!

Джо се изгърколи на пода. Следващият удар остави кален отпечатак върху седалището на панталона му. От този момент Големия Джо взе бързо да се събужда.

– Хъ? – рече той. – Какво става бе? Какво има?

– Ще ти кажа аз какво има! – пищеше тя и като отвори широко вратата, дотича пак до него. Големия Джо залитна под ударите. Дървото го удряше по гърба, раменете и главата. Той изтича през вратата, като пащеше главата си с ръце.

– Недей ма! – молеше се той. – Недей ме удря ма! Какво ти е станало?

Като гневен стършел побеснялата жена го следваше чак до градинската врата и оттам по калната улица. Яростта ѝ беше ужасна. Тя го подгони по улицата и все още го биеше. – Ей! – викна той. – Стига вече!

Той я сграбчи, а тя се бореше да освободи ръцете си, за да продължи да го бие.

– Ах ти, голямо, мръсно шкембе! – викаше тя. – Ти, вол с вол!

Ако я пуснеш, тя щеше още да го удря, затова той я притисна здраво. И както стоеше така, любовта осени Големия Джо Портаджи. Тя запя в главата му, зарева през тялото му като пролетен поток, разтърси го, както тропическа буря разтърсва палмовите горички, за миг той я хвана още по-здраво и изчака, докато гневът ѝ притихна.

През нощта в Монтерей един полицаи на мотоциклет винаги обикаля улиците, за да следи добрите работи да не отиват на лошо. Джейк Лейк обикаляше тази нощ и мушамата му блестеше матово като базалт. Той беше нещастен и уморен. По павираните улици все още се търпеше, но част от неговата обиколка минаваше през калните улички на Тортила Флет и там колелата на мотора пръскаха наоколо отвратителна рядка кал. Малкият му фар едва светеше. Моторът кашляше с усилие.

Изведнъж Джейк Лейк извика от учудване и спря машината.

– Какво е това? Това пък какво е, по дяволите! Големия Джо изви врат.

– О, ти ли си, Джейк! Слушай, Джейк, ако и без това ще ни водиш в затвора, не ще ли изчакаш само минутка?

Полицаят обърна мотора.

– Махайте се от улицата! – нареди той. – Някой ще мине и ще ви прегази!

Моторът му изрева в калта и мъждукащата светлина на фара изчезна зад ъгъла. Дъждът кротко ръмеше по дърветата на Тортила Флет.

12

КАК ПРИЯТЕЛИТЕ НА ДАНИ ПОМОГНАХА НА ПИРАТА ДА СПАЗИ СВОЯ ОБЕТ И КАК КУЧЕТАТА НА ПИРАТА ВИДЯХА КАТО НАГРАДА ЗА ЗАСЛУГИТЕ СИ ЕДНА ИСТИНСКА СВЯТА ГЛЕДКА

Всеки следобед Пирата буташе своята празна количка по нанаторището и я прибираще в двора на Дани. Той я опираше на оградата и я завиваше с чувал, а после заравяше брадвата си в земята, защото, както всеки знае, от пръстта стоманата става още по-твърда. Накрая той влизаше в къщата, бръкваше в чантата, която висеше на канап около вратата му, изваждаше всекидневния четвърт долар и го даваше на Дани. Тогава Дани, Пирата и всички други приятели, които се случеха да бъдат в къщи, влизаха тържествено в спалнята, газейки по завивките, които се търкаляха по пода. Докато паисаносите гледаха, Дани бъркаше под възглавницата си, вадеше платнената чанта и пускаше вътре новия четвъртак. Така правеха те от дълго време.

Чантата с парите беше станала символ на тяхното приятелство, център на доверието, около което се въртеше тяхното братство. Те бяха горди с парите, горди, че никога не посягаха на тях. Около пазенето на парите беше израсло зданието на тяхното самоуважение и до голяма степен на тяхното самодоволство. Хубаво нещо е хората да ти имат доверие. В мислите на приятелите тези пари отдавна бяха престанали да бъдат парични знаци. Вярно е, че те известно време мечтаеха колко галона вино биха могли да се купят с тях, но след това вече не си ги представяха като сбор от платежни средства. Съкровището беше предназначено за златен свещник и този бъдещ златен свещник бе собственост на свети Франциск Асизки. Много по-лошо-е да мамииш светец, отколкото да си позволяваш волности със закона.

Една вечер, по оня бърз и точен телеграф, който никой не можеше да види, дойде новината, че един крайбрежен патрулен катер се е разбил в скалите край Кармел. Големия Джо Портаджи беше излязъл по своя работа, но Дани, Пабло, Пайлн, Джизъс Мария, Пирата и кучетата с радост се понесоха през хълма, защото, ако имаше нещо, което обичаха, то бе да събират по морския бряг полезни вещи. Това те смятаха за най-

вълнуващото занимание на света. Макар че пристигнаха малко късно, те си наваксаха за изгубеното време. Цялата нощ приятелите сновиха по брега и натрупаха солиден куп изхвърлени от морето останки, петфунтова кутия с масло, няколко консерви, две матроски куртки, бъчонка за вода от спасителната лодка и една картеница. Зората освети върху брега една завидна купчина под охраната на приятелите.

Един от наблюдателите им предложи за целия куп глобалната сума от пет долара и те приеха, тъй като беше немислимо да се пренесат всичките тия тежки неща по шестте стръмни мили нанагорнище до Тортила Флет.

Пирата не беше нацепил дневната си борина, затова Дани му даде четвърт долар и той го пхна в чантата си. Тогава те тръгнаха към хълмовете на Монтерей уморени, но с топлото чувство, че ги чака щастие.

Беше вече следобед, когато стигнаха къщата на Дани. С вид на човек, който свещенодействува, Пирата отвори чантата си и даде четвъртака на Дани. Целият взвод се струпа в другата стая. Дани бръкна под възглавницата – и ръката му остана празна. Той хвърли настрана възглавницата, махна дюшека, после бавно се обърна към приятелите си и очите му станаха свирепи като очите на тигър. Вгледа се в лицата на всички и навсякъде видя ужас и възмущение, които не можеха да бъдат престорени.

– Така! – каза той. – Така-а-а! Пирата почна да плаче, Дани го прегърна през рамо.

– Не плачи, приятелче! – каза той зловещо. – Ти пак ще получиш парите.

Паисаносите мълчаливо излязоха от стаята. Дани отиде на двора, намери един тежък боров прът, дълъг около метър, и го прегъна, за да опита здравината му. Пабло влезе в кухнята и донесе една старинна отварачка на консерви със страшно острие. Джиъзс Мария измъкна изпод къщата счупена дръжка от мотика. Пирата ги гледеше изумен. Те всички се върнаха в къщата и мълчаливо седнаха.

Пирата посочи с палец надолу, към хълма.

– Той ли е? – попита той.

Дани бавно кимна. Очите му бяха забулени и безпощадни. Брадичката му стърчеше навън и както си седеше в стола, цялото му тяло се гънеше като гърмяща змия, която се готви да скочи и да ухапе.

Пирата отиде в двора и изкопа бравдата си.

Дълго време стояха те в къщата. Не се произнасяха никакви думи, но вълната на студения им гняв плискаше и се надигаше в стаята. В

къщата цареше същото чувство, което човек изпитва върху скала, когато фитилът вече гори и приближава динамита.

Следобедът погасна, слънцето се скри зад хълма. Цялата Торгила Флет изглеждаше спотаена и очакваща.

Те чуха стъпките му по улицата и ръцете им стиснаха оръжията. Джо Портаджи несигурно пресече верандата и влезе през предния вход. Той носеше галон вино в ръка. Погледът му смутено премина по лицата на другите, но приятелите стояха безмълвни и не го гледаха в очите.

– Здравсти! – поздрави Големия Джо.

– Здравсти! – отвърна Дани. Той стана и мързеливо се протегна. Не погледна Големия Джо и тръгна към него не направо, а под ъгъл, сякаш искаше да се разминат. Когато двамата се изравниха, той удари с бързината на пепелянка. Тоягата хлопна право по темето на Големия Джо и той се свлече в пълно безсъзнание.

Дани замислено извади от джоба си кожена връв и върза ръцете на Големия Джо.

– А сега, вода! – заповяда той.

Пабло изля една кофа вода върху лицето на Големия Джо. Той извърна глава и изви врат като пиле, после отвори очи и замаяно изглежда приятелите си. Те изобщо не му говореха. Дани премери разстоянието грижливо, като играч на голф, който цели топката. Тоягата размаза рамото на Големия Джо. Тогава приятелите се заеха с работата си, съвсем студено и методично. Джизъс Мария подхвана краката, Дани – раменете и гърдите. Големия Джо виеше и се мятеше по пода. Те наложиха цялото му тяло от шията до долу. Всеки удар намираше ново място и оставяше следа. Писъците позагълхнаха. Пирата стоеше безпомощно/ настрана и държеше бравдата си.

Най-после, когато цялото му тяло отпред беше станало една голяма синина, те спряха. Пабло коленичи до главата му с отварачката за консерви в ръка. Пайлън свали обувката на Портаджи и пак вдигна тоягата си.

Тогава Големия Джо заврещя от ужас.

– Запахах я пред входната врата! – извика той. – За бога, само не ме убивайте!

Дани и Пайлън излязоха пред входната врата и след няколко минути се върнаха. Носеха платнената чанта.

– Колко взе? – попита Дани. В гласа му нямаше никаква интонация.

– Само четири, кълна се в бога! Взех само четири и ще си ги отработя и ще ги върна!

Дани се наведе, хвана го за раменете и го обърна по очи. Тогава приятелите продължиха работата си по гърба му със същата безмилостна точност. Виковете отслабваха, но те спряха да налагат едва когато Големия Джо изпадна в несвяст! Тогава Пайлън разкъса синята му риза и оголи подутия месест гръб, С отварачката за консерви изкусно гравира гърба, така че-от всяка драскотина да изтече съвсем малко кръв. Пабло му донесе солта и му помогна да я натрият из целия гръб. Накрая Дани зави с одеяло безчувственото тяло.

– Смятам, че ще бъде вече честен – каза Дани..

– Нека да преброим парите – предложи Пайлън. – Отдавна не сме ги броили.

Те отвориха галона с вино, който Големия Джо беше донесъл, и напълниха бурканите, защото бяха уморени от работа, а гневът им вече бе изчерпан.

Тогава преброиха четвъртаците, като ги трупаха на купчини по десет. Преброиха ги отново, възбудени.

– Пирате! – викна Дани. – Те са станали хиляда и седем! Твоят час удари! Дойде денят, в който ти ще купиш твоя свещник за свети Франциск.

Този ден беше прекалено бурен за Пирата. Той отиде в ъгъла при кучетата, положи глава върху гърба на Пухчо и се разтресе от истерични ридания. Кучетата смутено се раздвижиха, облизваха ушите му и опираха носове в главата му; само Пухчо разбираше, че е чест за него да бъде избраният, затова лежеше спокойно и душеше гъстите косми по врата на Пирата.

Дани прибра всичките пари в чантата, а чантата – обратно под възглавницата.

Тогава Големия Джо дойде на себе си и изстена, защото солта на гърба му бе почнала да действа. Паисаносите не му обръщаха внимание, докато накрая Джизъс Мария, тази жертва на човечността, развърза ръцете на Големия Джо и му подаде буркан.

– Дори враговете на нашия Спасител са облекчавали малко мъките му – извини се той.

Тази постъпка прекрати наказанието. Приятелите с нежност се надвесиха над Големия Джо. Те го сложиха на леглото на Дани и измиха солта от раните му. Поставиха кърпа със студена вода на челото му и се грижеха неговият буркан да е винаги пълен с вино. Големия Джо охкаше, щом го докоснеха някъде. Неговият морал едва ли беше се променил, но със сигурността на пророчество можеше да се каже, че той

никога вече нямаше да краде от паисаносите в къщата на Дани.

Истеричният припадък на Пирата премина. Той отпи от виното си и лицето му заблестя от радост, докато слушаше плановете, които Дани гласеше за него.

– Ако занесем всичките тия пари в града, в банката, те ще помислят, че сме ги откраднали от някой автомат. Затуй трябва да ги занесем на отец Рамон и да му кажем всичко. Тогава той ще купи златен свещник и ще го благослови, и Пирата ще влезе в църква. Може в неделя отец Рамон да каже две думи и за него. Пирата трябва да е там, за да чуе.

Пайлън с отвращение погледна мръсните, дрипави дрехи на Пирата.

– Утре – каза той твърдо – трябва да вземеш седемте четвъртака, дето са над хилядата, и да си купиш прилични дрехи. Тия може да вървят за всеки ден, но за такъв един случай като тоя не можеш да влезеш в черква мръсен като плъх в канал. Това оскърбява и твоите приятели.

Пирата се обърна със сияещо лице към него.

– Още утре ще го направя – обеща той. На другата заран, верен на своето обещание, Пирата слезе в Монтерей. Той внимателно подбираще и се пазареше с умение, което сякаш опровергаваше факта, че за повече от две години не бе купувал нищо. Върна се тържествуващ в къщата на Дани, носейки голяма копринена кърпа в алено и зелено, а също и широк колан, изобилно украсен с боядисани стъклени брилянти. Приятелите му изказаха възхищение от покупките.

– Но каква дреха ще си сложиш? – отчаяно попита Дани. – Ти си пробил дупки в обувката си, за да ти е по-леко на мазолите, но палците ти стърчат навън. Имаш само дрипав гаширизон и си без шапка!

– Ние ще му заемем дрехи – каза Джизъс Мария. – Аз имам фланелка и сако. Пайлън има хубавата шапка на баща си. Ти, Дани, имаш риза, а Големия Джо – тези прекрасни сини панталони!

– Но тогава ние няма да можем да отидем – възпротиви се Пайлън.

– Този свещник не е наш! – каза Джизъс Мария. – Отец Рамон едва ли ще каже нещо хубаво за нас.

Същия следобед те конвоираха съкровището до къщата на свещеника. Той слушаше историята за болното куче, очите му се смекчиха...

... и тогава, отче – продължи Пирата, – то-беше едно много добро малко кученце, и муцуната му беше суха, и очите му станаха като парчета счупени бутилки, които морето изхвърля, и то стенеше, понеже го болеше отвътре. И тогава, отче, аз обещах на свети Франциск златен

свещник, който да гори хиляда дни.. Той е наистина моят благодетел, отче. И тогава стана чудо! Кучето махна с опашка три пъти и направо почна да оздравява. Това чудо го направи самият свети Франциск. Нали, отче?

Свещеникът сериозно кимна с глава.

– Да – каза той. – Това чудо го е направил нашият добър свети Франциск. Аз ще купя свещника от твое име.

Пирата беше много щастлив, защото не е малко на молитвата ти да бъде отвърнато с истинско чудо. Ако това се разчуеше, Пирата щеше да се издигне в очите на Тортила Флет. Неговите приятели дори вече го гледаха с ново уважение. Те не го помислиха за по-умен, но вече знаеха, че неговият слаб разум е допълнен от цялата небесна сила и цялата мощ на светците.

Върнаха се в къщата на Дани, а кучетата вървяха подире им. Пирата изпитваше чувството, че се е изкъпал в златната река на блаженството. По тялото му ту минаваха студени тръпки, ту го обземаше радостна треска. Паисаносите се радваха, че бяха опазили парите, защото по този начин и те сега получаваха дан в свящото тържество. Пайлън чувствуваше облекчение, че още от началото не беше задигнал парите. Какви ли ужасни неща щяха да станат, ако беше откраднал половин долар, който принадлежеше на светец! Всички приятели бяха тихи и сдържани като в черква.

Петте долара, които бяха взели от изхвърлените на брега остатъци, пареха джоба на Дани, но сега той знаеше какво да прави с тях. Двамата с Пайлън отидоха на пазара и купиха три кила и половина кренвирши, една торба лук, хляб и голям пакет бонбони. Пабло и Джизъс Мария прескочиха до Торели за два галона вино, и на всичко отгоре никой от тях не изпи нито капка по пътя на връщане.

Тази нощ, когато огънят бе запален и две свещи горяха на масата, приятелите пируваха до пресищане. Това бе празненство в чест на Пирата. Той се държа с голямо достойнство. Наистина, непрестанно се усмихваше, докато трябваше да бъде сериозен. Но той просто не можеше да се удържи.

След като се наядоха невероятно, те се поизлегнаха и засърбаха вино от бурканите.

– Наздраве, приятелче! – викаха те на Пирата.

Джизъс Мария попита:

– И какво усети, когато стана тази работа? Когато обеща свещника и кучето взе да оздравява? Яви ли ти се някакво свято видение?

Пирата се опита да си спомни.

– Май че ми се яви едно малко видение... Май че видях свети Франциск във въздуха и той светеше като слънце!...

– Та може ли да не си спомняш това? – настоя Пайлън.

– Да... Май че си спомням... Свети Франциск ме погледна... И се усмихна като добър светец... И тогава разбрах, че чудото е станало... Той ми рече: „Бъди добър с малките кученца, ти, стар мръсно!“...

– Така ли ти каза?

– Е да, аз наистина бях стар мръсник, а той не е светец, за да лъже!

– Не вярвам да си спомняш всичко това! – каза Пабло.

– Не знам, може и да не е така. Но ми се струва, че си спомням!...

Пирата беше опиянен от щастието да бъде център на внимание и почести.

– На моята баба веднъж ѝ се явила светата Дева – каза Джизъс Мария. – Тя беше на умиране и аз с ушите си я чух да вика: „Ехей! Виждам божията майка! Ехей! Дево Марийо, пълна с благодат!“

– На някои просто е дадено да виждат такива неща – каза Дани. – Баща ми не беше много добър човек, но понякога виждаше светци, а понякога пък виждаше лоши работи. Зависеше от това дали, когато ги виждаше, беше добър или лош. Ти виждал ли си други видения, Пирате?

– Не – каза Пирата. – Мене ще ме е страх да виждам повече.

Дълго време щеше да се помни това пищно празненство. Приятелите знаеха, че не са сами тази нощ. Те усещаха как очите на светците се визират в тях през стените, през прозорците и през покрива.

– В неделя твоят свещник ще бъде там – каза Пайлън. – Ние няма да отидем, защото ти ще носиш нашите дрехи. Не ми се вярва отец Рамон да те спомене по име, но току-виж, е казал нещо за свещника. Ти ще трябва да се помъчиш да запомниш това, което той каже, Пирате, и после да ни го повториш!

Тогава Пайлън каза сериозно:

– Днес, мой малки приятелю, кучетата дойдоха до къщата на отец Рамон. Днес в това нямаше нищо лошо. Но ти трябва да знаеш, че в неделя не можеш да ги вземеш със себе си. Не върви никак си кучета да влизат в черква. Остави кучетата в къщи!

Пирата бе разочарован.

– Те ще искат да дойдат с мене – извика той. – Как да ги оставя? Къде да ги оставя? Пабло беше възмутен.

– Досега в цялата работа ти се държа достойно, малки Пирате! Сега

накрая ли искаш да извършиш кошунство?

– Не – тихо каза Пирата.

– Тогава ще оставиш кучетата тук, а ние ще се погрижим за тях. Ще бъде истинско кошунство да ги вкараш в черква.

Любопитно беше колко много пиха те тази вечер, а останаха трезви. Цели три часа минаха, преди да изпоят първата мръсна песен. И беше съвсем късно, когато мислите им се насочиха към леки жени. А когато настроението им стигна стадия на побоищата, те вече бяха премного сънливи, за да се сбият. Тази нощ беше велик момент в техния живот.

В неделя сутрин приготвленията бяха бесни. Изкъпаха Пирата и прегледаха ушите и ноздрите му. Завит в одеяло, Големия Джо видя как Пирата обу сините му сукнени панталони. Пайлън донесе шапката на баща си. Убедиха Пирата да не носи колана с брилянтите отгоре върху самото, а под него, и му показаха как да оставя самото си незакопчано, та от време на време брилянтите да проблясват. Най-тежък беше въпросът с обувките. Само Големия Джо имаше обувки, които да стават на Пирата, а неговите бяха по-лоши-дори и от тези на Пирата. Мъчнотията се състоеше в дупките, които Пирата бе отворил, за да не го болят мазолите, и през които стърчаха пръстите на краката. Накрая Пайлън разреши въпроса с помощта на малко сажди от печката. Добре намазани върху кожата, саждите почти не даваха възможност да се забележат дупките за мазолите.

Най-после той беше готов. Шапката на Пайлън, хъшлашки килната на темето му, ризата на Дани, панталоните на Големия Джо, голямата кърпа около врата и от време на време блясъкът на колана с брилянтите. Той направи няколко крачки пред приятелите, за да го видят. Те критически го оглеждаха.

– Дигай си повече краката, Пирате!

– Не си влачи петите!

– Стига си пипал кърпата!

– Като те гледат хората, ще разберат, че не си свикнал да носиш хубави дрехи.

Накрая Пирата се обърна към приятелите си.

– Само да можеше кучетата да дойдат с мене! – помоли се той. – Аз ще им кажа да не влизат в черквата!

Но паисаносите бяха твърди.

– Не – каза Дани. – Те могат някак си да се вмъкнат. Ние ще ги държим тук, докато те няма.

– На тях това няма да им хареса – безпомощно каза Пирата. – На

тях ще им е тъжно самички. Той се обърна към кучетата в ъгъла.

– Вие трябва да стоите тук – каза той. – За вас не е добре да идвате в черква. Стойте тук с моите приятели, докато се върна.

И тогава той се изниза през вратата и я тръшна зад себе си. В същия миг диви звуци на лай и ръмжене разтърсиха къщата. Само пълната вяра, че приятелите му имат право, предпази Пирата да не омокне.

Докато вървеше по улицата без кучетата, той се чувствуваше гол и беззащитен. Сякаш всичките му сетива го бяха напуснали. Струваше му се, че е сам. Всеки можеше да го нападне. Но той смело крачеше напред, мина града и стигна чак до черквата „Сан Карлос“.

Службата не беше почнала и големите врати бяха отворени. Той топна пръсти в светената вода от мраморния купел, прекръсти се, коленичи пред светата Дева, влезе в черквата, поклони се пред олтара и седна. Дългата черква беше твърде тъмна, но по високия олтар горяха свещи. Пред страничните икони пък светеха други свещи, запалени по обет. Стара, сладникава миризма изпълваше черквата.

Известно време Пирата гледаше към олтара, но за един беден човек олтарът бе твърде далечен, твърде свят, за да можеш да си мислиш за него дълго, твърде недостъпен. Очите му потърсиха нещо по-топло, нещо, което да не го плаши. И там, пред иконата на свети Франциск, той видя красив златен свещник, на който гореше висока свещ.

Пирата въздъхна от възлнение. И макар че хората влязоха, а големите врати се затвориха зад тях, макар че службата почна и я слушаше, той не можеше да откъсне погледа си от светеца и свещника. Свещникът беше толкова красив! Нямаше сили да повярва, че той, Пирата, го е дал. Потърси лицето на светеца, да види дали свети Франциск харесва свещника, и беше уверен, че иконата от време на време леко се усмихва с бликащата усмивка на човек, който си мисли за хубави неща.

Най-после започна и проповедта.

– Ние имаме нов хубав дар за църквата – каза-отец Рамон. – Един от синовете на нашето паство е подарил златен свещник за прослава на свети Франциск.

Тогава той разказа историята за кучето, нарочно я разказа без украси. Неговите очи подиряха лицата на богомолците и той видя по тях скрити усмивки.

– Това не е смешно – забеляза той. – Свети Франциск е обичал животните толкова много, че дори им е проповядвал.

Тогава отец Рамон разказа историята за злия вълк от Губио, разказа и за дивите гургулици, и за чучулигите. Пирата с учудване го гледаше,

докато продължаваше проповедта.

Изведнъж откъм вратата се разнесе силен шум. Чуха се див лай и драскане. Вратите с трясък се разтвориха и вътре влетяха Пухчо, Рудолф, Енрике, Пахарито и сеньор Алек Томпсън. Те вдигнаха муцуни и дружно се устремиха към Пирата. Заскачаха около него, като тихо скимтяха и виеха. Просто го затрупаха.

Свещеникът спря да говори и сърдито погледна към суматохата. Пирата се огледа безпомощно, в ужас. Значи, всичко било напразно и кощунство бе извършено!

Тогава отец Рамон се разсмя и паството също се разсмя.

– Изведи кучетата! – каза той. Нека чакат, докато свършим.

Със смутени, извинителни движения Пирата поведе кучетата навън.

– Това е лошо – казваше им той. – Аз съм ви сърдит! Мен ме е срам от вас.

Кучетата се наежиха, налягах на земята и жалостно заскимтяха.

– Знам какво сте направили – каза Пирата. – Вие сте изпохапали моите приятели, счупили сте прозореца и сте дошли. Сега стойте тук и чакайте, вие, нечестиви кучета, вие, кучета, които вършите кощунства!

Той ги остави поразени от мъка и разкаяние и се върна в черквата. Хората още се смееха, обръщаха се и го гледаха, докато той се свлече в стола си и се опита да скрие лице.

– Не се срамувай! – каза отец Рамон. – Не е грях да бъдеш обичан от кучетата си, нито пък е грях ти да ги обичаш. Виж как свети Франциск е обичал животните.

И тогава той им разказа още истории за добрия светец.

Неудобството напусна Пирата. Устните му замърдаха.

„О! – помисли си той. – Ако кучетата можеха да чуят това! Колко щяха да са щастливи, ако знаеха всичко това!“

Когато проповедта свърши, в ушите му още звъняха историите за светеца. Той следваше ритуала като автомат, но не чуваше службата. И когато тя свърши, хукна към вратата. Излезе пръв от черква. Кучетата, все още тъжни и засрамени, се стълпиха около му.

– Хайде! – каза им. – Аз имам да ви разправам много неща!

Леко се затича по хълма, към боровата гора, а кучетата галопираха и подскачаха край него. Най-после стигна убежището на гората, но продължи и след това, докато намери един дълъг коридор между боровете, където клоните се преплитаха над главата му, а стъблата на дърветата бяха почти едно до друго. За момент се огледа безпомощно.

– Искам да ви покажа как беше – рече той. – Ех, да бяхте вътре и да бяхте чули какво казва отецът!

Той сложи един голям камък върху друг. – Ето това е иконата – каза той на кучетата. После заби една клечка в земята. – А това тука е свещникът със свещта на него!

Беше полутъмно в просеката, а въздухът сладнееше от боровата смола. Дърветата тихо си шепнеха с ветреца. Пирата каза авторитетно.

– Сега, Енрике, седни тука! А ти, Рудолф, тука. Искам Пухчо да дойде тука, защото той е най-малък. Пахарито, глупако, ти си стой там и не мърдай! Сеньор Алек Томпсън, не е прилично тъкмо сега да се излежаваш!

Така той ги нареди в две редици, две кучета отпред и три отзад.

– Искам да ви покажа как беше – каза той. – Вие получихте прошка за влизането в черква. Отец Рамон каза, че този път не било кощунство. Сега внимавайте! Аз имам да ви разправам много неща!

Кучетата стояха по местата си и усърдно го гледаха, Сеньор Алек Томпсън махаше с опашката си, докато Пирата се обърна към него.

– Тук не е място за това! – каза той. – Свети Франциск може и да ти разреши, но на мене не ми харесва да си махаш опашката, докато слушаш. Сега аз ще ви разправа за свети Франциск.

Този ден мислите му бяха вдъхновени. Слънцето намираше пролуки в листата и хвърляше блестящи рисунки върху килима от борови иглички. Кучетата стояха търпеливо, с поглед, закован в устата на Пирата. Той им повтори всичко, което свещеникът беше казал, всички истории, всички забележки. Не пропусна нито дума.

Когато свърши, погледна тържествено кучетата. – Свети Франциск е направил всичко това – каза той.

Дърветата стаиха шепота си. Гората мълчеше като омагьосана.

В миг някакъв лек звук се чу зад Пирата. Всички кучета дигнаха очи. Пирата от страх не смееше да извърне глава. Мигът продължи дълго.

А след това мигът свърши. Кучетата наведоха очи. Върхарите отново се разшаваха, а слънчевите рисунки изумено се раздвижиха.

Пирата беше толкова щастлив, че щастие то пронизваше сърцето му.

– Видяхте ли го? – викна той. – Нали беше свети Франциск? О! Колко добри кучета сте вие, щом като ви се явява видение!

Кучетата подскочиха при гласа му. Те отвориха уста и радостно замахаха с опашки.

13

КАК ПРИЯТЕЛИТЕ НА ДАНИ СЕ ПРИТЕКОХА ДА ПОМОГНАТ НА ЕДНА ЗЛОЧЕСТА ДАМА

Сеньора Тересина Кортес, престарялата ѝ майка и нейните осем деца живееха в една хубава колиба край дълбокото дере, което очертава южната граница на Тортила Флет. Тересина беше красива, зряла жена, към тридесетте. Майка ѝ, онази старата, сухата, беззъбата, останката от някогашно поколение, беше близо петдесет. Отдавна всички бяха забравили, че нейното име е Анхелика.

През седмицата тази старица винаги си намираше работа, тъй като беше неин дълг да храни, наказва, приласкава, облича и слага в леглото седем от осемте деца. Тересина се занимаваше с осмото и в известен смисъл с приготовленията за деветото.

Но затова пък в неделя старата обличаше черен сатен, който беше по-древен и от самата нея, слагаше на главата си едно мрачно и дълготрайно произведение от черна слама, на което бяха прикрепени две истински черешки от емайлиран гипс, изоставяше дълга си и твърдо отиваше на църква, където стоеше неподвижна като статуите на светците в нишите. Веднъж в месеца, следобед, тя отиваше да се изповяда. Би било интересно какви грехове изповядваше тя и кога намираше време да ги извърши, защото къщата на Тересина беше пълна със създания, които лазеха, пълзяха, препъваха се, пиляха, убиваха котки и падаха от дърветата и всяка от тези простъпки неизменно се случваше поне веднъж на всеки два часа.

Чудно ли беше тогава, че старата имаше невъзмутима душа и нерви от стомана? Всеки друг на нейно място би избягал оттам с писък на летяща ракета. Що се отнася до разсъдъка на Тересина, тя беше малко обърквана жена. Нейното тяло представляваше съвършена реторта за дестилация на деца. Първото ѝ бебе, заченото, когато тя беше на четиринадесет години, беше голям удар за нея; такъв удар, че тя го роди една нощ край дансинга в градината, уви го във вестник и го остави да бъде намерено от нощния пазач. Тази случка ви казвам поверително. Дори и сега Тересина би могла да има неприятности, ако се разбере.

Когато беше на шестнадесет години, мистър Алфред Кортес се ожени за нея и ѝ подари своето име, а после ѝ остави и двамата най-

стари наследника в семейството ѝ, Алфредо и Ърни. Мистър Кортес с охота ѝ подари името си, още повече, че той го бе употребявал само временно. Преди да дойде в Монтерей и след като го напусна, той се казваше Гулиемо. След като Ърни се роди, мистър Кортес си замина. Може би той разбра, че женитбата с Тересина не води до спокоен живот.

Тересина винаги се изненадваше от редовността, с която ставаше майка. Понякога се случваше тя да не може да си спомни кой е бащата на предстоящото бебе, а някой път дори почти стигаше до убеждението, че за това изобщо не е необходим баща. По времето, когато беше под карантина от дифтерит, тя пак забременя по същия начин. Така или иначе, когато този въпрос ставаше твърде сложен, за да го разреши със собствения си ум, тя обикновено оставяше всичко в ръцете на божата майка, която, както е известно, има повече знания, интерес и време за такива работи.

Тересина често ходеше да се изповядва. Тя беше отчаянието на отец Рамон. Той ясно виждаше, че докато нейните колене, ръце и устни се разкайват за стари грехове, скромните ѝ и предизвикателни очи блестят под спуснатите клепки и поставят основите на нови.

Докато ви разказвах всичко това, се роди и деветото дете на Тересина. За момента тя не беше обвързана с никого. Старата получи още една грижа; Алфредо за трета година повтаряше първо отделение, Ърни – за втора, а Панчито тръгна на училище за първи път.

По това време в Калифорния беше станало мода училищните медицински сестри да ходят по класовете и да разпитват децата за интимни подробности от техния домашен живот. От първо отделение в стаята на директора повикаха Алфредо, защото решиха, че изглежда малко слабичък.

Дежурната сестра, обучена по детска психология запита мило:

– Фреди, дават ли ти да ядеш достатъчно?

– Па да! – отговори Алфредо.

– Добре тогава. Каж ми, какво си закусвал днес?

– Тортила с боб – каза Алфредо.

Сестрата кимна мрачно към директора.

– А какво ще ядеш на обяд?

– На обяд не си ходя в къщи.

– Как така, нима на обяд изобщо не ядеш?

– Ами, ям! Аз си нося малко боб с тортила. В очите на сестрата се появи истинска тревога, но тя се съдържа.

– А вечер какво ядеш?

– Тортила с боб.

Тя изостави психологията.

– Ама как, стоиш сега тука и ми разправяш, че не ядеш нищо друго освен тортила с боб, така ли? Алфредо беше учуден.

– Боже мой! – каза той. – Та какво повече искате?

В най-близко време училищният лекар изслуша доклада на ужасената сестра. Един ден той отиде с колата си в къщата на Тересина, за да види случая. Докато минаваше през двора, лазещите, пълзящите и препъващите се създания пищяха в една чудовищна симфония. Докторът застана пред отворената кухненска врата. Със собствените си очи видя как старата отива до печката, бърка с една голяма лъжица в тенджерата и посипва пода с варени бобени зърна. За миг шумът престана. Лазещите, пълзящите и препъващите се създания заработиха с мълчаливо усърдие, като се движеха от зърно на зърно и спираха само колкото да ги глътнат. Старата се върна на стола си, колкото да си откъдне за няколко секунди. Под леглото, под столовете, под печката децата пълзяха с устремлението на малки хлебарки. Докторът остана два часа в къщата, тъй като неговият научен интерес се събуди. На излизане той клатеше глава.

Клатеше недоверчиво глава и когато пишеше доклада си. „Аз им направих най-щателен преглед – казваше той – на зъбите, на кожата, на кръвта, на костната система, на очите, на координацията. Господа, те живеят при условия, които според медицината водят до така нареченото бавно отравяне, и те живеят от рождение при такива условия! Господа, аз ви заявявам, че не съм виждал по-здрави деца през живота си! – Неговото възмущение избухна неудържимо. – Ах, тези малки зверчета! – извика той. – Аз през живота си не съм виждал такива зъби! Никога не съм виждал такива зъби!“

Вие ще попитате как Тересина успяваше да прехранва семейството си. Когато минават вършачките, които са вършали боба, там, където са спирани, могат да се видят големи купища бобена шушлюпина. Ако сложите едно одеяло на земята и през някой по-ветровит следобед подхвърляте във въздуха над одеялото шушлюпината, ще разберете, че все пак вършачките не вършеят безукорно. Ако работите един следобед, можете да съберете десет кила боб, а дори и повече. През есента старата и ония деца, които можеха да ходят, отиваха по нивите и вееха шушлюпината. Собствениците не протестираха, защото тя не правеше нищо лошо. Годината можеше да се смята за лоша, ако старата не успееше да събере сто и петдесет, двеста кила боб.

Когато имате в къщи двеста кила боб, вие няма защо да се

страхувате, че ще умрете от глад. Другите неща, разните деликатеси като захар, домати, чушки, кафе, риба или месо, биха могли да дойдат по чудо, със застъпничеството на светата Дева, а понякога и благодарение на труд или хитрост, но щом бобът е тук, при вас, вие сте подсигурени. Бобът като стреха подслонява вашия стомах. Бобът е вместо топла дреха срещу студа на бедността.

Само едно нещо можеше да застраши живота и щастието на семейството на сенъора Тересина Кортес, и това беше пълният провал на бобената реколта.

– Когато бобът узрее, врежовите се изкубват и нареждат на купчини така, че да съхнат за вършачките.

Това е времето, когато трябва да се молите да не вали дъжд. Докато малките купчини с бобени шушулки лежат в редове и техният жълт цвят изпъква по кафявите ниви, можете да видите как фермерите гледат небето и уплашено ръмжат срещу всеки облак, защото, ако завали, купчините бобени шушулки отново трябва да се редят и да съхнат. И ако, преди да изсъхнат, отново завали, трябва за трети път да се редят. И ако падне трети дъжд, те изгниват, плесенясват и реколтата е изгубена.

Когато шушулките съхнеха, старата имаше обичай да пали свещ на светата Дева.

През годината, за която говоря, бобените шушулки бяха наредени и свещта – запалена. В дома на Тересина ютените торби стояха готови за работа.

Вършачките бяха смазани и почистени.

Тогава падна дъжд.

Цялата работна сила хукна по нивите и заобръща прогизналите купчини боб. Старата запали още една свещ. Падна още дъжд.

Старата купи наведнъж две свещи с една малка, жълтичка, която беше пазила от много години. Земеделските работници отново обърнаха боба към слънцето и тогава се изля цял порой от студен и силен дъжд. В цялата околия на Монтерей не бе събрано ни зърно боб. Тракторите минаха и преораха мокрите буци.

О, каква печал влезе тогава в къщата на сенъора Тересина Кортес. Изворът на живота пресъхна. Стрехата рухна. Вечната правда на боба изчезна. Цяла нощ децата плачеха от ужас пред идващия глад. Никой не им беше казал, но те го знаеха. Старата седеше в черква както винаги, но устните ѝ се свиваха с презрение, когато погледнеше светата Дева.

„Ти ми взе свещите! – мислеше си тя. – Ах, ти! Ти! Лакомийо за свещи! Ти, безразсъднице!“

И тя мрачно прехвърли своята преданост към света Клара. Разказа на света Клара колко несправедливо са се отнесли с нея. Дори си позволи и една малка злобна забележка за начина, по който светата Дева бе родила.

– Нали знаеш, понякога и Тересина също не си спомня кой е бащата! – ехидно каза тя.

Вече бе споменато, че Джизъс Мария Коркоран беше добросъщещ човек. Той имаше също и она дар, който притежават най-големите човеколюбци – неизбежно да се озовава в ония места, където има най-неотложна нужда от добротата му. Колко пъти той бе навещавал млади дами тъкмо когато те се нуждаят от утеха! Всяка болка и скръб неотразимо го привличаха. Цели месеци не бе стъпвал в къщата на Тересина. Ако няма някакво мистично привличане между мъката от една страна и човеколюбието от друга, как тогава се случва така, че той я посети в самия ден, когато последният миналогодишен боб бе сложен в тенджерата?

Джизъс Мария седна в кухнята на Тересина и кротко избута децата от коленете си. Гледаше Тересина с учтиви и скръбни очи, когато тя обърна пред него дъното на последната торба с боб, за да му покаже, че не е останало нито зърно. Той кимна със съчувствие, когато тя посочи децата си, които скоро щяха да станат кожа и кости – които скоро щяха да умрат от глад.

Тогава старата горчиво разказа как е била измамена от светата Дева. Но по този въпрос Джизъс Мария не бе благосклонен.

– Какво знаеш ти, дърто? – каза сърдито той.

– Може би светата Дева е имала другаде работа!

– Но аз й запалих цели четири свещи! – пискливо настоя старата.

– Джизъс Мария я изгледа студено.

– Какво са четири свещи за нея? – каза той. – Аз съм виждал черкви, където й палят стотици свещи. На нея свещите не й се свидят!

Но скръбта на Тересина изгаряше душата му. Същата вечер той говори гръмогласно и жално на приятелите в къщата на Дани. От дълбините на сърцето си произнесе една потресаваша реч, един странен повик да се помогне на тия бедни дечица, които нямаха боб. И толкова красноречиви бяха думите му, че огънят на неговото сърце запали и сърцата на приятелите му. Те наскочаха. Очите им светеха.

– Децата няма да гладуват – викаха те. – Ние не ще позволим това!

– Ние живеем тука в лукс – каза Пайлън.

– Ние ще им дадем от нашите средства – каза Дани. – И ако имат

нужда от къща, нека дойдат да живеят тука!

– Още от утре ще почнем! – възкликна Пабло.

Стига вече мързел! На работа! Има толкова много неща за вършене.

Джизъс Мария изпита щастието на водач, който е спечелил последователи.

Техните хвалби не бяха празни приказки. Те насъбраха риба. Устроиха нападение върху зеленчуковата градина на хотел „Дел Монте“. Това беше славна операция. Кражба, лишена от греха на кражбата, престъпление, извършено от алтруизъм! Има ли нещо по-благородно.

Пирата дигна цената на борината до тридесет цента. Всяка сутрин обикаляше и три ресторанта, в които не бе ходил досега. Големия Джо непрекъснато крадеше козата на мисис Палочико, но тя всеки път се връщаше в къщи.

И ето че в къщата на Тересина започна да се трупа храна. На нейната веранда се наредиха щайги с марули, развалена скумрия изпълваше околността със силна миризма. А все още в приятелите гореше пламъкът на благотворителността.

Ако разтворите книгата за жалби в полицейския участък на Монтерей, ще забележите, че през това време в града е върлувала небивала вълна от дребни престъпления. Полицейската кола се юркаше от място на място. Тук беше взета кокошка, там – обрана цяла леха тикви. Търговското дружество „Паладини“ се оплака от загубата на две големи кути с котлети, всяка една по петдесет килограма.

Къщата на Тересина все повече се пълнеше. Кухничката бе претъпкана до тавана с храна. Задната веранда се отрупа със зеленчуци. Миризма на склад се разнесе из цялата Тортила Флет. Приятелите задъхани се отправяха към своите кражби, дълго разговаряха с Тересина и обмисляха новите начинания.

Отначало Тересина полудя от радост при вида на толкова много храна и главата и се наду от оказаното внимание. След една седмица тя взе да се разколебава. Бебето заболя от колики. Ърни получи някакви чревни смущения. Червени петна избиха по лицето на Алфредо. Лазещите и пълзящите създания плачеха през всичкото време. Тересина се срамуваше да каже на приятелите си това, което трябваше да им каже. Минаха няколко дни, докато тя събра кураж, а през това време те донесоха към двайсет кило целина и кошница пъпешки. Най-после тя им каза. Съседите бяха почнали да я гледат с вдигнати вежди.

Тя покани всички приятели на Дани в кухнята и тогава ги уведоми за трудностите, които ѝ създават, свенливо и внимателно, за да не

оскърби чувствата им.

– Зеленчуците и плодовете някак си не им допадат на децата – обясни тя. – След като се отбие бебето, млякото вече го запича.

Тя посочи зачервените и изнервени деца. – Вижте ги, всички се изпоразболяха. Не ядат подходяща храна.

– Каква тогава е подходящата храна? – попита Пайлън.

– Боб – отвърна тя. – Това е нещо, на което винаги можеш да разчиташ, нещо наистина хранително.

Приятелите мълчаливо излязоха. Пред себе си се преструваха на обезсърчени, но знаеха, че от няколко дни вече огънят на първия ентузиазъм беше затихнал.

В къщата на Дани направиха съвещание.

В известни среди това не бива да се разправя, защото може да се възбуди сериозно обвинение.

Късно след полунощ четири тъмни фигури, чиито имена няма да споменавам, тръгнаха като сенки из града. Четири неясни фигури пропълзяха към складовете на Западната компания. След това пазачът заяви, че е чул шум, отишъл на мястото и не видял нищо. Той не можеше да каже нито как е извършена кражбата, нито как ключалката е била счупена, а вратата – насилена. Само четирима души знаят, че тази нощ пазачът беше дълбоко заспал, но те никога няма да го издадат.

След малко четирите сенки напуснаха склада. Те се прегъваха под огромния си товар. Въздишки и пъхтене се носеха от сенките.

В три часа сутринта Тересина се събуди – тя чу, че задната ѝ врата се отваря.

– Кой е там? – извика тя.

Никой не отговори, чуха се само четири силни трясъка, които разтърсиха къщата. Тя запали свещ и излезе боса в кухнята. Там, опрени в стената, стояха четири чувала с розов боб, всеки един от по петдесет кила.

Тересина изтича обратно и събуди старата. – Чудо! – извика тя. – Ела да видиш в кухнята! Старата засрамено загледа издутите пълни чували. – Ах, каква нещастна грешница съм аз! – изохка тя. – О, свята майко, съжали се над старата глупачка! Докато живея, всеки месец ще ти паля свещ!

В къщата на Дани четиримата приятели щастливо си легнаха под одеялата. Има ли по-удобна възглавница от добрата съвест? Те спаха чак до другия следобед, защото си бяха свършили работата.

А Тересина откри по начин, който знаеше, че е безпогрешен, че пак

ще има бебе. Тя сложи в тенджерата едно кило от новия боб и безгрижно се зачуди кой ли от приятелите на Дани ще е отговорен.

14

ЗА ХУБАВИЯ ЖИВОТ В КЪЩАТА НА ДАНИ, ЗА
ПОДАРЕНОТО ПРАСЕ, ЗА МЪКАТА НА ДЪЛГИЯ
БОБ И ЗА НЕСПОДЕЛЕНАТА ЛЮБОВ НА СТАРИЯ
РАВАНО

Паисаносите от Тортила Флет не употребяваха нито стенни, нито ръчни часовници. От време на време някой от приятелите по особен начин придобиваше часовник, но той го държеше само докато го замени с нещо, което му бе наистина необходимо. В къщата на Дани часовниците се ползуваха с добро име само като средство за размяна. За практически нужди служеше големият златен часовник на слънцето. Той бе по-добър от всеки друг часовник, а беше и по-сигурен, защото нямаше начин да се размени при Торели.

През лятото, когато стрелките на часовника показват седем часа, вече е приятно за ставане, но през зимата същото време няма никаква стойност. Колко по-добре е да се водиш по слънцето! Щом то изчисти върхарите на боровете и опре в предната веранда, независимо дали е лято или зима – ето тогава е подходящото време за ставане. Това е времето, когато ръцете на човека не треперят, нито пък стомахът се гърчи от празнота.

Пирата и неговите кучета спяха във всекидневната, неузвими и топли в своя ъгъл. Пайлън, Пабло, Джизъс Мария, Дани и Големия Джо Портаджи спяха в спалнята. Колкото и да беше добър и великодушен, Дани никога не позволяваше друг да заема леглото му. Големия Джо се опита на два пъти и беше бит с тояга по петите, така че дори и той съзна неприкосновеността на леглото на Дани.

Приятелите спяха на пода, а завивките им бяха необикновени. Пабло имаше три овчи кожи, съшити в едно. Джизъс Мария спеше, като пяхаше ръцете си в ръкавите на един стар балтон, а краката си в ръкавите на друг. Пайлън се загръщаше с голямо парче от килим. Повечето време Големия Джо просто се свиваше като куче и спеше в собствените си дрехи. Големия Джо нямаше никакви способности да задържи за дълго в своя собственост каквото и да било, но затова пък притежаваше добре разработения талант да разменя всичко, което минаваше през ръцете му, за малко вино. Така спяха те, понякога шумно, но винаги удобно. Една

студена нощ Големия Джо се опита да заеме едно от кучетата, за да му топли краката, и бе добре изпохапан, защото кучетата на Пирата не можаха да се вземат в заем.

Завеси не покриваха прозорците, но щедрата природа бе засенчила стъклата с паяжини, прах и мръсни следи от дъждовни капки.

– Не ще е зле да се позачистят прозорците с малко сапун и вода – каза веднъж Дани.

Острият ум на Пайлън енергично се нахвърли върху поставения въпрос, макар и той да беше прекалено лесен за него. Той не изискваше усилие, достойно за неговата мощ.

– Ще влиза повече светлина – каза той. – И тогава, щом вътре е светло, няма да прекарваме толкова време на открито. А пък нощем, когато въздухът е отровен, нямаме никаква нужда от светлина.

Дани се оттегли от полесражението, защото разбра, че щом една толкова дребна забележка предизвиква такова категорично отхвърляне на предложението му, кой знае каква желязна логика би срещнал, ако настояваше повече. Прозорецът остана, както си беше, и с течение на времето нови и нови мухи, идваха да нахранят със своята кръв семейството на паяка и да оставят изсъхналите си трупове в паяжината по стъклото, нов прах се натрупваше над стария, и в спалнята цареше приятен полумрак, който даваше възможност дори и сред бял ден да се спи при здрачно осветление.

Спокойно си спяха приятелите, и само когато заран слънцето почуваше на прозореца и след като не успееше да влезе, посребряваше праха и блясваше с всички цветове на дъгата по крилето на мухите, приятелите се събуждаха, протягаха се и се оглеждаха за обувката си. Те знаеха, че щом слънцето свети, в прозореца, предната веранда е вече стоплена.

Те не се будеха бързо, не дигаха изведнъж завивките си, не увреждаха здравето си с резки движения. Не, те напускаха съня така бавно и кротко, както сапуненият мехур се издува от сламката. Все още полубудни, полузаспали, те се изнизваха през пруста. Постепенно волята им се сгъстяваше. Наклаждаха огън, варяха си чай и го изпиваха в бурканиците, а накрая се наместваха да се припекат на предната веранда. Пламтящите мухи описваха ореоли около главите им. Животът около тях пак добиваше очертанията си – същите очертания, които бе имал вчера и щеше да има утре. Разговорът започваше бавно, защото всеки от тях ценеше малкото сън, който още не го беше напуснал. От този час до късния следобед се проявяваше интелектуалното им приятелство. Тогава се

повдигаха покриви, надничаше се в къщи, обсъждаха се различните доводи и се правеше равностметка на приключенията. Обикновено техните мисли се насочваха най-напред към Корнилия Руис, защото много рядко минаваше денонощие, през което Корнилия да не се замеси в някое любопитно и интересно приключение. И те бяха все такива едни особени приключения, че от тях не можеше да се извлече поука.

Слънцето блестеше в боровите иглички. Земята миришеше на сухо и хубаво. Кастилската роза пълнеше света с уханието на цветовете си. Това бяха едни от най-красивите часове за приятелите на Дани. Борбата за съществуване оставаше някъде далеч. Те отсъждаха тази или онази проява на своите ближни, но не от морална гледна точка, а от чисто човешки интерес. Всеки, който имаше да разкаже нещо хубаво, го пазеше за тия минути. Големите кафяви пеперуди идваха до розовия храст, кацаха по цветовете и бавно махаха крилете си, сякаш изпомпваха меден сок с крилата мощ.

– Видях Албърт Расмусен – каза Дани. – Идваше от къщата на Корнилия. Каква лудетина е тая Корнилия! Миг не може да стои мирно.

– Ами така си живее жената – рече Пабло. – Не съм от ония, дето дялат трески на хората, но някой път си мисля, че Корнилия е доста горещичка. На нея ѝ се случват само две неща: любов и побоища.

– Добре де – каза Пайлън. – Какво от това?

– Тя никога няма мира – каза тъжно Джизъс Мария.

– Тя и не иска мира – каза Пайлън. – Дайте ѝ мира и тя ще умре. Любов и побоища. Това беше хубаво казано, Пабло. Любов и побоища. И малко вино. Тогава човек винаги е млад, винаги е щастлив. Та какво е станало с Корнилия вчера?

Дани тържествуващо погледна Пайлън. Беше съвсем необичайно за него да не знае нещо, което се е случило. И сега Дани разбра по обидения и напрегнат вид на Пайлън, че той не е чувал за тази новина.

– Всички познаваме Корнилия – започна той. – Някой път мъжете ѝ носят подаръци: кокошка, заек или зелка. Разни дребни неща, които Корнилия харесва. И тъй вчера Емилио Муриета занесъл на Корнилия едно прасенце, ей такова мъничко; хубаво, розово прасенце. Емилио намерил това прасенце в дерето. Когато го взел, старата свиня-майка го погнала, но той побягнал бързо и влязъл в къщата на Корнилия с това прасенце.

Този Емилио е много сладкодумен. Той казал на Корнилия: „Няма нищо по-хубаво от туй да си имаш прасенце. Яде, каквото му дадеш. Много мило животинче е. Ти ще го обикнеш това малко прасенце. Но

ето че като порасне, характерът му ще се измени. Ще стане подло и злобно и ти няма да го обичаш вече. И тогава един ден то ще те ухапе и ти ще се ядосаш. И така ти ще го заколиш и ще го изядеш.“

Приятелите кимнаха сериозно и Пайлън каза:

– За някои работи Емилио не е без ум. Виж колко много хубави неща изкарва от това прасенце: привързаност, любов, отмъщение и храна. Някой път ще трябва да си поговоря с този Емилио.

Но приятелите усещаха, че Пайлън изпитва ревност към един такъв съперник в логиката.

– Карай нататък за прасето! – подкани Пабло.

– После – продължи Дани – Корнилия взела прасенцето и била много мила с Емилио. Тя казала, че когато станело време да се ядоса на прасенцето, Емилио можел да прескочи и да си хапне печено с нея. Тогава Емилио си отишъл. Корнилия стъкмила една кутия за прасенцето да си спи в нея до печката.

После няколко дами й дошли на гости и Корнилия им дала да подържат прасенцето и да го гаят. По едно време Сладура Рамирес, без да иска, настъпила прасенцето по опашката. Та като ми се разквичало то като локомотивна свирка! Вратата се отворила. Старата свиня-майка влязла вътре да си прибере прасенцето, Всички маси и чинии били смлени. Всички столове – изпочупени. И старата свиня ухапала Сладура Рамирес и скъсала полата на Корнилия и когато дамите се скрили в кухнята и заключили вратата, старата свиня излязла навън, а с нея излязло и прасенцето. Сега Корнилия е побесняла. Тя казва, че ще пребие от бой Емилио.

– Така си е то! – каза Пабло. – Такъв е животът! Никога не става, както си го мислиш. Така беше и когато Дългия Боб Смоук искаше да се самоубие.

Лицата на приятелите одобрително се извиха към Пабло.

– Вие го знаете Боб Смоук – почна Пабло. – Той си беше точно такъв, какъвто трябва да бъде един говедар: с дълги крака, с тънко тяло, само че не можеше да язди много добре. Като идеше на някое родео, често падаше в праха. Та тоя Боб е от хората, дето все искат да им се възхищаваш. Ако е на манифестация, той иска да носи знамето. Ако стане бой, той иска да бъде рефер. Отиде ли на представление, той пръв ще извика: „Ей, ти там отпред, я си наведи главата, че не виждам!“ Да, той иска да е голям човек и хората да го гледат и да му се възхищават. А може би понякога иска и хората да го обичат, това не се знае.

Но той си е нещастник, роден да му се смеят. Някои го съжаляват,

но повечето му се смеят. А смехът им го мушка като с нож, тоя Боб Смоук.

Може и да си спомняте оная манифестация, когато той носеше знамето. Яхнал беше голям бял кон и се пъчеше на него. Точно на мястото, дето са съдиите, тоя голям глупав кон взе, че припадна от жегата. Боб излетя над главата на коня, а знамето хвъркна във въздуха като копие и се заби наопаки в земята.

Все е така с него. Щом се опита да мине за голям човек, нещо се случва и всеки му се смее. Нали си спомняте, че когато беше кучкар, се мъчеше по цял следобед да хване куче с ласо. Целият град идваше да гледа. Той хвърляше ласото, а кучето клякваше, ласото се плъзгаше отгоре му и кучето избягваше. О, хората, умираха от смях! Боб бил толкова посрамен, че си казал: „Аз ще се самоубия и тогава на всички ще им бъде мъчно. Те ще съжаляват, че са ми се смели!“ А после казал: „Но аз ще бъда мъртъв и няма да мога да видя колко много ще съжаляват те!“ Тогава решил така: „Ще чакам, докато някой влезе в моята стая. Ще насоча пистолета към главата си. Тогава приятелят, който влиза, ще вземе да ми се моли да не се убивам. Той Ще ме накара да обещава, че няма да се убивам. И всички ще съжаляват, че са ме докарали дотам!“ Така си мислел, че ще стане цялата работа.

И така, тръгнал за своята къщичка, а всеки, който го срещнал, го питал: „Ей, Боб, хвана ли вече кучето?!“ Когато се прибрал, бил много тъжен. Извадил пистолета си, заредил го с патрони и седнал да чака, докато дойде някой.

Той пресметнал как ще стане цялата работа и дори Се поупражнявал с пистолета. Приятелят щял да каже: „Ей, какво правиш ти бе? Не се застрелвай бе, приятелю.“-А Боб щял да каже, че не искал да живее повече, след като всички се отнасяли така зле с него.

Той непрекъснато си мислел как ще стане цялата работа, но никоой не идвал. На другия ден пак седнал да чака и пак никоой не дошъл. Чак късно вечерта дошъл Чарли Милър. Боб го чул по верандата и насочил пистолета към главата си. И дори махнал предпазителя, за да изглежда като наистина. „Сега той ще почне да ме моли и аз ще го оставя да ме склони“ – казал си Боб.

Чарли Милър отворил вратата. Той видял, че Боб насочва пистолета към главата си. Но не извикал, не, Чарли Милър скочил и сграбчил пистолета, а пистолетът гръмнал и отнесъл част от носа на Боб. И тогава хората се смяха още повече. Дори във вестниците писаха за това. Целият град умря от смях.

Всички сте виждали носа на Боб – върхът му е отнесен от куршума. Хората се смеят, ама това е вече жестока работа и тях ги гризе съвестта, като се смеят. И оттогава те дават на Дългия Боб да носи знамето на всички манифестации. Та даже общината му купи мрежа, да лови кучетата с нея. Но с тоя нос никак не му е добре.

Пабло замълча, вдигна една тресчица от верандата и зашляпа с нея по крака си.

– Сещам се за тази история с носа му – каза Дани. – Не е лошо момче тоя Боб. Като се върне Пирата, и той ще каже същото. От време на време Пирата нарочно води всичките си кучета при Боб, слага ги в колата му и тогава хората мислят, че Боб ги е хванал, и си казват: „Бива си го тоя кучкар!“ Никак не е лесно да хващаш кучета, когато това ти е работата.

Джизъс Мария се беше унесъл с глава, подпряна на стената. Той забеляза:

– Да ти се смеят е по-лошо, отколкото да те бият с камшик. На стария Томас, дриплъто, му се смяха чак до гроба. А после на хората им беше мъчно, че са се смели.

Освен това – продължи Джизъс Мария – има си и друг смях. Тая история с Дългия Боб е смешна, но когато си отвориш устата да се смееш, като че някаква ръка ти стиска сърцето. Аз знам за стария мистър Равано, който се обеси миналата година. Тя също е смешна история, но никак не върви да се смееш.

– Чувах за това – каза Пайлън, – Но не зная цялата история.

– Аз ще ви разправа историята – рече Джизъс Мария, – а вие ще видите дали ще можете да се смеете. Когато бях малко момче, често си играех с Пити Равано. Добро и бързо момче беше тоя Пити, но винаги се забъркваше в разни кашаи. Имаше две сестри и четирима братя, имаше си и баща, стария Пит. Цялото семейство сега се е пръснало. Единият брат е в затвора „Сан Куентин“, другия го уби един японец градинар, докато крадеше пъпеша от една каруца. А момичетата... Ами нали знаете как е с момичетата, те се разпръснаха. Сузи сега е в Салина, в заведението на старата Джени.

И така останаха само Пити и старецът. Пити порасна и винаги се забъркваше в разни кашаи. Всяка събота се напиваше, и всеки път го прибираха в ареста до понеделник. Баща му беше хубав човек. Всяка седмица и той се напиваше заедно с Пити. Почти винаги бяха заедно в ареста. Старият Равано се чувствуваше самотен, ако Пити не беше там заедно с него. Той обичаше своя Пити. Каквото правеше Пити, правеше

го и старецът, даже когато стана на шестдесет години.

Може да си спомняте Грейси Монтез? – попита Джизъс Мария. – Тя не беше много добро момиче. Когато бе на дванайсет години, тук в Монтерей пристигна флотата на маневри и на Грейси ѝ се роди първото ѝ бебе, макар и толкова млада. Нали знаете, беше хубава и пъргава и с остър език. Винаги си даваше вид, че бяга от мъжете, а мъжете още по-силно тичаха подире ѝ. Случваше се понякога да я хванат. Но до самата нея човек никога не можеше истински да се доближи. Тази Грейси винаги си даваше вид, че крие още нещо хубаво, което не ви е дала, нещо в дъното на очите си, което казваше: „Ако наистина поискам, мога да бъда с тебе по-различна от всички жени, които познаваш!...“.

Знам го това – продължи Джизъс Мария, – защото аз също съм го нил Грейси. И Пити я гонеше. Само че с Пити беше по-друго. – Джизъс Мария се взря изпитателно в очите на приятелите си, за да наблегне на този момент.

– Пити желаше Грейси толкова много, че отслабна и очите му станаха големи, измъчени, като на човек, който пуши марихуана. Пити не можеше да яде и просто се разболя. Старият Равано отишъл при Грейси да ѝ говори. Той ѝ казал: „Бъди добра с Пити, защото той ще умре.“ Но тя само се изсмяла. Не беше много добро момиче. И тогава нейната малка сестричка Тония влязла в стаята. Тония тогава беше четиринайсетгодишна, Старецът я погледнал и дъхът му спрял. Тония приличаше на Грейси, и тя имаше същото особено нещо, което винаги убягваше на мъжете. Старият Равано не могъл да се удържи. Той казал: „Я ела при мене, малко момиченце!“ Но Тония не била малко момиченце. Тя разбрала. И тя също се изсмяла и излязла от стаята.

Тогава старият Равано се прибрал в къщи. Пити му казал:

– Нещо става с тебе, тате!

– Не, Пити! – отвърнал старецът, – Само че ми е мъчно, дето ти не можеш да се справиш с тази Грейси, та отново да станеш човек!

С гореща кръв – такива бяха всички тези Равановци! И какво мислите? – продължи Джизъс Мария. – Пити отиде да чисти сепии при Чин Ки и почна да прави подаръци на Грейси: големи шишета с одеколон, панделки, жартуери. Той плати, за да ѝ нарисуват портрет, и то с бои!

Грейси прибираше всички подаръци и продължаваше да бяга от него. И се смееше. О, трябва да я чуете как се смее! Така се смее, че ти идва да я заколиш и да я помилваш в същото време. Идва ти да я разпориш цялата и да потърсиш вътре това нещо, скритото, дето е в нея. Знам как е – нали също тичах подире ѝ, а и Пити ми е говорил за това. Но от

цялата история Пити обезумя. Той не можеше да спи. Казваше ми: „Ако Грейси се венчае за мене в църква, тя няма повече да бяга от мен, защото ще е женена и ще бъде грях да ми бяга.“ И той я помоли да му стане жена. Тя се измяла със същия този висок смях, от който ти идва да я заколиш.

О! Тогава Пити подлудял! Той си отишъл в къщи, завързал едно въже на тавана, стъпил на един сандък, сложил си въжето около врата и ритнал сандъка. Но имал късмет, че тъкмо в тоя миг влязъл баща му. Той отрязал въжето и викнал доктор. Но минали цели два часа, докато Пити отворил очите, а след това четири дни не можал думица да проговори.

Джизъс Мария спря. Той с гордост видя, че неговите приятели са увлечени от историята.

– Това беше то – каза той.

– Но Грейси Монтез се ожени за Пити Равано! – възбудено извика Пайлън. – Аз я познавам.. Тя сега е добра жена. Никога не пропуска литургия и един път в месеца редовно ходи да се изповядва.

– Така е сега – съгласи се Джизъс Мария. – Тогава старецът Равано се разсърди. Той изтича до къщата на Грейси и извика: „Ела да видиш как с глупостта си уби моето момче. Той се опита да се самоубие заради тебе, безглава кокошко!“

Грейси се изплаши, но, от друга страна, ѝ стана драго, защото малко жени могат да докарат толкова далече един мъж. Тя отиде да види Пити, който лежеше на легло с изкривен врат. Скоро след това те се ожениха.

После стана така, както Пити си мислеше. Щом и казаха в църква, че трябва да бъде добра жена, тя стана добра жена. Не се подиграваше повече на мъжете. И не бягаше, та да я гонят. Пити продължи да чисти сепии и не мина дълго и Чин Ки го сложи да изпразва кутиите. А по-сетне той стана и надзирател на целия пункт. Виждате – каза Джизъс Мария, – че е хубава тая история. Такава история щеше да я разкаже и един свещеник, ако тя свършваше дотука.

– О, да! – каза сериозно Пайлън. – Много поуки могат да се извадят от тази история.

Приятелите кимнаха одобрително, защото обичаха истории с поука.

– И аз познавах едно такова момиче в Тексас – каза Дани. – Само че тя си остана същата. На нея ѝ казваха „жената на втория взвод“... „Госпожа втори взвод“ – така ѝ викаха!

Пабло дигна ръка.

– Историята не свършва тука – каза той. – Нека Джизъс Мария ни я разкаже до края.

– Да, историята не свършва тука. И накрая тя вече не е толкова хубава. Старият остана сам, вече преминал шейсетте. Пити и Грейси отидоха да живеят другаде. Старият Равано се чувствуваше самотен, защото дотогава винаги бе живял с Пити. Той не знаеше как да си прекарва времето. Седеше си и гледаше тъжно, докато един ден видя отново Тония. Тония тогава беше на петнайсет години и беше по-хубава дори от Грейси. Половината войници от гарнизона вървяха подире ѝ като паленца.

И тогава онова, което се беше случило с Пити, се случи и със стария. Неговият копнеж почна да го гложди отвътре. Той не можеше нито да яде, нито да спи. Бузите му хлътнаха, а очите му взеха да блуждаят като на човек, който пуши марихуана. Носеше бонбони на Тония, а тя грабваше бонбоните от ръката му и се смееше. Той ѝ казваше: „Ела при мене, малкото, ела, миличкото, аз съм ти приятел.“, а тя пак се смееше.

Тогава старият разказал работата на Пити. Пити също се изсмял. „Стар глупако! – му рекъл Пити. – Ти си прекарал достатъчно жени през живота си. Я не тичай сега подир бебетата!“ Но и това не му помогна. Старият Равано се разболя от мерак. Те бяха с гореща кръв, тия Равановци! Той се криеше в тревата и я гледаше как минава покрай него. А сърцето го болеше в гърдите.

За да ѝ купува подаръци, имаше нужда от пари, затова постъпи на работа в пункта за всестранни услуги. В пункта той насипваше чакъл по алеите и поливаше цветята. Пълнеше с вода радиаторите и миеше витрините. И с всеки цент, който спечелеше, купуваше подаръци за Тония – бонбони, панделки и рокли, И той също плати да ѝ нарисуват портрет, и то с бои.

Тя само още повече се смееше и старият едва не полудя. И тогава той си каза: „Щом венчавката направи от Грейси добра жена, тя ще направи и от Тония добра жена!“ И той я помоли да се ожени за него. Тогава тя му се смя повече от всеки друг път. Вдигна си полата пред него, само и само да го ядоса. О, тя беше голям дявол, тази Тония!

– Той е бил глупак! – каза самодоволно Пайлън. – Старите мъже не бива да гонят деца. Те трябва да си седят на слънце..

Джизъс Мария продължи раздразнено:

– Тези Равановци са особени хора! Те имат гореща кръв и това си е!

– Добре де, но то не е било прилично – каза Пайлън. – То е посрамвало и Пити. Пабло се обърна към него.

– Нека Джизъс Мария продължи. Сега той разказва, Пайлън, а не ти. Друг път, като разказваш ти, тогава ще слушаме тебе.

Джизъс Мария се обърна с благодарност към Пабло.

– Та какво ви казвах – ах, да! Старият вече не можеше да издържа. Но той не беше човек, дето може да измисли нещо. Не беше като Пайлън. Не му идваше нищо ново на ума. Старият Равано си рекъл така:

„Грейси се ожени за Пити, защото Пити се опита да се обеси. Ако и аз се опитам да се обеса, може би Тония също ще се ожени за мене!“ А след това си рекъл така: „Но ако не ме намерят веднага, аз ще умра. За това някой трябва да ме намери веднага!“

Трябва да знаете – каза Джизъс Мария, – че в този пункт за всестранни услуги има склад за инструменти. Рано сутринта, преди още да отворят пункта, старият отиваше, отключваше склада за инструменти, подравняваше чакъла, и поливаше цветята. Другите идваха на работа чак в осем часа. И така, една заран старият влязъл в склада за инструменти и вързал на тавана въже. После почакал да стане осем часът. Видял, че хората вече идват на работа. Сложил си въжето около врата и скочил от една пейка. И точно когато направил това, духнал вятър и хлопнал вратата на склада.

По лицата на приятелите се появиха широки усмивки. Понякога, мислеха си те, животът наистина е много забавен.

– Отначало хората не забелязали, че го няма – продължи Джизъс Мария. – Те си казали: „Старият сигурно се е напил.“ Чак след един час отворили вратата на склада за инструменти.

Той се огледа. По лицата на приятелите още имаше усмивки, но те бяха променени.

– Както виждате – каза Джизъс Мария, – историята е смешна. Но все пак някак ти свива сърцето!

– Какво рече Тония за случая? – попита Пайлън. – Взе ли си поука и промени ли държането си?

– Не. Не го промени. Пити й казал за това и тя се смяла. Пити също се смял. Но той бил засрамен, Тония казала: „Какъв стар глупак беше той!“ и погледнала Пити така, както тя умее да гледа.

Тогава Пити казал: „Хубаво е човек да има такава малка балдъза като тебе. Някоя вечер ще се разходим двамата в гората.“ Тогава Тония пак се разсмяла и се дръпнала малко. И после казала: „Как мислиш, похубава ли съм от Грейси?“ И тогава Пити влязъл с нея в къщи.

Пайлън запротестира:

– Това не е хубава история. Много са й значенията и много са й

поуките. Някои от поуките са противоположни. Такава история главата ти не може да я смели.

– А пък на мене ми харесва – каза Пабло. – На мене ми харесва тъкмо защото не можеш да видиш в нея никакво значение, а все пак изглежда, че има някакво значение, макар и да не мога да ви го кажа.

Слънцето приближаваше пладне и въздухът беше горещ.

– Какво ли ще донесе Пирата за ядене? – запита Дани.

– В залива има голям лов на скумрии – забеляза Пабло.

Очите на Пайлън светнаха.

– Измислих нещо – каза той. – Като бях малко момче, живеехме край железопътната линия. Всеки ден, когато влакът минаваше, братята ми и аз замеряхме с камъни локомотива, а огнярите се сърдеха и ни замеряха с въглища. Често събирахме по цяла кофа въглища и я носехме на мама. Сега си мисля, че можем да занесем малко камъни на вълнолома. Когато лодките приближат, ще почнем да ги псуваме и да ги замеряме с камъни. С какво могат да ни върнат рибарите? Не могат да ни замерят нито с греблата, нито с мрежите! Могат да ни замерят само със скумрии!

Дани радостно скочи.

– Чудесно! – извика той. – Какъв приятел е този малък Пайлън! Какво щяхме да правим без него? Хайде, аз зная едно място, където има цял куп много хубави камъни.

– От всички риби най-много обичам скумрията – каза Пабло.

15

КАК ДАНИ ЗАТЪГУВА И СЕ ПОБЪРКА. КАК ДЯВОЛЪТ В ЛИЦЕТО НА ТОРЕЛИ НАПАДА КЪЩАТА НА ДАНИ

Монтерей има качества, които са неизменни. Почти всяка заран слънцето грее в прозорците от западната страна на улиците, а през следобедите – в прозорците от източната страна на улиците. Всеки ден автобусът дрънчи напред-назад между Монтерей и Пасифик Гроув. Всеки ден фабриките за консерви изпращат във въздуха миризма на консервирана риба. Всеки следобед вятърът духа навътре от залива и люлее боровете по хълмовете. Рибарите стоят по скалите, държат въдиците си и лицата им са вкаменени от търпение и непреклонност.

В Тортила Флет, над Монтерей, всекидневието е също неизменно, защото дори и приключенията на Корнилия Руис, с нейната бавно променяща се свита от ухажори, са ограничени на брой. Разбира се дори, че тя пак е приела мъж, когото отдавна е била разкарала.

А в къщата на Дани имаше още по-малко промени. Приятелите потъваха във всекидневие, което би било еднообразно за всеки друг, но не и за един паисано: ставаха сутрин, сядаха на слънце и се питаха какво ще донесе Пирата. Пирата още цепеше борина и я продаваше по улиците на Монтерей, но сега той купуваше храна с четвъртака, който печелеше всеки ден. От време на време приятелите си доставяха по малко вино и тогава пееха и се сбиваха.

Но все пак времето край морето е по-сложно, отколкото на друго място, защото в прибавка към хода на слънцето и кръговрата на сезоните и морските вълни дълбаят пътя на времето в скалите, а приливите и отливите се вдигат и падат като огромен воден часовник.

Дани започна да чувствава туптенето на времето. Той гледаше приятелите си и виждаше как всеки ден за тях е един и същ. Когато се дигаше нощем от леглото си и пристъпяше над спящите паисаноси, той изпитваше яд, че те са там. Постепенно, докато се припичаше на предната веранда, Дани започна да мечтае за дните на своята свобода. Тогава той спеше лете, в гората, а зиме, когато хванеше студът – в топлото сено на плевниците. Бремето на собствеността не тежеше върху него. Той си спомняше как името Дани ехтеше тогава като ураган. О, какви боеве!

Боевете в гората с някоя побесняла кокошка под мишница! Скривалищата в дерето, докато някой побеснял съпруг откриеше измамата! Урагани и лудории, сладки лудории! Когато Дани си спомняше за отминалото старо време, той усещаше колко сладка е откраднатата храна и копнееше това време да се върне. Откак наследството го бе издигнало в обществото, той вече не се биеше така често. Пак се напиваше, но без приключения. Бремето на къщата щеше винаги да му тегне, както и отговорността към неговите приятели.

Дани започна да седи на верандата безучастен към всичко, а приятелите му го помислиха за болен.

– Да му направим чай от омайно биле – предложи Пайлън. – Защо не полежиш малко, Дани? Ние ще ти сложим топли тухли на краката.

Дани обаче не искаше нежни грижи, а свобода. Цял месец той тъгува, гледеше втренчено земята, вираше се с мрачни очи в своите вездесъщи приятели, риташе дружелюбните кучета, които се пречкаха на пътя му.

Накрая той се поддаде на копнежа си. Една нощ избяга. Отиде в боровата гора и изчезна.

Когато на заранта приятелите му се събудиха и откриха, че го няма, Пайлън каза:

– Тук е замесена жена. Той е влюбен.

Повече не се занимаваха с този въпрос, тъй като всеки мъж има право на любов. Приятелите продължиха да живеят както по-рано. Но когато мина една седмица, а от Дани нямаше и следа, те почнаха да се безпокоят. Отидоха вкупом в гората да го подирят.

– Любовта е хубаво нещо – каза Пайлън. – Не можем да се сърдим на някой мъж, че е гонил някое момиче, но едва седмица си е една седмица! Трябва да е с много гореща кръв това момиче, щом може да държи Дани цяла седмица!

Джизъс Мария също бе разтревожен.

– Дани не е човек, дето ще се затрие толкова дълго. Нещо лошо се е случило.

Пирата заведе кучетата в гората. Приятелите заповядаха на кучетата: „Намерете Дани! Той може да е болен. Може да лежи мъртъв някъде, този добър Дани, който ви позволи да спите в неговата къща.“

Пирата им прошепна: „О, лоши, неблагодарни кучета, намерете нашия приятел!“ Но кучетата щастливо размахаха опашки, хукнаха подир един заек и залаяха след него.

Цял ден паисаносите скитаха в гората, викаха Дани, гледаха по

местата, които самите те биха избрали, за да спят на скрито – добрите хралупи между корените на дърветата, меките легла от борови игли, оградени с храсти. Те знаеха къде би легнал човек да спи, но не намериха и следа от Дани.

– Може да е полудял – допусна Пайлън. – Някоя тайна тревога може да е повредила ума му.

Вечерта те се върнаха в къщата на Дани, отвориха вратата и влязоха. И в същия миг се вцепениха. Някой крадец беше тършувал. Липсваха одеялата на Дани. Цялата храна беше открадната. Нямаше и две тенджери.

Пайлън мигновено се взря в Големия Джо Портаджи, но поклати глава.

– Не, ти беше с нас! Ти не си го направил!

– Дани ги е взел! – възбудено каза Пабло. – Той наистина е полудял. Той броди из горите като животно.

Големи грижи и тревоги помрачиха къщата на Дани.

– Ние трябва да го намерим – един друг се уверяваха приятелите. – Нещо лошо ще се случи с нашия приятел в лудостта му. Ако ще целия свят ще обърнем, но трябва да го открием.

Те изоставиха мързела си. Всеки ден го търсеха и почнаха да чуват странни слухове. „Да, снощи Дани беше тука! Ах, какъв пияница! Ах, какъв крадец! Знаете ли, Дани удари нашия старец с един кол от оградата и задигна цяла бутилка ракия. Що за приятели сте му, щом го оставяте да върши такива неща?“ „Да, видяхме Дани. Очите му бяха притворени и той пееше; «Да вървим, малки момичета, да вървим да танцуваме в гората!» Но ние не отидохме. Уплашихме се. Този Дани не изглежда с всичкия си.“

На кея откриха повече следи от приятеля си. „Беше тука – казаха рибарите. – Искаше да се бие с всеки от нас. Бенито строши едно гребло по главата му. Тогава Дани счупи няколко прозореца и един полицай го откара в затвора.“

Те продължиха по още пресните стъпки на техния загубен приятел. „Макниър го докара снощи – каза сержантът. – Но по някакъв начин се е измъкнал, преди да съмне. Ако го пипнем, ще откара шест месеца!“

Приятелите се умориха от гонитбата. Върнаха се в къщи и за свой ужас откриха, че е изчезнал новият чувал с картофи, който Пайлън беше намерил едва същата заран.

– Това вече е премного – извика Пайлън. – Дани е луд и е в опасност. Нещо ужасно ще му се случи, ако не го спасим.

– Ще го търсим – каза Джизъс Мария.

– Ще проверяваме зад всяко дърво и под всеки покрив – увери Пабло.

– Под лодките на плажа – подметна Големия Джо.

– Кучетата ще ни помогнат – каза Пирата. Пайлън поклати глава.

– Не е този начинът. Всеки път отиваме на мястото, откъдето Дани вече си е отишъл. А трябва да го причакаме на мястото, дето ще отиде тепърва. Трябва да действваме като умни хора, не като глупаци.

– Но къде ще иде той тепърва?

Една мисъл озари всички като светкавица!

– Торели! Рано или късно Дани ще отиде при Торели! Трябва да сме там, за да го хванем и да го отървем от лудостта, дето го е нападнала.

– Да – съгласиха се те. – Трябва да спасим Дани!

Заедно посетиха Торели, но той не ги пусна вътре.

– Дали съм виждал Дани ли? – изкрещя той през вратата. – Дани донесе тук три одеяла и две тенджери и аз му дадох един галон вино. И знаете ли какво направи този дявол? Оскърби жена ми и ми изреди какви ли не псувни. Удари плесница на детето ми, ритна кучето ми! Открадна ми хамака от верандата!

Торели се задъхваше от вълнение.

– Аз го подгоних да си взема хамака и когато се върнах, заварих го при жена ми! Съблазнител, крадец, пияница! Това е вашият приятел Дани! Но аз лично ще го набутам в драголника!

Очите на приятелите запламтяха.

– Ей, корсиканска свиньо! – с равен глас каза Пайлън. – Ти знаеш ли за кого говориш? Ти говориш за нашия приятел. Той не е добре.

Торели заключи вратата. Те чуха как щракна резето, но Пайлън продължи да говори през вратата.

– Ей, дърта скръндзо! – извика той. – Ако виното не ти се свидеше толкова, тези неща нямаше да се случат. И си дръж жабешкия език зад зъбите, да не цапаш с него нашия приятел! И внимавай, да се държиш с него добре, защото приятелите му са много! Шкембето ще ти изтърбушим, ако не си внимателен към него!

Торели не издаде ни звук зад заключената врата, но цял трепереше от гняв и страх, докато слушаше свирепите им гласове. Той с облекчение чу стъпките на приятелите да заглъхват нагоре по пътеката.

Тази нощ, след като си бяха легнали, приятелите чуха в кухнята крадливи стъпки. Разбраха, че това е Дани, но той им избяга, преди да

го хванат. Заскитаха в нощта и безутешно завикаха:

– Дани, върни се, сладки приятелю, липсваш ни! Никой не отговори, само един камък удари Големия Джо в стомаха и го накара да се превие на земята. О, колко угнетени бяха приятелите и колко тежко им беше на сърцата!

– Дани отива към своята гибел – тъжно си казваха те. – Нашият беден приятел е в нужда, а ние не можем да му помогнем!

Беше много трудно да се пази повече къщата, защото Дани беше откраднал почти всичко от нея. Един от столовете също бе превърнат в алкохол. Цялата храна беше взета, а веднъж, докато търсеха Дани в гората, той открадна печката, но тъй като тя тежеше доста, беше я изоставил в дерето. В къщата вече нямаше пари, защото Дани открадна количката на Пирата и я продаде на Джо Ортис за една бутилка уиски.

Спокойствието изчезна напълно от къщата на Дани и в нея зацариха само тревоги и скръб.

– Къде отиде нашето щастие? – оплакваше се Пабло. – Сигурно сме направили някой грях. Това е възмездие. Трябва да отидем да се изповядаме.

Вече не обсъждаха любовните изяви на Корнилия Руис. Забравиха за поуките, изчезна човеколюбието. Наистина, хубавият живот се сгромоляса в развалини. И сред тяхното отчаяние новините идваха една след друга.

„Миналата вечер Дани изнасилвил някакво момиче.“

„Дани издоил козата на мисис Палочико.“

„Дани се бил с войници онази нощ.“

Макар да жалеха за неговото морално падение, приятелите му изпитваха и малко завист за веселите преживявания.

– Ако той не се е побъркал, ще бъде наказан – рече Пайлън. – Бъдете сигурни в това. Дани върши такива грехове, че както ги трупа – грях след грях, вече е надминал всичко, за което съм чувал. О, какво възмездие го чака, когато поиска пак да Стане добър! За няколко седмици Дани насъбра толкова грехове, колкото старият Руис не е правил за цял живот!

Тази нощ Дани, необезпокоен от дружелюбните кучета, пропъзля в къщата безшумно, като сянката на улична лампа, и подло открадна обувката на Пайлън. На сутринта Пайлън нямаше нужда от много време, за да разбере какво е станало. Той твърдо отиде на верандата, седна на слънце и погледна краката си.

– Това вече минава всяка граница – каза той. – Досега той си

правеше шеги и ние търпяхме. Но сега почва да върши престъпления. Това не е оня Дани, когото познаваме. Това е друг човек, лош човек. Трябва да заловим този лош човек.

Пабло погледна със задоволство обущата си. – – Може и това да е шега – подметна той! – Не – каза Пайлън свирепо. – Това е престъпление. Обущата не бяха много хубави, но да ги вземеш, това значи да извършиш престъпление срещу приятелството. А това е най-лошото престъпление. Ако Дани краде обущата на своите приятели, то значи, че няма престъпление, пред което да спре. Приятелите кимнаха в знак на съгласие.

– Да, ние трябва да го заловим – каза Джизъс Мария човеколюбецът. – Ние знаем, че той е болен. Ще го вържем за леглото и ще се опитаме да го излекуваме от болестта му. Трябва да изтръгнем помрачението от ума му.

– Но сега – каза Пабло, – преди да го заловим, нека като лягаме да спим, да не забравяме да слагаме обущата си под възглавниците.

Къщата беше в положение на обсада. Всички в нея беснееха срещу Дани, а Дани си прекарваше времето много хубаво.

Рядко лицето на Торели показваше Други чувства освен подозрение и гняв. В качеството му на амбулантен продавач на алкохол и в отношенията му с жителите на Тортила Флет тези две чувства често обземаха сърцето му. Те бяха издълбали бразди по лицето му. Нещо повече – Торели не посещаваше никого. На него му стигаше да си стои в къщи, за да бъде посетен от всички. Затова сега, в ранната утрин, когато Торели се качваше към къщата на Дани и по лицето му играеше свирепата усмивка на наслада и предвкусвано щастие, децата бягаха в дворовете и го гледаха през процеците в оградите, кучетата галеха коремите си с опашки и се оттегляха назад с крадливи, изплашени погледи; а хората, които го срещаша, отстъпваха от пътеката и стискаха юмруци, за да прогонят нечестивия.

Тази заран мъгла покриваше небето. Слънцето, след множество неуспешни престрелки, се отказа и отстъпи зад сивите завеси. От боровете капеше прашна роса и лицата на малкото хора, които се виждаха, отразяваха деня с мрачни погледи и сива кожа. Нямахме сърдечни поздравии. Изцяло липсваше оня човешки идеализъм, който сякаш се надява, че този ден ще бъде по-хубав от всички останали.

Старият Рока, като видя, че Торели се усмихва, влезе в къщи и каза на жена си:

– Оня трябва току-що да е убил и изял децата си! Ще видиш.

Торели беше щастлив, защото в джоба му имаше един сгънат скъпоценен лист. Пръстите му шареха по палтото непрекъснато и натискаха джоба, докато тихичкият шумолящ звук уверяваше Торели, че листът е на мястото си. Докато крачеше в сивата утрин, той си мърмореше.

„Змийско гнездо! – казваше той. – Аз ще изтрия тая чума, тия приятели на Дани! Няма вече да давам вино за вещи, а после да ми крадат отново вещите. Всеки от тях поотделно не е чак толкова лош, но цялото им гнездо!... Майко Богородице, само гледай как ще ги изхвърля на улицата! Тия гущери, тия въшки, тия отровни мухи! Като отидат да спят пак в гората, няма да се надуват толкова!

А й ще им дам да разберат, че Торели винаги се смее последен. Те цял ден мислят само как да ме измамят, как да съспят имота ми и да посрамят жена ми! Сега ще видят, че Торели, този великомъченик, може и да връща удара! О, да, ще видят те!“

Така мърмореше той, докато крачеше, а пръстите му шумоляха с листа в джоба. Скръбни капки падаха от дърветата в праха. Чайките кръжаха във въздуха и трагично пищяха. Сякаш олицетворение на самата сива съдба, Торели крачеше към къщата на Дани.

В къщата на Дани беше тъжно. Приятелите не можеха да се припичат на верандата, защото нямаше слънце. Би ли могъл някой да измисли по-сериозна причина за тъга? Те бяха върнали обратно от дерето откранатата печка и отново я бяха нагласили. Сега се бяха струпали около нея, а Джони Пом-пом, който им беше дошъл на гости, им казваше новините, които знаеше.

– Тито Ралф, – каза той – не е вече надзирател в градския затвор. Тази заран полицейският началник го изгони.

– Аз обичах Тито Ралф – каза Пайлън, – Като влезеше човек в затвора, Тито Ралф му носеше по малко вино. И той знаеше повече истории, отколкото сто души заедно. Защо си е загубил работата?

– Тъкмо това съм дошъл да ви кажа. Тито Ралф, както знаете, сам често лежеше в затвора и винаги беше добър затворник. Той знаеше как трябва да се води един затвор. Познаваше затвора по-добре от всеки друг. Когато Татко Меркс, старият надзирател, почина, Тито Ралф пое службата му. Никога не е имало такъв добър надзирател като Тито Ралф. Всичко, което правеше, беше идеално. Но имаше един малък недостатък. Като пиеше вино, забравяше, че е надзирател. Тогава бягаше и трябваше да го ловят. Приятелите кимнаха.

– Знам това – каза Пабло. – Чувал съм, че било мъчно да го хванат. Той се криел.

– Да – продължи Джони Пом-пом. – Като изключим тази работа, той е най-добрият надзирател, когото те са имали. И тъй, сега ще ви кажа какво е станало. Снощи Дани изпил вино за десет души и взел да хвърля камъни по прозорците. Той имал много пари; купил яйца и почнал да замеря с тях един китаец. Едно от яйцата минало покрай китаеца и ударило един полицаи. Тогава пъкнали Дани в затвора.

Но той имал пари. Пратил Тито Ралф да вземе малко вино, а после – още малко. В затвора имало четирима души. Те всички пили вино. Най-после Тито Ралф пак направил своята грешка. Избягал, а и всички други избягали с него. Тази заран хванали Тито Ралф и му казали, че повече не може да бъде надзирател. Той толкова се натъжил, че счупил един прозорец и сега пак е в затвора.

– А Дани? – извика Пайлън. – Какво станало с Дани?

– О, Дани! – каза Джони Пом-пом. – Дани също избягал. Него не са го хванали!

Приятелите отчаяно въздъгнаха.

– Дани върви на зло – каза сериозно Пайлън. – Той няма да стигне до добър край. Чудно ми е отде пък е взел толкова пари!

В този миг тържествуващият Торели отвори портата и тръгна по пътеката. Кучетата на Пирата нервно се дигнаха от своя ъгъл и с ръмжене се отправиха към входа. Приятелите вдигнаха очи и в недоумение се спогледаха. Големия Джо повдигна дръжката на мотиката, която преди време бе употребена върху него. Тежката уверена стъпка на Торели разтърси верандата. Вратата се разтвори и на прага застана Торели усмихнат. Той не ги заплаши. Не, той се приближи нежно като домашна котка. Потупа ги любезно, както домашната котка потупва уловената хлебарка.

– О, моите приятели! – каза той мило, докато те го гледаха с тревога. – Моите добри приятели и клиенти! Сърцето ми се къса, като си помисля, че трябва да съобща лоши новини на тези, които обичам! Пайлън скочи.

– Нещо е станало с Дани! Той е болен! Ранен! Кажете ни!

Торели лекичко поклати глава.

– Не, малките, нищо не е станало с Дани. Сърцето ми се къса, но трябва да ви кажа, че вие не можете да живеете повече тука!

Неговите очи поглъщаха удивлението, което думите му предизвикаха. Всички зяпнаха, всички се опулиха от учудване.

– Това е безсмислено – извика Пабло. – Защо да не можем да живеем повече тука?

Ръката на Торели любовно се вмъкна във вътрешния джоб, пръстите му извадиха скъпоценния лист и го размахаха във въздуха.

– Представете си моите страдания – продължи той. – Дани вече не е собственик на тази къща!

– Какво! – извикаха те. – Какво искаш да кажеш? Как така Дани не е собственик на тази къща? Говори, корсиканска свиньо!

Торели се изкикоти толкова зловещо, че паисаносите се дръпнаха назад.

– Защото – каза той – тази къща принадлежи на мене. Дани дойде снощи при мене и ми продаде тази къща за двайсет и пет долара. – Със сатанинско злорадство той наблюдаваше помръкващите им лица.

„Това е лъжа – казаха техните лица. – Дани не може да направи такова нещо!“ А после добавяха:

„Но Дани напоследък направи много лоши неща. Той крадеше от нас. Може би е продал и цялата къща зад гърба ни.“

– Лъжеш! – силно извика Пайлън. – Лъжеш, мръсен жабоядецо!

Торели продължи да се усмивва и да размахва листа.

– Ето доказателството! – каза той. – Ето, Дани подписа този лист! Това е, което, ние, хората на бизнеса, наричаме договор за продажба!

Побеснелия Пабло се приближи до него.

– Ти си го напил! Той не е знаел какво върши! Торели леко разтвори листа.

– Законът не се интересува от тази работа! – каза той, – И така, мои мили малки приятели, за мене е неприятен дълг да ви съобщя, че вие трябва да напуснете моята къща, аз съм я предназначил за други цели.

Изведнъж усмивката изчезна от лицето му и върху него се върна цялата му жестокост.

– Ако не се махнете още до обед, ще изпратя полицаи!

Пайлън кротко се отправи към него. О, пази се, Торели, когато Пайлън идва при тебе с усмивка! Бягай, затвори се в някоя желязна стая и запой отвътре вратата с кислород!

– Аз не ги разбирам тия неща! – каза Пайлън внимателно. – Но наистина е много жалко, че Дани може да направи това!

Торели се изкикоти пак.

– Досега никога не съм продавал къща – продължи Пайлън. – Дани е подписал този лист, така ли?

– Да. – Торели почна да го имитира: – Дани е подписал този лист. Така е.

Пайлън пристъпи още малко, с глупав вид.

– И това нещо ли доказва, че ти сега си собственик на къщата?

– Да, глупако! Този лист доказва това. Пайлън изглеждаше озадачен.

– Аз все пак мисля, че ти би трябвало да ни го покажеш, за да го видим.

Торели се изсмя презрително, О, внимавай, Торели? Не виждаш ли колко безшумно се движат тези змии? Ето го Джизъс Мария на вратата. Ето го Пабло до кухненската врата. Виж как са побелели кокалчетата по пръстите на Големия Джо, който стиска дръжката на мотиката.

Торели каза:

– Вие нищо не разбирате от бизнес, жалки скитници и вагабонти! Когато изляза оттука, аз ще занеса долу този лист и...

Всичко стана толкова бързо, че последната му дума изригна като експлозия. Краката му излетяха напред във въздуха. С голям трясък той се приземи на пода и посегна напред с тлъстите си ръце. Той чу как издърнча капакът на печката.

– Крадци! – изпищя той. Кръвта нахлу в лицето и врата му. – Ах вие, крадци, плъхове, кучета, дайте ми листа!

Пайлън, който стоеше пред него, погледна изумено.

– Лист? – учтиво попита той. – За какъв лист говори той с такава страст?

– Договорът за продажба! Собствеността ми! О, аз всичко ще разпая на полицията!

– Не си спомням никакъв лист – каза Пайлън. – Пабло, знаеш ли за какъв лист приказва той?

– Лист ли? – учуди се Пабло. – За какъв лист говори? Лист от вестник? Или лист цигарена хартия? Пайлън продължи да пита наред:

– А ти да знаеш нещо, Джони Пом-пом?

– Аз мисля, че тоя човек сънува – каза Джони Пом-пом.

– Джизъс Мария? Виждал ли си някакъв лист?

– Струва ми се, че той е пиян – каза Джизъс Мария с тон на отвращение, – А още е толкова рано да се напива човек!

– Джо Портаджи?

– Аз не бях тук – заяви Джо. – Аз току-що влизам.

– Пирате?

– Той нямаше никакъв лист – обърна се Пирата към кучетата. – Нали?

Пайлън се обърна отново към Торели, който беше съвсем близо до апопектичен удар.

– Ти имаш грешка, приятелю! Отначало си помислих, че може би аз греша, но сам виждаш, че никой освен тебе не го е виждал. Можеш ли ме упрекна, ако кажа, че изобщо не е имало лист? Слушай, няма ли да е по-добре за тебе да отидеш да си полегнеш малко?

Торели беше твърде поразен, за да крещи повече. Те го обърнаха, помогнаха му да излезе от вратата и побързаха да го изпратят до пътя, потънал цял в ужаса на поражението си.

И тогава те погледнаха към небето и се зарадваха, защото слънцето отново воюваше с мъглата и този път си бе прокарало цяла пътека. Приятелите не влязоха в къщата. Те щастливо насядаха на верандата.

– Двайсет и пет долара! – каза Пайлън. Чудя се какво е направил с толкова пари!

След като слънцето спечели престрелката, то неудържимо изгласка мъглата от небето. Дъските на верандата се стоплиха и мухите запяха в светлината. Приятелите бяха изтощени.

– Много завързана бе тая работа – каза слабо Пабло. – Дани не трябва да прави такива неща.

– За да обезщетим Торели, ще трябва да купуваме всичкото си вино от него – каза Джизъс Мария.

Една птичка кацна на розовия храст и изпърха с опашка. Новите кошки на мисис Моралес непринудено запяха химн за слънцето. Кучетата се протягаха в предния двор и едно друго гризяха опашките си.

Приятелите чуха стъпки по пътя, погледнаха и се изправиха с гостоприемни усмивки. Дани и Тито Ралф минаха през портата и всеки от тях носеше по две тежки торби. Джизъс Мария се стрелна в къщи и изнесе бурканите. Приятелите забелязаха, че Дани изглежда малко умерен, когато поставяше шишетата на верандата.

– Човек три пъти ще се изпоти, докато качи този баир – каза Дани.

– Тито Ралф! – извика Джони Пом-пом. – Аз чух, че са те вкарали в затвора.

– Избягах пак – каза мрачно Тито Ралф. – Ключовете бяха още у мене.

Бурканите забълбукаха, пълни догоре. Приятелите отрониха по една тежка въздишка, облекчени, че всичко беше вече минало.. Пайлън отпи една голяма глътка.

– Дани – каза той, – тази свиня Торели дойде тук заранта и взе да ни лъже. Показа ни някакъв лист – рече, че ти си го подписал.

Дани се учуди.

– Къде е този лист? – попита той.

– Ние разбрахме, че лъже – продължи Пайлън, – затова изгорихме листа. Ти не си подписвал такъв лист, нали?

– Не – каза Дани и пресуши буркана си.

– Хубаво щеше да бъде, ако имахме нещо за ядене – забеляза Джизъс Мария.

Дани мило се усмихна.

– Забравих! В една от чантите има три печени пилета и малко хляб!

Радостта и облекчението на Пайлън бяха толкова големи, че той стана и произнесе кратка реч.

– Има ли друг такъв приятел като нашия приятел? – възкликна той.
– Той ни прибира в къщата си, за да не мръзнем. Той дели най-доброто си ядене с нас, дели и виното си. Да живее нашият добър приятел, нашият мил приятел.

Дани се почувствува неудобно. Той наведе очи.

– Това не е нищо – промърмори той, – Това са дребни работи.

Но щастието на Пайлън беше толкова голямо, че обгърна целия свят, дори с лошите му страни.

– Някой път трябва да направим нещо хубаво за Торели – каза той.

16

ЗА СКРЪБТА НА ДАНИ. КАК ПРИЯТЕЛИТЕ НА
ДАНИ СЕ ПОЖЕРТВУВАХА, ЗА ДА ДАДАТ
ПРАЗНЕНСТВО. КАК ДАНИ ПРЕМИНА В ДРУГ
СВЯТ

Когато след своя амок Дани се върна в къщи при приятелите си, той нямаше никакви угризения на съвестта, но беше много уморен. Грубите пръсти на бурните преживявания бяха дърпали безжалостно струните на душата му. Той заживя равнодушно, ставаше от леглото само за да седи на верандата, под кастилската роза; ставаше от верандата само за да яде; ставаше от масата само за да си легне в леглото. Около него разговорите течаха, а той слушаше, без да им обръща внимание. Корнилия Руис имаше нова, краткотрайна и великолепна поредица от мъже, но това не събуди вълнение у Дани. Когато Големия Джо се намъкна в леглото му една вечер, Дани беше толкова апатичен, че Пайлън и Пабло трябваше вместо него да набият Големия Джо. Когато Сами Распър посрещна малко късничко Новата година с галон уиски и един пистолетен изстрел, уби една крава и влезе в затвора, Дани не можа дори да бъде въвлечен в обсъждането на етиката на случая, макар че около него споровете бушуваха и мнението му се искаше най-настойчиво.

След известно време приятелите започнаха да се безпокоят за Дани.

– Той се е изменил – каза Пайлън. – Остарял е. Джизъс Мария подметна:

– Дани за три седмици си събра колкото за цял живот. На него му е омръзнало да се забавлява.

Напразно приятелите се мъчеха да го измъкнат от бездната на неговата апатия. Сутрин, на верандата, те разказваха най-забавните си истории. Докладваха за любовния живот в Тортила Флет с такива проникващи подробности, че те биха били любопитни дори за студенти, които правят анатомически дисекции. Пайлън обикаляше квартала за новини и донасяше в къщи всяко семенце, което би било любопитно за Дани. Но в очите на Дани имаше само състареност и досада.

– Ти не си добре – напразно настояваше Джизъс Мария. – Криеш някаква горчива тайна в сърцето си.

– Не – казваше Дани.

Забелязано бе, че той оставяше мухите да пълзят дълго време по краката му, а когато все пак замахваше да ги убие, в ударите му липсваше изкусност. Постепенно въодушевлението и вечно бликащият смях напуснаха къщата на Дани и потънаха в тъмния кладенец на неговото мълчание.

О, беше наистина жалко да го гледаш, оня Дани, който винаги се бе бил за отчаяни каузи или за каквото и да е; оня Дани, който би изпил чаша вино с всеки човек на света; оня Дани, който отвръщаше с тигров скок на всеки любовен поглед. Сега той седеше на верандата и се припичаше, коленете му в син док свити до гърдите, ръцете отпуснати надолу, китките безсилно разлюлени, главата приведена сякаш от тежки, черни мисли. В очите му нямаше нито пламъка на желанието, нито недоволството, нито радостта, нито болката. Бедният Дани! Как те изостави животът! Ти седиш тук като първия човек, преди светът да израсне пред тебе: и като последния човек, след като светът вече се е разпаднал! Но виж, Дани! Ти не си сам! Твоите приятели разбират състоянието ти. Те те наблюдават с крайчеца на окоето си. Като малки, надяващи се кученца те чакат първия знак от своя господар. Една твоя весела дума, Дани; един весел поглед, и че ще залаят и ще подгонят опашки. Не само твоят живот е в твоите ръце, Дани, защото от него зависи и животът на други. Виж как страдат приятелите ти! Върни се в живота, Дани, за да могат и приятелите ти да заживеят!

Точно това в същност казваше Пайлън, макар и без толкова красиви думи. Пайлън подаваше на Дани буркан с вино.

– Хайде! – каза той. – Излочи си буркана! Дани взе буркана и го пресуши. После пак се облегна назад и се помъчи отново да потъне в своята безчувствена нирвана.

– Боли ли те някъде? – попита Пайлън.

– Не – каза Дани.

Пайлън му наля още един буркан с вино и наблюдаваше лицето му, докато виното изчезваше. Очите отново възвърнаха блясъка си. Някъде от дълбините старият Дани за миг се раздвижваше. Той уби една муха с удар, който би направил чест на всеки майстор..

Бавна усмивка се разля по лицето на Пайлън. По-късно той събра всички приятели – Пабло, Джизъс Мария, Големия Джо, Пирата, Джо Пом-пом и Тито Ралф.

Пайлън ги заведе в дерето зад къщата...

– Дадох на Дани последното вино и май че му подействува добре. Дани сигурно се нуждае от повече вино, а може и от някое празненство.

Отде можем да намерим вино?

Като териери, които търсят плъхове в плевника, техните умове пре-
ровиха всички възможности в Монтерей. Но плъхове нямаше. Приятелите
бяха тласкани от най-чистия алтруизъм, който човек би могъл да
изпита. Те обичаха Дани.

Най-после Джизъс Мария каза:

– Чин Ки има нова партия сепия-Мислите им подскочиха, обърна-
ха се с любопитство и огледаха възможността, запълзяха крадешком на-
зад и я подушиха. Няколко секунди минаха, преди тяхното настръхнало
съзнание да свикне с нея.

„Но в края на краищата защо не? – мълчаливо си казаха те. – За
един ден няма да е чак толкова лошо! Щом е само за един ден!“

По техните лица се четеше ходът на цялата им душевна борба, че-
теше се как побеждават страховете си заради доброто на Дани.

– Ще го направим – каза Пайлън. – Утре всички ще слезем долу и
ще чистим сепия, а вечерта ще дадем празненство в чест на Дани.

Когато Дани се събуди на другата заран, къщата беше безлюдна.
Той стана от леглото си и огледа мълчаливите стаи. Но Дани не беше
човек, който се замисля за дълго време. Той изостави мисълта си, най-
напред като загадка за разрешение, а после изобщо като мисъл. Отиде
на предната веранда и седна равнодушно.

Предчувствие ли е това, Дани? Страхуваш ли се от съдбата, която е
съвсем близо до тебе? Няма ли вече наслади на света? Не. Дани е така
потънал в себе си, както бе през цялата седмица.

Но не и Тортила Флет. Още отрано слухът се разнесе:

– Приятелите на Дани чистят сепия при Чин Ки! Това беше полич-
ба, сякаш падаше правителство, сякаш се сгромолясваше слънчевата
система! За него се говореше по улиците, съобщаваше се с викове през
оградите на онези жени, които бързаха да го чуят:

– Всички приятели на Дани чистят сепия! Цялата сутрин бе наелек-
тризирана от новини. Трябваше да има някаква причина, някаква тайна.
Майките подучваха децата си и ги пращаха тичешком към пункта на
Чин Ки. Млади матрони неспокойно чакаха последните вести зад перде-
тата. И вестите идеха.

– Пабло си е порязал ръката с ножа за чистене.

– Чин Ки изритал кучетата на Пирата.

Смут.

– Кучетата са се върнали отново.

– Пайлън гледа мрачно.

Бяха сключени няколко малки облога. От месеци не се беше случвало нищо толкова вълнуващо. Цяла една сутрин никой не спомена Корнилия Руис. Истинската голяма новина излезе наяве чак по пладне, но затова пък падна като гръм от ясно небе:

– Те ще дават голямо празненство в чест на Дани!

Заповедите взеха да идват още от пункта. Мисис Моралес избърса праха от своя грамофон и извади най-шумните си плочи. Сякаш някаква искра пламна, а Тортила Флет я пое като сухо дърво. Седемте приятели, моля ти се, ще дават празненство за Дани! Като че Дани има само седем приятели! Мисис Сото се понесе към кокошарника си с големия нож в ръка. Мисис Палочико изсипа цяла торба захар в най-голямата си тенджера и се приготви да прави сладкиши. Делегация от момичета отиде в текстилния магазин на Монтерей и закупи пълен комплект цветна крепова хартия за гирлянди. Из Тортила Флет заехтяха начинаещите звуци на китари и акордеони.

Новини! Повече новости от пункта! Те ще направят празненство! Твърдо са решили! Ще имат най-малко четиринайсет долара. Погрижете се четиринайсетте галона с вино да са готови!

Торели беше отрупан с работа. Всеки искаше да купи един галон и лично да го занесе на празненството. Обхванат от общия подем, самият Торели каза на жена си: „Ще трябва май и ние да отидем довечера у Дани. Аз ще занеса от мене няколко галона вино за моите приятели!“

Когато следобедът мина, нови вълни от възбуда заляха квартала. Дрехи, които цял живот не бяха обличани, се вадеха от сандъците и оставяха да се проветрят на въздух. Шалове, за които молците бяха копнели в продължение на двеста години, увиснаха по перилата на верандите и пръснаха миризма на нафталин.

А Дани? Той седеше като човек в полусъзнание, Той се местеше само когато се местеше слънцето. Може би бе разбрал, че този следобед всеки жител на Тортила Флет бе минал край вратата му, но не бе дал никакъв знак. Бедният Дани! Най-малко двадесетина чифта очи наблюдаваха входната му врата. Към четири часа той стана, протегна се, излезе от двора и олюлявайки се, се понесе към Монтерей.

Какво, та те едва дочакаха да се изгуби от поглед! О, тия виещи се като змии, тия висящи гирлянди от зелена, жълта и червена крепова хартия! О, тия подрязани свещи и восьчни стърготини, хвърлени на пода! О, тия пощурели дечурлига, които гладко се пързаят по намазания с воськ под!

Храната идваше. Купи с ориз, тенджери с димящи кокошки,

ябълкови пити, които могат да ви изумят! Виното също пристигаше галон след галон. Мартинес изкопа от купчината тор в двора си цяла бъчонка с картофено уиски и го занесе в къщата на Дани.

В пет и половина приятелите крачеха нагоре по хълма, уморени и окървавени, но тържествуващи. Така трябва да е изглеждала Старата гвардия, когато се е връщала от Аустерлиц в Париж. Те видяха къщата, настръхнала от цветове. Разсмяха се и умората им мина. Бяха толкова щастливи, че сълзи бликнаха от очите им.

Мама Чипо влезе в двора, следвана от синовете си, които носеха цяло корито с доматино пюре. Паулито, тоя богат безделник, – разбута огъня под голямото котле с боб и люти чушки. Ех, тия викове, тия недопети песни, тия писъци на жени, тази обща врява на възбудени деца!...

Един автомобил с разтревожени полицаи пристигна от Монтерей. „Какво става, празненство ли ще има? Добре, добре, ще изпием по чаша вино, разбира се! Само не убивайте никого!“

А къде е Дани? Самотен, като ивица пушек в ясна студена нощ, той броди цялата вечер из Монтерей. Отиде до пощата, до гарата, до игралните домове на улица Алварado, до кея, където черната вода се таи в траур между подпорите. Какво ти е, Дани? Какво те кара да се чувствуваш така? Дани не знае. В сърцето му имаше някаква болка, като след раздяла със скъпа жена; Обземаше го неясна скръб, като отчаянието на есента. Той отмина ресторантите, които обикновено душеше с интерес, и не му се отвори никакъв апетит. Мина край голямото заведение на мадам Цука и не размени неприлични знаци с момичетата по прозорците. Пак се върна обратно на кея. Наведе се през парапета и погледна в дълбоката, в дълбоката вода. Знаеш ли, Дани, как се излива виното на твоя живот в бурканите на боговете? Виждаш ли шествието на твоите дни в омазнената вода между подпорите? Той стоеше неподвижен и се вираше надолу.

Когато мръкна, в къщата на Дани се разтревожиха за него. Приятелите оставиха празненството и забързаха надолу към Монтерей. Те питаха:

– Виждали ли сте Дани?

– Да. Дани мина оттук преди един час. Вървеше бавно.

Пайлън и Пабло търсеха заедно. Те проследиха приятеля си по пътя, който беше извървял, и най-после го видяха на края на тъмния вълнолом. Само бледата електрическа светлина на кея го осветяваше. Бързо се отправиха към него.

Тогава Пабло не каза нищо, но след това му стана обичай винаги

когато се споменеше името на Дани, да описва какво е видял, когато двамата с Пайлън са крачели по кея към Дани.

– Той стоеше там – казваше Пабло. – аз го виждах да се надвесва на парапета. Погледнах го и изведнъж видях нещо друго. Отначало помислих, че във въздуха около главата на Дани има някакъв черен облак. И тогава видях, че то беше голяма черна птица, голяма колкото човек. Тя висеше отгоре му като ястреб над заешка дупка. Аз се прекръстих и казах два пъти „Отче наш“. Докато стигнем при Дани, птицата се изгуби.

Пайлън не я беше видял. Нещо повече, той не си спомняше Пабло да се е прекръствал и да е казвал два пъти „Отче наш“. Но той не се бъркаше в тази история, защото тя не беше негова, а на Пабло.

Те стремително крачеха към Дани. Дъските на кея кухо бумтяха под краката им. Дани не се обърна. Те го хванаха под ръка и го обърнаха.

– Дани! Какво ти е?

– Нищо. Нищо ми няма.

– Да не си болен, Дани? – Не.

– Тогава защо си толкова тъжен?

– Не знам – каза Дани. – Просто така се чувствавам. Не ми се прави нищо.

Може би докторът ще ти помогне, а, Дани?

Казах ви, че не съм болен.

Тогава виж какво! – извика Пайлън, – Ние сме устроили специално за тебе празненство в твоята къща. Цялата Тортила Флет е там, има и музика, и вино, и печени кокошки! Има може би двайсет или трийсет галона вино. И украса от цветна хартия. Не искаш ли да дойдеш?

Дани вдъхна дълбоко. За миг той се обърна към дълбоката черна вода. Може би той тихо изричаше предизвикателство към боговете.

Той се извърна към приятелите си. Очите му бяха трескави.

– Вие сте прави, по дяволите! Искам да дойда! Бързо! Жаден съм. Има ли момичета?

– Колкото щеш момичета! Всички момичета!

– Хайде тогава! Бързо!

Той ги поведе и се затича по хълма. Дълго преди да стигнат, те вече чуваха нежната музика между боровите и пискливите звуци на възбудени, щастливи гласове. Тримата закъснели пристигнаха със страшен спринт. Дани вдигна глава и зави като койот. Поднесоха му буркани с вино. Той отпи от всеки един.

Ето, това беше празненство, на което би трябвало да бъдете!

Винаги след това, когато някой заговореше с възторг за празненства, друг някой положително казваше с благоговение: „А ти бил ли си на празненството у Дани?“ И ако първият не беше някой пришълец, той не можеше да не е бил там. Това беше истинско празненство! Никой никога не се опита да устрои по-хубаво от него! Такова нещо е немислимо, защото само за два дни празненството у Дани се издигна над всяко възможно сравнение с всички други празненства. Кой ли мъж се прибра тази нощ без няколко славни драскотини и синини? Никога не е имало толкова боеве; не боеве между двама души, а ревящи битки, които се разразяваха между цели купища хора, където всеки се бие за себе си.

О, смехът на жените! Тънък, висок, крехък като порцелан! О, женските викове на протест, които се чуваха от дерето! Отец Рамон беше напълно изумен и не можеше да повярва на изповедите през следващата седмица. Цялата щастлива душа на Тортила Флет се изтръгна от въздържанието си и отлитна нагоре в едно възторжено единение. Те танцуваха така здраво, че подът поддаде в единия ъгъл. Акордеоните свиреха толкова силно, че оттогава винаги си останаха нещо повредени, като куци коне.

А Дани? Тъй както празненството беше над всяко сравнение, така и Дани нямаше съперник като причина и средище на празненството, И ако занаятчийски хлапак каже някога с възбуда: „Видя ли ме? Видя ли ме, като поканих на танц оная черна вещица? Видя ли ни как се въртяхме като котараци?“ то към него веднага ще се обърнат нечий стари, умни, смъртоносни очи. Нечий преситен глас, познал границата на човешките възможности, тихо ще попита: „А ти видя ли Дани на онова празненство?“

Някога някой историк ще напише студена, суха, плесенясала История на Празненството. Той ще се спре на оня миг, когато Дани предизвика и нападна с един крак от маса всички събрали се мъже, жени и деца. Той може да заключи: „Често в умиращия организъм се забелязва необикновена издръжливост и сила.“ А когато се спре на свръхчовешката любовна дейност, която Дани разви през онази нощ, същият този историк, без да му трепне ръката, ще напише: „Когато живеят организъм е нападнат, цялата му останала мощ, изглежда, се насочва към продължението на рода.“

Но аз ще кажа, а и хората от Тортила Флет ще кажат: „Я върви по дяволите! Дани беше мъж!“

– Никой не е държал точна сметка, а и никоя дама естествено след това не би признала доброволно, че е била пренебрегната; така че

възхваляваната мъжественост на Дани може би е малко преувеличена. Ако и една десета от нея е вярна, тя пак би била преувеличение за който и да е жив човек.

Когато Дани влезе, последва необузdana лудост. В Тортила Флет страстно се твърди, че Дани сам е изпил три галона вино. Трябва все пак да припомним, че сега Дани е бог. След няколко години галоните ще станат трийсет. След двайсет години ще се разправя, че облаците пламнали и написали на небето с огромни букви: Дани, че от луната капела кръв, че митичният вълк, на който се крепи светът, пророчески завил от планините на Млечния път.

Постепенно някои от онези, които не бяха заквасени със здравата закваса на Дани, почнаха да бледнеят, да се заваят, да пълзят под масата. Ония, които останаха, почувствуваха липсата им и започнаха да викат още по-силно, да се бият още по-злобно, да танцуват още по-лудо. В Монтерей моторите на пожарните коли бяха запалени и пожарникарите в техните червени метални каски и мушамы мълчаливо стояха на местата си и чакаха.

Нощта бързо минаваше, а Дани още ревеше на празненството.

Това, което се случи, е потвърдено от много свидетели, мъже и жени. И макар стойността на свидетелските им показания да е понякога оспорвана на основание на факта, че те са изпили тридесет галона вино и една бъчонка картофено уиски, тези хора са напълно еднородни по основните въпроси. Седмици минаха, преди да се оформи цялата история. Един казваше едно, друг – друго. Но постепенно описанието се изясни в оня разумен вид, който има сега и който винаги ще има.

Дани – казват хората от Тортила Флет – неудържимо започнал да променя вида си. Той станал по-голям и по-страшен. Очите му светели като автомобилни фарове. Имало нещо ужасно в него. Той се изпъчил посред своята стая. Държал в дясната си ръка крак от маса и дори кракът бил станал по-голям. Предизвиквал целия свят.

– Кой ще се бие с мене? – викал той. – Има ли някой на тоя свят, който не се страхува?

Хората се страхували. Този крак от маса, толкова зловещ и толкова насъщен, всявал ужас у всекиго. Дани го размахвал назад-напред. Акордеоните въздъхнали и замрели. Танците спрели. Стаята се вледенила и тишината ревяла във въздуха като разгневен океан.

– Никой ли? – викнал Дани. – Сам ли съм на тоя свят? Никой ли няма да се бие с мене?

Мъжете потръпвали пред ужасните му очи и гледали като

омагьосани как кракът от маса оставя дيريا във въздуха. И никои не отвърнал на неговото предизвикателство.

Дани скочил. Говори се, че главата му едва не докоснала тавана.

– Тогава аз Ще отида при Единствения, когото не го е страх да се бие. Аз ще намеря Врага, достоен за Дани. Той тръгнал към вратата, като леко залитал. Ужасените хора му направили широка пътека. Той се навел, за да излезе от вратата. Хората стояли вцепенени и слушали.

Те чули как във той продължава да предизвиква на бой. Чули кракът от маса да свисти като метеор във въздуха. Чули стъпките му да боботят през двора. И тогава зад къщата, в дерето, те чули отговора на неговия зов, толкова ужасен и пронизващ, че гърбовете им потръпнали като попарени от сланата цветя. Дори и сега, когато говорят за Противника на Дани, хората снижават гласа си и боязливо се оглеждат. Те чули как Дани пак надал боен призив. Чули и последния му остър, предизвикателен вик и после – трясък, И после – тишина.

Хората почакаха малко, като задържаха дъха си, да не би рязката струя въздух, който ще излезе от дробовете им, да заглуши някой звук. Нощта се бе стаила. Настъпваше сивата зора.

Пайлън наруши мълчанието.

– Нещо лошо е станало – каза той.

И Пайлън беше първият, който се втурна навън. Смел мъж, никакъв ужас не може да го спре! Хората го последваха. Отидоха зад къщата, където бяха ехтели стъпките на Дани, но Дани го нямаше. Стигнаха до ръба на дерето, където стръмна зигзагообразна пътека водеше надолу, към дъното на онова древно корито, където от векове вече не течеше река. Хората видяха как Пайлън стремглаво се спуска по пътеката. Те бавно пристъпваха след него. И го намериха в дъното на дерето, наведен над един пребит, смазан Дани. Той беше паднал от близо четиридесет фута. Пайлън запали клечка кибрит.

– Мисля, че е жив! – изкрещя той. – Бягайте за доктор. Бягайте за отец Рамон.

Хората се пръснаха. За петнайсет минути обезумелите паисаноси събудиха и извлякоха от леглата четирима доктори. На тях не им бе до онова бавно спокойствие, с което докторите обичат да показват, че не са роби на чувствата. Не! Докторите бяха водени, тласкани, блъскани, лекарските им чантчички бяха бутани в ръцете им от хора, безнадеждно неспособни да кажат какво искат.. Отец Рамон беше изтръгнат от леглото си и запъхтян изкачи хълма, без да разбере дали трябва да пропъжда злия дух, да кръщава новородено бебе, което умира, или да присъства

на линч. През това време Пайлън, Пабло и Джизъс Мария занесоха Дани горе и го сложиха в леглото му. Поставиха свещи навсякъде около него. Дани тежко дишаше.

Най-напред пристигнаха докторите. Те изпитателно се спогледаха кой ще има първенството, но моментното им изчакване събуди заплашителни погледи в очите на хората. Не им отне много време да прегледат Дани. Бяха свършили с прегледа си, когато пристигна отец Рамон.

Аз няма да влизам в спалнята с отец Рамон, защото Пайлън, Пабло, Джизъс Мария, Големия Джо, Джони Пом-пом, Тито Ралф, Пирата и кучетата бяха вече там, а те съставляваха семейството на Дани, Вратата бе и още е затворена. Защото все пак у хората има гордост и има случаи, когато не е прилично да си пъхаш носа.

Но в голямата стая, натъпкана до задушаване от жителите на Тортила Флет, цареше напрежение и очаквателно мълчание. Свещениците и докторите са си изработили един изтънчен, неуловим начин да съобщават вести. Когато отец Рамон излезе от спалнята, изразът на лицето му не бе променен, но щом го видяха, жените избухнаха във високо, страховито ридание. Мъжете затропаха с крака като коне в конюшня, после излязоха навън, в зората. А спалнята остана затворена.

17

КАК ТЪЖНИТЕ ПРИЯТЕЛИ НА ДАНИ НАРУШИХА
УСТАНОВЕНИТЕ ПРАВИЛА. КАК БЕ ИЗГОРЕН
ТАЛИСМАНЪТ, КОЙТО СВЪРЗВАШЕ ВСИЧКИ –
КАК ВСЕКИ ЕДИН ОТ ПРИЯТЕЛИТЕ ТРЪГНА ПО
СВОИ ПЪТ

Смъртта е нещо лично, което буди скръб, отчаяние, безутешност или коравосърдечни размисли. Погребението обаче е обществено явление. Представете си, че отивате на погребение, без да сте лъснали преди това автомобила си! Представете си, че стоите край прясно изкопаня гроб, без да сте облекли вашия най-хубав черен костюм и най-хубавите ви черни обувки не са просто лъснати! Представете си, че сте изпратили цветя за погребението, без да сложите визитната си картичка, която да показва, че вие сте направили това, което е било нужно! Никой обществен ритуал няма по-строги правила за поведение от погребението. Представете си какво възмущение ще се надигне, ако свещеникът промени тона на проповедта си или почне да си прави опити с израза на своето лицемерие! Помислете си какъв удар би бил нанесен, ако в чакалнята на гробищата поднесат Други столове, а не ония малки, сгъваеми, жълти инструменти за мъчение с твърди седала! Не, докато умира, човек бива обичан, мразен, оплакван, изгубван; но веднъж умрял, той става централното украшение на едно сложно и пълно с формалности обществено тържество.

Дани бе мъртъв от два дни и вече бе престанал да бъде Дани. Макар и лицата на хората да бяха прилично и траурно забулени в скръб, сърцата им бяха възбудени. Държавата бе обещала военно погребение за всички свои синове – бивши военни. Дани беше първият мъртвец бивш войник от Тортила Флет и Тортила Флет се готвеше критично да провери обещанието на държавата. Вече бяха съобщили в гарнизона и тялото на Дани бе балсамирано на държавни разноски, Един лафет бе прясно боядисан и чакаше в артилерийския склад, с чисто ново знаме, сгънато върху него. Вече беше дадена и заповед за петък:

„От десет до единадесет предиобед: погребение. Ескортира ескадрон А от II кавалерийски полк, оркестърът на II кавалерийски полк и стрелкови взвод.“

Едно такова нещо не можеше ли да накара всяка жена в Тортила Флет да зяпа витрините на големия универсален магазин в Монтерей? През деня мургави деца вървяха по улиците на Монтерей и просеха от градините цветя за погребението на Дани. А през нощта същите деца влизаха в същите градини, за да уголемят букетите си.

На празненството хората бяха с най-хубавите си дрехи. Сега за два дни същите тия дрехи трябваше да бъдат почистени, изпрани, колосани, изкърпени и изгладени. Усърдието бе трескаво. Вълнението бе неудържимо.

На втория ден вечерта приятелите на Дани се събраха в къщата на Дани. Внезапният удар и опиянението бяха преминали и сега те бяха обладани от ужас, защото от цялата Тортила Флет тези, които най-много обичаха Дани и му бяха най-много благодарни, те, паисаносите, бяха единствените, които не можеха да присъствуват на погребението на Дани. Още в махмурлука на първите часове след празненството те съзнаваха тази ужасна трагедия, но едва последната вечер положението стана толкова очевидно, че явно трябваше да го обсъдят. Без друго техните дрехи бяха неописуеми. Но от празненството дочените им панталони и сините им ризи изведнъж бяха остарели с по няколко години. Имаше ли коляно, което да не е отпрано? Имаше ли риза, която да не е разкъсана? Ако някой друг беше умрял, те щяха да заемат от някого прилични дрехи, но в цялата Тортила Флет нямаше нито един човек, който да не сложи хубавите си дрехи за погребението. Само Коки Риордан нямаше да отиде, но Коки беше под карантина заради шарка, а заедно с него – и дрехите му. За един хубав костюм как да е можеше да се откраднат пари, но пари за шест костюма беше невъзможно да се намерят.

Вие ще кажете: няма те не обичаха Дани достатъчно силно, за да отидат на погребението и в дрипи? А вие бихте ли отишли в дрипи, когато съседите ви са издокарани? Не би ли било по-голямо неуважение към Дани това – да отидеш на погребението му в дрипи, отколкото изобщо да не отидеш?

Неизмеримо беше отчаянието, което измъчваше сърцата им. Те проклинаха съдбата си. През отворената врата виждаха как се фука Галвес. Галвес си беше купил нов костюм за погребението и сега го беше облякъл цяло денонощие предварително. Приятелите седяха, стиснали в ръка брадичките си, съсипани от своето нещастие. Бяха разгледали вече всяка възможност.

За първи път в живота си Пайлън взе да говори безсмислици.

– Да излезем тази нощ и всеки един от нас да открадне по един

костюм – предложи той.

Той знаеше, че това е глупаво, защото тази нощ всеки костюм щеше да стои на стол до главата на стопанина си. Тази нощ беше чиста гилбел да се краде костюм.

– Понякога в Армията на спасението дават костюми – каза Джизъс Мария.

– Аз вече бях там – каза Пабло. – Този път имат четиринадесет рокли, но нито един костюм.

Навсякъде съдбата беше срещу тях. Тито Ралф дойде със своята нова зелена кърпичка, която се подаваше от горното джобче на самото му, но събуди у другите такава враждебност, че се извини и излезе от стаята.

– Ако имахме една седмица време, щяхме да чистим сепии – каза горчиво Пайлън. – Но погребението е утре. Трябва да погледнем нещата право в очите. Разбира се, ние все пак можем да отидем на погребението.

– Но как? – попитаха приятелите.

– Ще вървим отстрани, докато оркестърът и хората вървят по пътя. Около оградата на гробищата е обрасла трева. Ще легнем в тревата и ще виждаме всичко.

Приятелите благодарно погледнаха Пайлън. Те знаеха, че неговият остър ум е изчерпал всички други възможности. Но да се види погребението беше само половината от въпроса, дори по-малко от половината. Много по-съществено бе те да бъдат видени. Но повече от това не можеха да направят.

– Оттук трябва да извадим поука – каза Пайлън. – Туй трябва да си го имаме наум – винаги да имаме по един хубав костюм подръка. Човек не знае какво може да му се случи.

Тук те престанаха да говорят, но знаеха, че не са направили нищо. Цялата нощ скитаха из града. Имаше ли градина, чиито най-хубави цветя да не бяха ограбени? Имаше ли дърво, чиито цветове да останат здрави и читави? На заранта цяла планина най-красиви цветя от най-красивите градини в Монтерей почти покри ямата в гробищата, която щеше да погълне тялото на Дани.

Не винаги природата раздава очарованията си с добър вкус. Ето например преди Ватерло е валил дъжд, а десетметрова снежна покривка паднала по пътя на Донеровата група. Но този петък се случи хубав ден. Слънцето изгря, сякаш бе ден за екскурзия. Чайките летяха през усмихнатия залив към фабриките за рибни консерви. Рибарите заеха местата

си по скалите в очакване на прилива. Аптека „Палас“ спусна тентовете си, за да пази от химическото въздействие на слънцето червените шишета с топла течност, които стояха по витрините. Мистър Мачадо, шивачът, сложи бележка на прозореца: „Връщам се след десет минути“, и се прибра в къщи да се преоблече за погребението. Пристигнаха трима риболовци с мрежи, натоварени със сардини. Луи Дуарте боядиса лодката си и я прекръсти от „Лолита“ на „Трите братовчедки“, Джейк Лейк, полицаят, спря един автомобил от Дел Монте, за да глоби шофьора, после го пусна и си купи пура.

Това беше просто загадка. Как можеше в такъв ден животът да продължи своя глупав ход? Как можеше Мама Джексън да мие тротоара? Как можеше Джордж У. Мърк да пише своето четвърто и най-гневно писмо до водоснабдителите в общината? Как можеше Чарли Марш да е пак така свински пиян, както всякога? Това беше светотатство. Това беше поругание.

Приятелите на Дани тъжно се събудиха и станаха от пода. Леглото на Дани беше празно. То приличаше на офицерски жребец без ездач, който следва господаря си към неговия гроб. Дори Големия Джо Портанджи не отправи завистлив поглед към леглото на Дани. Слънцето възторжено изгря през прозореца и хвърли върху пода нежните сенки на паяжините.

– Дани обичаше такива сутрини – каза Пайлън. След като посетиха дерето, приятелите седнаха за малко на верандата, за да почетат паметта на своя приятел. Те предано си припомниха неговите добродетели. Предано забравиха неговите слабости.

– А беше много силен – каза Пайлън. – Беше силен като муле. Можеше да вдигне цяла бала сено.

Разказваха си малки историйки за Дани, за неговата доброта, за неговата смелост, за неговото благочестие.

И твърде скоро настъпи време да тръгнат за черква, да застанат на отсрещната страна на улицата в дрипавите си дрехи. Те тайно се изчервяваха, когато по-щастливите хора влизаха в черква, облечени толкова хубаво и обилно ухаещи на одеколон. Приятелите слушаха музиката и пискливото жужене на църковната служба. От своя наблюдателен пункт те видяха как пристига кавалерията и оркестърът със заглушени барабани, и стрелковият взвод, и лафетът, впрегнат в три чифта коне, с ездач на всеки ляв кон от чифтовете. Тъжният тропот на подкованите коне по асфалта отчаяно прониза сърцата на приятелите. Те безпомощно гледаха ковчега, сложен на лафета, и знамето, нагънато върху него. Офицерът

свирна със свирката си, дигна ръка и посочи напред. Ескадронът се раздвижи, стрелците поставиха пушки при нозе. Барабаните биеха с техния бавен, сърцераздирателен ритъм. Оркестърът свиреше траурния си марш. Лафетът тръгна. Хората величествено завървяха след него, мъжете изправени и строги, жените леко повдигнали полите си над незаличимите следи, оставяни от кавалерията. Всички бяха там – Корнилия Руис, мисис Моралес, Галвес, Торели и дебелият му жена, мисис Палочико, предателят Тито Ралф, Сладура Рамирес, мистър Мачадо, всеки, който бе свързан с нещо с Тортила Флет, и всички други – бяха там.

Беше ли чудно тогава, че приятелите не можеха да понесат своя позор и унижение? Известно време, поддържани от героична храброст, те крадешком вървяха по тротоара.

Джизъс Мария рухна пръв. Той зариде от срам, защото неговият баща беше богат и уважаван борец-състезател. Джизъс Мария наведе глава и хукна, а петимата приятели го последваха с петте кучета, които заскачаха зад тях.

Преди още да се появи шествието, приятелите на Дани лежаха във високата трева, която ограждаше гробището. Службата беше кратка, военна. Ковчегът бе спуснат, пушките изгърмяха, тръбата изсвири заря и при нейния звук Енрике, Пухчо, Пахарито, Рудолф и сеньор Алек Томпсън обърнаха назад главите си и завиха. Пирата се гордееше с тях в този момент!

Всичко свърши твърде скоро. Приятелите бързо побягнаха обратно, за да не ги видят хората.

И все пак на път за в къщи те минаха покрай безлюдната къща на Торели. Пайлън се намъкна през прозореца и изнесе два галона вино. После бавно се върнаха в тихата къща на Дани. Тържествено напълниха бурканите и отпиха.

– Дани обичаше вино – казаха те, – Дани се радваше, когато има малко вино.

– Следобедът мина и дойде вечерта. Всеки от тях си сърбаше от виното и скиташе в миналото. В седем часа засраменият Тито Ралф влезе с кутия пури, които бе спечелил на едно стрелбище. Приятелите запазиха по една пура, изплюха се и отвориха втория галон. Пабло опита няколко тона от песента „Тули пан“, да види дали му е добър гласът.

– Корнилия Руис е сама днес – каза замислено Пайлън.

– Може би ще бъде редно да изпеем няколко ТЪЖНИ песни – каза Джизъс Мария.

– Но Дани не обичаше тъжни песни – настоя Пабло. – Той обичаше

от ония, бързите, за горещите жени. Всички мрачно кимнаха.

– Да, Дани беше цар с жените!

Пабло започна втория куплет на „Тули пан“, Пайлън му помогна малко, а към края и другите запригласяха.

Когато песента свърши, Пайлън смукна от пурата си, но тя беше загаснала.

– Тито Ралф – каза той, – защо не донесе китарата, та да си попеем по-хубаво?

Той пак запали пурата си и хвърли кибритената клечка.

Малката горяща пръчица падна на един стар вестник край стената. Всички наскочаха и почнаха да тъпчат пламъците, но изведнъж бяха осенени от една божествена мисъл и пак се върнаха по местата си. Те се спогледаха и се усмихнаха с мъдрата усмивка на безсмъртните и обезнадежените. Като насън виждаха как пламъкът трепти и почти угасва, а после отново се издига. Видяха го как цъфти по тапетите. Така чрез малките външни причини се намесват самите богове. Мъжете се усмихваха, докато тапетите горяха и огънят подхвана сухата дървена стена.

Така трябваше да свърши, о, мъдри приятели на Дани! Нишката, която ви свързваше, е скъсана. Магнитът, който ви привличаше, е изгубил силата си. Някой чужд човек ще вземе къщата, някой безрадостен роднина на Дани. По-добре този символ на свято приятелство, този хубав дом на празненства и боеве, на любов и утеха да умре тъй, както умря Дани, с едно последно славно и безнадеждно предизвикателство към боговете.

Те седяха и се усмихваха. А пламъкът се издигаше до тавана, прониза покрива и забоботи навън. Чак тогава приятелите на Дани станаха от столовете и като сомнамбули излязоха през вратата.

Пайлън, който извличаше облага от всеки урок, прибра остатъка от виното със себе си.

От Монтерей пропишиха сирени. Пожарните коли зареваха по нагорнището на втора скорост. Фаровете играеха между дърветата. Когато пожарната команда пристигна, къщата представляваше едно огромно и тъпо огнено копие. Маркучите заляха с вода дърветата и храстите, за да не позволят на пожара да се разрасне.

Между събралите се жители на Тортила Флет приятелите на Дани стояха като омагьосани и гледаха, докато най-последно от къщата остана една купчина черна, димяща пепел. Тогава пожарните коли се обърнаха и заслизаха от хълма.

Жителите на Тортила Флет се стопиха в мрака. Приятелите на Дани

още стояха и гледаха димящите развалини. Те се спогледаха странно, после пак се взряха в изгорялата къща. А след малко се обърнаха и бавно се отдалечиха, всеки сам по своя път.

КРАЙ

© 1935 Джон Стайнбек
© Цветан Стоянов, превод от английски

John Steinbeck
Tortilla Flat, 1935

Източник: <http://bezmonitor.com>
Сканиране, разпознаване и редакция: Виктор
Публикация: „Народна култура“, София, 1985

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2710>]